

Masarykova univerzita
Ekonomicko-správní fakulta
Studijní obor: Veřejná ekonomika

POPLATKY JAKO PŘÍJMY OBECNÍCH ROZPOČTŮ

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:
Doc. PhDr. Jan ŠELEŠOVSKÝ, CSc.

Autor:
Jana ČÍPKOVÁ

Brno, duben 2006

Katedra veřejné ekonomie

Akademický rok 2005/2006

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Pro ČÍPKOVÁ Jana

Obor Veřejná ekonomika

Název tématu: Poplatky jako příjmy obecních rozpočtů

Název tématu v angličtině: Charges as a revenue of municipal budget

Zásady pro vypracování:

Problémová oblast:

Funkce poplatků, místní, správní a uživatelské poplatky, analýza struktury poplatků ve vybrané obci, finanční zastoupení poplatkových příjmů v rozpočtu obce, efektivnost výběru poplatků, správa poplatků.

Cíl práce:

Na základě dostupné odborné literatury, legislativy a praxe příslušné obce s rozšířenou působností analyzovat funkce, strukturu a způsob výběru místních, správních a uživatelských poplatků, zhodnotit účelnost jejich zavedení a efektivnost jejich správy a navrhnout způsoby řešení případných nedostatků.

Postup práce a použité metody:

1. vymezení předmětu a metod zkoumání
2. studium a analýza teoretických poznatků o dané problematice
3. sběr praktických informací, jejich vyhodnocení a komparace s teoretickými poznatky
4. vyvození závěrů, formulace vlastních návrhů a doporučení

Rozsah grafických prací:

Předpoklad cca 10 tabulek a grafů

Rozsah průvodní zprávy bez příloh: 60 - 70 stran

Seznam odborné literatury:

1. Jirásková, Z., Šneberková, A.: Místní poplatky v praxi, Polygon 1995
2. Marková, H.: Finance obcí, měst a krajů, Orac, Praha, 2000
3. Melion, M.: Finance územních samospráv, E.I.A., Hradec Králové, 2000
4. Peková, J.: Hospodaření a finance územní samosprávy, Management Press, 2004
5. Poplatky správní, soudní, místní, ÚZ, Sagit 2004
6. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
7. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
8. Odborné časopisy (Obec a finance, Moderní obec, Veřejná správa)
9. www stránky Svazu měst a obcí, www.smo.cz

Vedoucí diplomové práce:

Doc. PhDr. Jan Šelešovský, CSc.

Datum zadání diplomové práce:

18.3.2005

Datum odevzdání diplomové práce:

21.4.2006

.....
Vedoucí katedry

.....
Děkan

V Brně dne 18.3.2005

Jméno a příjmení autora:	Jana Čípková
Název diplomové práce:	Poplatky jako příjmy obecních rozpočtů
Název v angličtině:	Charges as municipal budget revenues
Katedra:	Veřejná ekonomie
Vedoucí diplomové práce:	Doc. PhDr. Jan Šelešovský, CSc.
Rok obhajoby:	2006

Anotace

Diplomová práce „Poplatky jako příjmy obecních rozpočtů“ charakterizuje účel a systém výběru poplatků, které plynou do rozpočtu obcí. Teoretická část se věnuje jednotlivým místním poplatkům, správním poplatkům, ekologickým poplatkům a tzv. uživatelským poplatkům za veřejně poskytované služby. Přestože se označují souhrnným názvem poplatek, jejich ekonomická podstata je rozdílná. Každá z těchto plateb má svá specifika, na která bude v práci poukázáno. V praktické části autorka analyzuje příjmy z poplatků a jejich funkce ve vybraných obcích okresu Žďár nad Sázavou.

Annotation

My diploma thesis “Charges as municipal budget revenues” characterizes the purpose and system of charge collection that flow into the municipal budget. The theoretical part of my thesis focuses on individual local charges, administrative charges, ecological charges and so-called fees for using public services. Although they are referred to as the charges, their economic basis is different. Each of these payments is specific, which will be referred to in my thesis. In the practical part, the author analyzes charge revenues and their functions in selected municipalities in the district Žďár nad Sázavou.

Klíčová slova

Místní poplatky, správní poplatky, ekologické poplatky, uživatelské poplatky, rozpočtová skladba, obec, samospráva, státní správa.

Keywords

Local charges, administrative charges, ecological charges, fees for using public services, budget structure, municipality, self-government, state administration.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci *Poplatky jako příjmy obecních rozpočtů* vypracovala samostatně pod vedením Doc. PhDr. Jana Šelešovského, CSc. a uvedla v seznamu literatury všechny použité literární a odborné zdroje.

V Brně dne 14. dubna 2006

vlastnoruční podpis autora

Na tomto místě bych ráda poděkovala Doc. PhDr. Janu Šelešovskému, CSc. za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěl k vypracování této diplomové práce. Dále děkuji všem pracovníkům městských a obecních úřadů ve Žďáře nad Sázavou, Novém Městě na Moravě, Velké Bíteši, Radešinské Svratce a Nové Vsi u Nového Města na Moravě, kteří mi poskytli informace.

V Brně dne 14. dubna 2006

OBSAH

ÚVOD	6
1 TEORETICKO-METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA.....	9
1.1 Postavení poplatkových příjmů v obecním rozpočtu.....	9
1.2 Klasifikace poplatků a jejich historická geneze	13
2 PŘENESENÁ PŮSOBNOST A SPRÁVNÍ POPLATKY	17
2.1 Výkon a financování přenesené působnosti	17
2.2 Správní poplatky jako zdroj příjmů obecních rozpočtů.....	21
3 SAMOSTATNÁ PŮSOBNOST A MÍSTNÍ POPLATKY	25
3.1 Výkon samosprávy a obecná charakteristika místních poplatků.....	25
3.2 Aspekty výběru jednotlivých místních poplatků a jejich funkce	26
3.3 Navrhovaný systém místních daní – komparace se Slovenskem	35
4 OSTATNÍ POPLATKY	39
4.1 Uživatelské poplatky.....	39
4.2 Poplatky související se životním prostředím.....	42
5 POPLATKY V PRAXI VYBRANÝCH OBCÍ.....	45
5.1 Analýza příjmů z místních poplatků	45
5.2 Specifika poplatku za komunální odpad	50
5.3 Analýza správních poplatků	54
5.4 Uživatelské poplatky jako forma úhrady za poskytované služby.....	59
5.5 Komparace příjmů z poplatků u vybraných obcí.....	61
ZÁVĚR	64
SEZNAM TABULEK, SCHÉMAT A GRAFŮ.....	67
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ.....	68
SEZNAM PŘÍLOH.....	70

ÚVOD

Obce jsou základní územní jednotkou státu a veřejnoprávní korporací s vlastním majetkem hospodařící dle vlastního rozpočtu. Obec je rovněž reprezentantem veřejných zájmů občanů a dalších subjektů působících na jejím území. Postavení obcí v České republice je legislativně upraveno Ústavou ČR a zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecním zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Hospodaření obcí a tvorba rozpočtu se řídí zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a rozpočtovou skladbou. Obce disponují zejména vlastními příjmy, mezi které spadají i různé typy poplatků.

Proces fiskální decentralizace vede k tendencím zefektivnit řízení a financování veřejné správy. Prostřednictvím delegace pravomocí i zodpovědnosti na obecní úroveň lze dosáhnout lepšího respektování místních zájmů a potřeb občanů. Toho lze však s úspěchem docílit pouze v případě autonomie obcí, a to nejen autonomie rozhodovací, ale částečně i autonomie finanční. Z tohoto obecného problému budu v diplomové práci vycházet.

V České republice je realizována reforma veřejné správy, která byla nastartována v roce 1999 a která reflektuje požadavek decentralizace a dekoncentrace zakotvený i v dokumentech Evropské unie. Je uplatňován tzv. smíšený model územní samosprávy, kdy města a obce vykonávají nejen vlastní samosprávu, ale je na ně přenesen i různý výkon státní správy. S přibývajícími úkoly je důležité posilovat také příjmové zdroje místních rozpočtů. Kromě zákona o rozpočtovém určení daní naplňuje tyto tendence i legislativní úprava poplatků. Právě těmito druhy obecních příjmů, čili místními, správními, ekologickými a uživatelskými poplatky, se zabývám ve své diplomové práci.

Cílem diplomové práce je analyzovat funkce, vývoj a efektivnost poplatkových příjmů v hospodaření vybraných obcí I., II. a III. stupně okresu Žďár nad Sázavou. Na příkladu různých velikostních kategorií obcí bude zhodnocen účel zavedení jednotlivých místních poplatků, postavení správních poplatků na financování přenesené působnosti i způsob výběru tzv. uživatelských poplatků. Na základě studia teoretických souvislostí, následného zkoumání praktických aspektů a komparací vybraných obcí bude poukázáno na efektivitu hospodaření s poplatkovými příjmy z hlediska ekonomického i sociálního a budou navrženy způsoby řešení případných nedostatků.

Místní poplatky mají podobný charakter jako daně, jedná se většinou o povinné a neekvivalentní platby a tudíž patří mezi daňové příjmy obcí. Obce jsou oprávněny je vybírat

na základě zákona a obecně závazné vyhlášky v rámci samostatné působnosti. Každá obec může dle místních podmínek sama rozhodnout o zavedení jednotlivých druhů těchto poplatků, částečně může ovlivnit i jejich výnos. Ten však zpravidla bývá stabilní, což svědčí o tom, že místní poplatky plní i jiné funkce než fiskální.

Správní poplatky se dle rozpočtové skladby řadí rovněž mezi daňové příjmy, ačkoli obecnou charakteristiku daní nesplňují. Vybírají se od fyzických či právnických osob za úkony provedené v rámci přenesené působnosti, jejich účelem má být alespoň částečné financování nákladů na výkon státní správy. Rozpočtový výnos správních poplatků závisí na podílu svěřených pravomocí, čili na typu obce. Komparací finančních prostředků ze správních poplatků u vybraných obcí I., II. a III. stupně upozorním na podíl úhrady nákladů na výkon přenesené působnosti. Očekávám, že problémy s financováním státní správy budou mít zejména menší obce právě také díky malému počtu vybraných správních poplatků.

V rozpočtech obcí mohou část daňových příjmů tvořit i některé **ekologické poplatky**. Pravomoc vybírat tyto poplatky je dána obcím několika zákony ve vztahu k ochraně životního prostředí. Jedná se např. o poplatky za znečišťování ovzduší dle zákona č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší, poplatky za uložení odpadů dle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech či o poplatky za povolení vypouštění odpadních vod do vod podzemních dle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů.

Uživatelské poplatky představují další možný zdroj finančních prostředků. Jsou vybírány za poskytování smíšených veřejných statků a řadí se mezi nedaňové příjmy obcí. V této oblasti bych se ráda zabývala problémem stanovení výše sazby uživatelského poplatku. Záleží totiž na tom, zda bude nastavena tak, aby celkové příjmy pokryly náklady na poskytování statku či služby, či je bude muset obec dotovat ze svého rozpočtu. Je třeba brát v úvahu jak efektivnost, tak spravedlnost tohoto nastavení.

Poplatkové příjmy procházejí rovněž řadou administrativních i legislativních změn. V roce 2004 nabyla účinnosti novela zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, která aktualizovala výši sazeb některých místních poplatků a především poskytla větší pravomoc obcím při jejich výběru a vymáhání. Změny v posledních letech se týkají i správních poplatků. Podstatná část státní správy přešla na obce s rozšířenou působností. V současné době je v České republice 205 těchto obcí, jejichž příjmy byly posíleny právě možností vybírat za některé úkony správní poplatky. Novým zákonem č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích došlo také k navýšení některých sazeb.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část, čemuž odpovídají i zvolené **metody**. Výchozí metodou při zpracování teoretické části je analýza dostupných informací a poznatků z odborné literatury, platné legislativy a internetových zdrojů. V praktické části je využito metody řízených rozhovorů s pracovníky obecních úřadů a pracovníky finančních odborů městských úřadů, dále pracuji s analýzou časových řad, matematicko-statistickými metodami, deskripcí a komparací příjmů z poplatků vybraných obcí. Na závěr bude provedena syntéza získaných poznatků a deduktivní metodou nastíněn možný vývoj v této oblasti.

Teoretické části odpovídají první čtyři kapitoly. **První kapitola** je pojata ze širšího hlediska hospodaření obcí, vymezuje postavení poplatkových příjmů v místních rozpočtech, všímá si poplatků z hlediska jejich klasifikace a historie. **Druhá kapitola** je zaměřena na přenesenou působnost obcí a správní poplatky, jsou zde zmíněny již praktické problémy s financováním výkonu státní správy i smysl a účel výběru správních poplatků v různých typech správních obvodů. Ve **třetí kapitole** se podrobněji zabývám problematikou místních poplatků, hledisky jejich zavedení, funkcemi, které naplňují a rovněž poukazují na systém místních daní obvyklý v jiných zemích Evropské unie. Ve **čtvrté kapitole** identifikuji další poplatky, které mohou plynout do obecních rozpočtů. Kromě poplatků ekologických se jedná zejména o tzv. uživatelské poplatky, u kterých navrhuji možnosti obcí při jejich výběru.

Praktická část diplomové práce odpovídá poslední kapitole. S využitím teoretických poznatků se věnuji analýze hospodaření s poplatkovými příjmy vybraných obcí I., II. a III. stupně v okrese Žďár nad Sázavou. Uvádím postavení poplatků v rozpočtových příjmech jednotlivých velikostních kategorií obcí, problémy se správou poplatků a řeším případné nedostatky ve financování samostatné a přenesené působnosti. Pro přehledné znázornění využívám řadu tabulek a grafů.

Při zpracování diplomové práce autorka vycházela z odborných publikací, periodik, internetových stránek a interních dokumentů vybraných obcí, zejména z rozpočtů, závěrečných účtů a rozborů hospodaření za rok 2005.

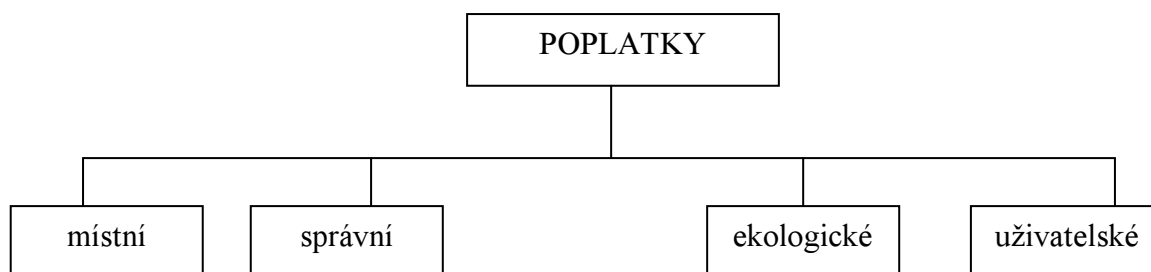
1 TEORETICKO-METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA

1.1 Postavení poplatkových příjmů v obecním rozpočtu

Obce mají ze zákona¹ povinnost sestavovat rozpočet jako základní nástroj hospodaření s finančními prostředky. Obsah **rozpočtové skladby** tvoří vlastní příjmy a dotace a běžné a kapitálové výdaje. Vlastní příjmy se dále člení na daňové, nedaňové a kapitálové. Nejvýznamnějším zdrojem příjmů pro obce jsou daně, jejichž výnos je zcela nebo zčásti určen do obecních rozpočtů². Autorka však v diplomové práci věnuje pozornost méně výnosným platbám, kterými jsou právě poplatky.

Obcím plynou finanční prostředky z různých druhů **poplatků**³. Česká legislativa je, co se týče těchto plateb, velmi rozmanitá. Povinnost vybírat některé poplatky mají obce ze zákona, jiné mají spíše fakultativní povahu. Obce mají pravomoc samy si rozhodovat o výběru místních poplatků, u kterých je třeba přihlížet i ke specifikům a možnostem daného území. Správní poplatky jsou naopak vybírány za úkony spojené s činností státní správy a jejich výběr závisí na rozsahu výkonu státní správy dané obce. Další poplatky pak mohou být voleny s ohledem na veřejný zájem a veřejně poskytované služby.

Schéma č. 1: Druhy poplatků, které mohou obce vybírat do svých rozpočtů

Pramen: autorka.

Místní poplatky a správní poplatky se dle rozpočtové skladby řadí mezi **daňové příjmy**. Zatímco u příjmů ze správních poplatků můžeme sledovat jejich narůstající trend, výnosy místních poplatků zůstávají zpravidla stabilní. **Uživatelské poplatky** představují s ohledem na jejich specifický výběr spíše příjmy **nedaňové**. O použití vlastních příjmů rozhoduje místní samospráva, poplatky jako doplněk příjmů z daní rovněž odrážejí míru finanční

¹ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích.

² Dle zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní).

³ Pojmem poplatek se označují různé kategorie příjmů, jejichž ekonomická podstata je rozdílná. Blíže bude vysvětleno v dalším textu.

soběstačnosti obcí. Důležitou roli zde ovšem hraje několik faktorů. Na strukturu i objem těchto příjmů má asi nejvýznamnější vliv velikost obce.

V České republice je velký počet převážně malých obcí, tj. obcí s méně než 1000 obyvateli (zhruba 79 % všech obcí, v nichž žije pouze 17 % obyvatelstva) a ty mají jen velmi omezené možnosti při získávání finančních zdrojů do svého rozpočtu a tudíž i malý prostor pro výkon samosprávy. Především tyto malé obce by měly při svém rozhodování a tvorbě rozpočtu porovnat výnosy jednotlivých poplatkových příjmů s náklady na jejich administrativní vedení a na jejich správu. Je důležité brát v úvahu všechny faktory, které mají vliv na výběr poplatků a na jejich výnos. Předností těchto příjmů by totiž měla být jejich snadná predikovatelnost i určitá stabilita.

Zákonná úprava místních a správních poplatků umožňuje obcím získávat další příjmy hrazené občany a tak posilovat jejich **příjmovou autonomii**. Ta je dána tím, že obce disponují **vlastními příjmy**, do kterých se řadí již zmiňované daňové a nedaňové příjmy, ale také příjmy kapitálové. Dnešní principy efektivní samosprávy deklarované i Evropskou unií požadují, aby obce měly dostatek finančních prostředků na rozvoj svého území, na údržbu i na zajišťování určitých potřeb občanů. Poplatkové příjmy mají posloužit i jako úhrada za činnosti vykonávané obcí a jako úhrada za zvýšené náklady vyplývající z určitých titulů (např. čištění veřejných prostranství).

Kromě vlastních příjmů mohou obce čerpat i různé **dotace**, které jim plynou především **ze státního rozpočtu**, ale také **ze státních fondů**, z rozpočtů **krajů** či jiných obcí. Mohou být účelové i neúčelové, nárokové nebo nenárokové. Mezi nárokové dotace, které se obcím poskytují automaticky, patří i příspěvek na výkon státní správy. Specifické účelové dotace jsou obcím poskytovány na předem vymezený účel a to za podmínek určených zásadami dotační politiky státu. Podléhají ročnímu zúčtování se státním rozpočtem.

Obce také mají možnost využít **dotace z fondů Evropské unie**, pokud o ně zažádají. Po vstupu České republiky v květnu 2004 do Evropské unie lze čerpat prostředky ze strukturálních fondů, které jsou určené zejména na pomoc méně rozvinutým regionům, regionům se strukturálními problémy a na podporu modernizace systémů vzdělávání, odborné přípravy a zaměstnanosti. V současné době tak mohou obce získat finanční prostředky na své projekty například z Evropského fondu regionálního rozvoje, který podporuje investice do infrastruktury, vytváření pracovních míst, místní rozvoj a malé a střední podnikání. Na trh práce je zaměřen Evropský sociální fond a na zemědělské aktivity potom Evropský

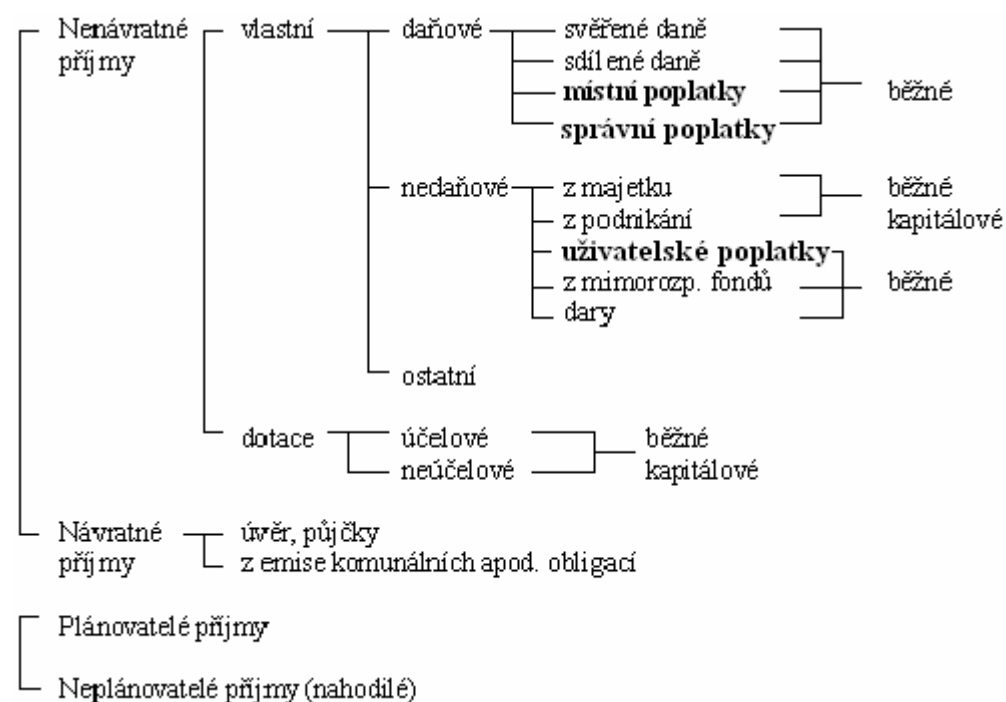
zemědělský garanční a podpůrný fond. Programy Evropského Společenství jsou doplněny o tzv. iniciativy⁴, které jsou právě na úrovni místní samosprávy častěji užity k řešení specifických problémů.

Kromě vlastních příjmů a dotací se často v rozpočtech obcí objevují i **příjmy návratného charakteru**, mezi které se řadí úvěr a komunální obligace. Struktura příjmů obcí v České republice je následující:

daňové příjmy	60 %
dotace.....	20 %
nedaňové příjmy.....	13 %
kapitálové příjmy	7 %

Celkové finanční hospodaření a zejména jeho rozsah je ovlivněn velikostí obce, počtem obyvatel, charakterem a vyspělostí místní ekonomiky i dalšími faktory. Podrobnější přehled příjmů obecních rozpočtů, tak jak byly popsány výše, znázorňuje následující schéma:

Schéma č. 2: Příjmy obecních rozpočtů

Pramen: Peková, J: Hospodaření a finance územní samosprávy, kap. 6, str. 252. 1.vydání. Praha: Management Press, 2004.

⁴ V současném období fungují čtyři iniciativy Společenství – INTERREG III, EQUAL, LEADER+ a URBAN.

Příjmová stránka obecních rozpočtů se odvozuje od základních principů, kterými jsou **princip finanční autonomie**, jež umožňuje obcím vybírat vlastní příjmy a vykonávat samosprávné funkce, **princip zdaňovací pravomoci**, který může být naplněn jednak prostřednictvím přirážek k centrálně stanoveným daním a jednak vypisováním vlastních daní, **princip zásluhovosti**, který je realizován tím, že příjmy zůstávají na území obce, kde byly vytvořeny a **princip solidarity a stability**, který je dán meziregionálním přerozdělováním, kdy daňové výnosy vybrané na celém území státu jsou rozdělovány podle určitého klíče mezi jednotlivé obce. Místní poplatky naplňují princip finanční autonomie i zásluhovosti, avšak princip zdaňovací pravomoci by byl lépe naplněn, kdyby byla uzákoněna pravomoc obcí stanovit vlastní místní daně. Problematika místních daní bude dále řešena v kapitole o samostatné působnosti obcí.

Na závěr této podkapitoly uvádím tabulku daňových příjmů obecních rozpočtů. Z podílů jednotlivých daní na celkových daňových příjmech podle rozpočtu na rok 2006 lze vyčíst, že nejvýnosnější je pro obce daň z přidané hodnoty, místní a správní poplatky naproti tomu tvoří pouze necelých 5 % daňových příjmů.

Tabulka č. 1: Daňové příjmy obecních rozpočtů (v mld. Kč)

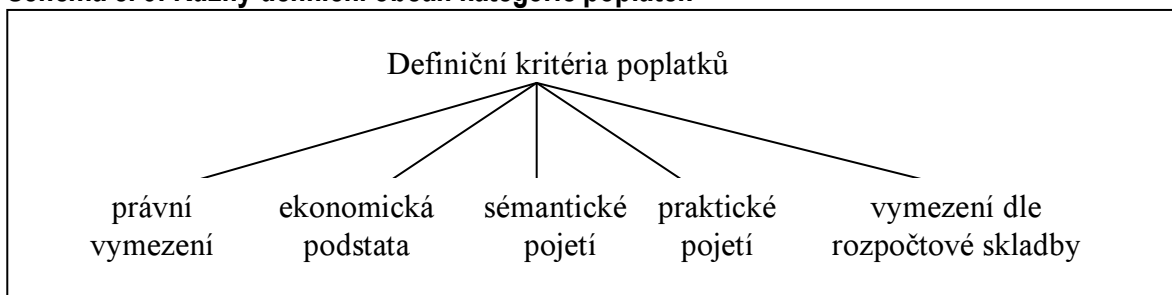
Daňové příjmy obcí	2005	2006	podíl
Daň z přidané hodnoty	42,6	45,8	35,2 %
Daň z příjmů právnických osob celkem	33,3	31,5	24,2 %
<i>daň z příjmů právnických osob</i>	<i>27,4</i>	<i>25,7</i>	<i>19,8 %</i>
<i>daň z příjmů právnických osob plac. obcemi</i>	<i>5,9</i>	<i>5,8</i>	<i>4,5 %</i>
Daň z příjmů fyzických osob celkem	37,3	36,6	28,2 %
Daň z příjmů fyzických osob - zvláštní sazba	1,2	1,3	1,0 %
Daň z podnikání celkem	11,7	11,9	9,2 %
<i>daň z podnikání - sdílená část výnosů</i>	<i>3,4</i>	<i>3,5</i>	<i>2,7 %</i>
<i>daň z podnikání - 30 % dle místa vzniku</i>	<i>8,3</i>	<i>8,4</i>	<i>6,5 %</i>
Daň ze závislé činnosti celkem	24,4	23,4	18,0 %
<i>daň ze závislé činnosti - sdílená část</i>	<i>22,7</i>	<i>21,8</i>	<i>16,8 %</i>
<i>daň ze závislé činnosti - 1,5 % motivace</i>	<i>1,7</i>	<i>1,6</i>	<i>1,2 %</i>
Daň z nemovitostí	5,1	5,1	3,9 %
Správní a místní poplatky	5,9	5,9	4,5 %
Poplatky za znečištění životního prostředí	5,1	5,1	3,9 %
DAŇOVÉ PŘÍJMY CELKEM	129,3	130,0	100 %

Pramen: Eliáš, A.: Návrh rozpočtu na rok 2006. Obec a finance, 2005, č. 5, str. 21.

1.2 Klasifikace poplatků a jejich historická geneze

Poplatkové povinnosti jsou stanoveny jednak zákony, které vymezují určitý druh poplatku a jeho náležitosti (poplatky správní, soudní, místní) a dále jsou řešeny v zákonech zabývajících se i jinou problematikou, v souvislosti s níž jsou tyto povinnosti ukládány (např. zákon o odpadech, zákon o ovzduší, zákon o pozemních komunikacích apod.).

Schéma č. 3: Různý definiční obsah kategorie poplatek

Pramen: autorka.

Finanční věda definuje poplatky jako „veřejné dávky, které stát nebo samosprávní svazky ukládají jednotlivcům takovým způsobem a v míře autoritativně stanovené jako zvláštní příspěvky na úhradu nákladů institucí, jejichž úkony tito jednotlivci vyvolali⁵“. Poplatky však dnes mají širší základnu, lze k nim tedy řadit i jiné dávky, i když neodpovídají definici finanční vědy. Obecně se za poplatek označuje celá řada peněžních plateb za služby v nejširším slova smyslu. Významným definičním kritériem poplatků je jejich ekonomická podstata.

Jelikož se tedy jedná o platby velmi diferencované, jeví se jako účelné je různým způsobem klasifikovat. Například podle rozpočtového určení nebo podle subjektu, který je oprávněn poplatky vybírat. Rozlišujeme tak:

- **poplatky správní** – jedná se o poplatky za úkony správních orgánů, mohou tvořit jak příjmy státního rozpočtu nebo státního fondu, tak příjmy územně samosprávných celků;
- **poplatky soudní** – jsou vybírány za úkony nezávislých soudů, jejich výnos je určen do státního rozpočtu;
- **poplatky místní** – výnos je pouze příjmem rozpočtu obce. Zákon⁶ umožňuje vybírat poplatek ze psů, poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt, poplatek za užívání

⁵ Viz. Grůň, L.: Finanční právo a jeho instituty. Linde, Praha 2004, s. 160.

⁶ Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

veřejného prostranství, poplatek ze vstupného, poplatek z ubytovací kapacity, poplatek za povolení vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst, poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj, poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů a poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace;

- **poplatky ekologické** – jde o poplatky mající charakter sankčních plateb, např. poplatky za vypouštění odpadních vod, za znečišťování ovzduší, za uložení odpadů, za odnětí pozemků plnicích funkci lesa. O jejich výnos se zpravidla dělí obec se Státním fondem životního prostředí;
- **poplatky uživatelské** – představují nedaňové příjmy obcí za tzv. poplatkové služby (např. vodné, stočné, hřbitovní poplatky);
- **ostatní poplatky** – notářské, rozhlasové a televizní, bankovní a jiné poplatky.

Diplomová práce se zaměřuje pouze na **poplatky, které plynou do obecních rozpočtů**, a těmi jsou zejména vybrané správní poplatky, místní poplatky, uživatelské poplatky a některé ekologické poplatky. Podrobněji tudíž budou každému z těchto typů plateb věnovány následující kapitoly. Dříve je však cílem autorky zmínit také historické souvislosti spojené s výběrem poplatků.

Poplatky patří k historicky nejstarším druhům veřejných příjmů. Některé byly přijatelnější než daně, neboť stát za tyto platby poskytoval různé druhy hospodářských protislužeb. Poplatky vybírané do obecních rozpočtů se odvíjejí od vzniku samostatného obecního zřízení. **Historické kořeny obecní samosprávy** na našem území lze najít v dokumentech z revolučního roku 1848, avšak pro její vývoj byla významnější až ústava z roku 1867. Stát jako vrcholný útvar se již v té době dělil o široký okruh veřejné správy s veřejnoprávními korporacemi zemí, okresů a obcí. Čím více však narůstal okruh úkolů územní samosprávy, tím více se objevoval problém vzájemných vztahů mezi financemi státními a samosprávnými. **I po vzniku samostatné Československé republiky** se na úrovni obcí kumulovaly problémy, neboť s růstem příjmů obcí rostly i jejich výdaje a růst výdajů vedl k růstu přírůstků k přímým i ke spotřebním daním (což v současné době zákony neumožňují). Dále byly zaváděny obecní dávky nebo stanoveny příspěvky či poplatky a lázeňské taxy. Pro každý druh povinné platby platil určitý právní režim. Rozlišovaly se pojmy dávka a poplatek.

Dávky měly povahu daně, byly všeobecným příspěvkem k úhradě obecních výdajů. Byly buď obligatorní, jako např. dávky z přírůstku hodnoty nemovitostí, dávka ze zábav, dávky konzumní (z masa, nápojů, z nájemného a ze spotřeby elektrické energie a plynu) nebo fakultativní, mezi něž patřily např. dávka ze psů nebo dávka ze hry v karty. **Poplatky** se naproti tomu vybíraly za úřední úkony. Za činnost orgánů státní správy se rovněž až do roku 1951 vybíraly i platby označované jako taxy, náhrady apod. V letech 1950 a 1951 došlo k zásadní přestavbě poplatkového práva. Odstranily se především různé druhy drobných poplatků a dávek, které ztěžovaly vyřizování žádostí občanů a vyžadovaly značnou administrativu. Došlo k vytvoření poplatkové soustavy sestávající z poplatků správních, soudních, notářských, arbitrážních a místních.

Místní poplatky vybírané po roce 1953 nahradily dosavadní složitý systém tzv. obecních dávek a poplatků, který tvořilo 35 různých povinných plateb, jež do té doby vybíraly národní výbory. Fakultativnost těchto poplatků spočívala v tom, že je místní národní výbory vybíraly po projednání s příslušným okresním národním výborem a s občany podle místních podmínek.

Obec mohla uložit kromě toho i poplatek jako ekvivalent za užívání veřejného zařízení- např. vodné, stočné, poplatek z místa, poplatek hřbitovní, za odvoz smetí apod. Poplatky bylo možné ukládat i za úkony obecního orgánu, např. poplatek za stavební dozor. Přijetím zákona č. 169/1950 Sb. byly stanoveny jako rozhodující zdroj příjmů výnosy obecního majetku a teprve potom bylo možné pokrýt výdaje zdroji od státu či z vlastních finančních nástrojů v podobě příspěvků, dávek, přirážek k daním apod.

Po roce 1989 byly poplatkové povinnosti řešeny novými zákonnými úpravami, které do dnešní doby prošly řadou novelizací. Rovněž došlo k zakotvení nových poplatků, například za uložení odpadů či za znečišťování ovzduší. Velká část změn se týkala také správních poplatků. Po první fázi **reformy veřejné správy** přešly některé správní úkony od 1. ledna 2001 na kraje a od 1. ledna 2003 po zániku okresních úřadů na obce s rozšířenou působností. Zákon o místních poplatcích sice neprošel výraznějšími úpravami, přesto některé poplatky po roce 1990 zanikly, jiné byly naopak do zákona zabudovány.

Dislokační poplatek, který byl vybírán do konce roku 1992, byl zrušen zákonem č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí. Zákonem č. 42/1994 Sb. došlo ke zrušení poplatku z reklamních zařízení odváděného za písemné, obrazové, světelné a zvukové reklamy umístěné či provozované na veřejných prostranstvích. Zrušen byl rovněž poplatek z prodeje

alkoholických nápojů a tabákových výrobků, který měl spíše charakter přírážky ke spotřební dani. V roce 1993 vybraly obce v České republice místní poplatky v úhrnné částce 1961 mil. Kč, což znamenalo v průměru na jednoho obyvatele 190 Kč. Z této částky představoval nejvýznamnější položku právě poplatek z prodeje alkoholických nápojů a tabákových výrobků, jehož výnos dosáhl výše 650 mil. Kč.

Naopak v roce 1997 byl zákonem č. 305/1997 Sb. zaveden nový poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj, který se postupně stal důležitým zdrojem obecních příjmů. Od roku 2002 je nově do zákona o místních poplatcích začleněn poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace a od stejného roku také funguje poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů, který v současné době představuje pro obce největší výnos ze všech místních poplatků.

Shrnutí kapitoly

Pod pojmem poplatek se skrývá řada diverzifikovaných plateb či dávek, z nichž některé mají spíše povahu daně, jiné se naopak zase blíží cenám za poskytované služby. V rozpočtech obcí se objevují zejména místní a správní poplatky, které jsou dle platné rozpočtové skladby součástí daňových příjmů. V nedaňových příjmech můžeme také často narazit na tzv. uživatelské poplatky. Definici poplatku podle finanční vědy odpovídají hlavně správní poplatky, které jsou vybírány jako úhrada za činnosti státní správy pro občana i jako určitá regulace proti zbytečnému zatěžování úřadů. Vyznačují se tedy nepravidelností, účelovostí i ekvivalencí. Naproti tomu většina místních poplatků má povahu klasických daní – jsou stanoveny obecně závaznou vyhláškou, stávají se tak povinnou, i když často neekvivalentní platbou. Přesto lze sledovat určitý účel při rozhodování o výběru jednotlivých poplatků.

Poplatky jsou významnou kategorií vlastních příjmů obcí a jako takové mají i svou tradici. Byly v různých podobách zaváděny již od počátku vzniku samostatné Československé republiky a postupně se transformovaly až do dnešní podoby, kdy nemalou roli sehrála i reforma veřejné správy. Změny se promítly především v rozpočtových příjmech správních poplatků. Blíže se o jednotlivých poplatcích pojednává v dalších kapitolách, zejména v praktické části je podrobněji rozpracována otázka finanční soběstačnosti různých kategorií obcí s ohledem na poplatkové příjmy.

2 PŘENESENÁ PŮSOBNOST A SPRÁVNÍ POPLATKY

2.1 Výkon a financování přenesené působnosti

Výkon přenesené působnosti je pro obce povinností, ale může být různě omezen. Od roku 2003 se obce na základě velikosti a spádových oblastí rozdělily na tři stupně podle okruhu svěřených kompetencí a výkonu státní správy. Reformou veřejné správy byly zrušeny okresní úřady a některé jejich činnosti přešly na **obce III. stupně**, čili obce s rozšířenou působností, které spravují největší agendu státní správy. Užší okruh úkonů provádějí obce **II. stupně**, které mají většinou stavební i matriční úřad a vykonávají rovněž některé správní činnosti pro jiné obce ve spádové oblasti (jedná se tedy o tzv. pověřené obecní úřady). Nejnižší jednotkou jsou **obce I. stupně**, které se dále dělí na obce se stavebním nebo matričním úřadem, nejmenší obce mají zpravidla jen velmi omezenou státní správu. Ta se může týkat například krizového řízení.

Do **přenesené působnosti** spadají ty úkoly, které obec plní pro stát. Obce tak vykonávají státní správu v rozsahu stanoveném zákony, například na úseku školství, dopravy, kultury a jiných oblastí. V některých oblastech, jako je například doprava se mohou prolínat jak prvky samosprávy (péče o místní komunikace, městská veřejná doprava), tak prvky státní správy (vydávání řidičských průkazů, registrace vozidel apod.). K financování výkonu státní správy obecními úřady slouží zejména **příspěvek na výkon státní správy**⁷ poskytovaný obcím ze státního rozpočtu. V roce 2005 byl obcím poukázán příspěvek v úhrnné částce 2 318 680 tis. Kč. Mimo to je poskytován i příspěvek obcím s rozšířenou působností, celkem byla vydána ze státního rozpočtu částka 3 993 560 tis. Kč.

Po realizaci druhé fáze reformy veřejné správy lze pozorovat určité **problémy související s financování přenesené působnosti**. Nejen obce s rozšířenou působností (205 subjektů), ale také obce s pověřeným obecním úřadem (dalších 183, tedy celkem 388 subjektů) poukazují často na skutečnost, že příspěvek státu na výkon státní správy nepokrývá veškeré náklady s tím spojené. Z přehledu v tabulce č. 2 je patrné, že obce se základní působností dostávají z poskytnutých příspěvků pouze 2 %, neboť rozsah jejich činností je nepatrný. V průměru je to cca 20 tis. Kč na jednu obec. S rozsahem činností při výkonu přenesené působnosti narůstá i objem prostředků, u obcí s rozšířenou působností tak již roční příspěvek činí v průměru téměř 20 mil. Kč.

⁷ Postup pro stanovení výše příspěvku na výkon státní správy jednotlivým obcím uvádí příloha č. 9 zákona o státním rozpočtu České republiky.

Tabulka č. 2: Rozdělení příspěvku na výkon státní správy obcím podle jednotlivých působností

Působnost	2003		2004		2005*	
	Podíl [%]	Příspěvek [mil. Kč]	Podíl [%]	Příspěvek [mil. Kč]	Podíl [%]	Příspěvek [mil. Kč]
Základní působnost	2	111,25	2	116,8	2	122,65
Matriční úřad	4	284,22	5	298,43	5	313,09
Stavební úřad	10	652,1	11	684,71	11	718,96
Pověřený úřad	16	1 044,63	18	1096,86	18	1 163,98
Úřad s rozšířenou působností	68	3 634,27	64	3 815,97	64	3 993,56
Celkem	100	5 726,47	100	6 012,77	100	6 312,24

* Rok 2005 je po navýšení příspěvku o 5 %.

Pramen: Obec a finance [online]. 2004, č. 4. Dostupný na: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6153773>

Z odborných výzkumů a analýzy průměrných výdajů a příjmů (státní příspěvek, správní poplatky a sankce) na tisíc obyvatel pro jednotlivé typy obcí vyplývá, že u obcí se základní působností uhradí tyto příjmy pouze 24 % a u obcí s pověřeným obecním úřadem méně než 50 % výdajů, zatímco obcím s rozšířenou působností až 90 %. Tato skutečnost je znázorněna zejména v posledním řádku tabulky č. 3. Údaje v tabulce jsou však z roku 2003 a předpokládá se, že díky změnám v metodice stanovení příspěvku na výkon státní správy i dílčím úpravám správních poplatků dojde k posílení příjmů právě menších obcí.

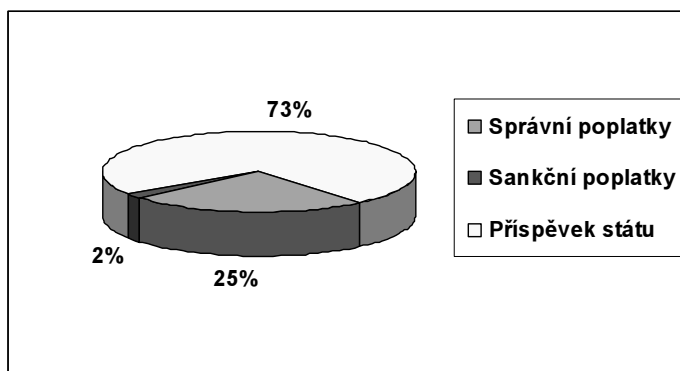
Tabulka č. 3: Průměrné výdaje a příjmy na 1000 obyv. související s výkonem státní správy (2003)

Typ obce		Obce I	Obce II	Obce III
Počet subjektů v kategorii		5855	183	205
Průměrné výdaje na 1000 obyv. (tis. Kč)		469	611	954
Prům. příjmy na 1000 obyv. (tis. Kč)	celkové	111	300	862
	správní poplatky a sankce	58	81	198
	procento vlastních příjmů	52	27	23
Průměrná úhrada výdajů [%]		24	49	90

Pramen: Obec a finance [online]. 2004, č. 4. Dostupný na: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6153773>

V následujících grafech č. 1 a č. 2 je uvedena struktura příjmů a výdajů obcí na výkon státní správy. Údaje jsou z roku 2005. Z příjmů všech obcí na výkon státní správy tvoří největší položku právě příspěvek ze státního rozpočtu, zhruba 1,95 mld. Kč představují správní poplatky a nejmenší podíl připadá na platby sankčního charakteru. Konkrétní podíl těchto příjmů je, jak bylo zmíněno, dán právě velikostí obce.

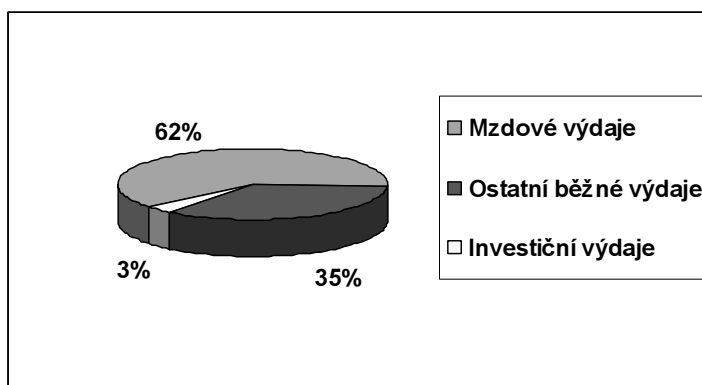
Graf č. 1: Struktura příjmů obcí na výkon státní správy

Pramen: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6153773>

U výdajů tvoří největší položku mzdové výdaje. Je samozřejmé, že s velikostí sídla úřadu i správního obvodu obce roste počet pracovníků potřebných pro výkon státní správy a tím rostou i náklady na jejich činnost. Avšak i obce na nejnižší úrovni výkonu státní správy potřebují nezbytné minimum pracovníků. V těchto malých obvodech jsou tudíž náklady na správu v přepočtu na počet obyvatel vyšší.

Graf č. 2: Struktura výdajů obcí na výkon státní správy

Pramen: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6153773>

Plná úhrada výdajů na výkon státní správy však není reálně proveditelná, neboť jednotlivé dílčí působnosti nelze dostatečně přesně finančně ohodnotit⁸. Každý obecní úřad zabezpečuje úkoly na úseku státní správy s jinými náklady. Jde tedy o proměnlivou veličinu v čase i místě, a proto již od roku 1993 je zvolena forma příspěvku. Příspěvek na výkon státní správy byl pro jednotlivé úrovně výkonu přenesené působnosti stanoven různě. Jiný systém výpočtu příspěvku platil pro pověřené obce a odlišný způsob pro obce s rozšířenou působností.

⁸ Lze však sledovat určité úsilí v této oblasti, které se projevuje prostřednictvím standardizace činností a některých nových nástrojů řízení jako např. benchmarking, CAF apod.

V návrhu rozpočtu pro rok 2006 je již uvedena **nová metodika pro výpočet příspěvku**. Jeho poskytnutí je odvozeno od dvou kritérií. A sice od počtu obyvatel žijících ve správním obvodu úřadu a od podílu počtu obyvatel správního centra a počtu obyvatel ve správním obvodu. To znamená, že jde o jednotný způsob stanovení výše příspěvku pro všechny kategorie obcí a o snahu postupně odstraňovat finanční disproporce vzniklé po ukončení činnosti okresních úřadů. Pro rok 2006 došlo rovněž k valorizaci příspěvku na výkon státní správy o 2,5 %. Celkem bude obcím ze státního rozpočtu poskytnuto 6 607,1 mil. Kč.

Problém financování správních činností obcí je velmi složitý, neboť sídelní struktura České republiky se vyznačuje velkou rozdrobeností. Po roce 1990 se osamostatnila řada převážně malých obcí, takže zatímco v roce 1989 zde bylo asi 4100 obcí, v letech 1990 a 1991 jejich počet přesáhl šest tisíc a v současné době existuje něco kolem 6250 obcí. Z evropských zemí se tak naše republika řadí na první místa, pokud jde o podíl obcí s méně než 1000 obyvateli. Přestože je podíl většiny českých obcí na celkovém počtu obyvatel a na tvorbě hrubého domácího produktu malý, významný je rozsah spravovaného území. V řadě lokalit se nacházejí chráněná území či naleziště nerostných bohatství, což vyžaduje kvalitní správu.

Horší podmínky malých obcí pro výkon svěřených činností se projevují především v oblasti **financování**. Současná zákonná praxe stanoví, že čím je obec menší, tím je její podíl na daních počítaný na 1 obyvatele nižší než u velkých měst. Navíc takovéto obce nemají tolik kompenzovány výdaje na výkon státní správy, přitom počet úkonů, které jsou vyžadovány, stále přibývá. Dalším obecným problémem, se kterým se u malých venkovských obcí setkáváme, je horší přístup k získávání kvalifikovaného personálního zajišťování pro plnění všech přenesených úkolů.

Podstatnou roli hrají rovněž **administrativní náklady** spojené s vedením agendy správních činností. Náležitosti týkající se výběru a správy poplatků, dokladů i postupů vyřizování správních podání jsou většinou dány zákonem a je třeba je dodržovat ve všech obcích stejným způsobem. Zajištěna by měla být i dostatečná informovanost občanů. To vyplývá i ze samotné reformy veřejné správy, jejímž cílem nebylo pouze to, aby občané měli k činnostem státní správy co nejbližší, ale také aby věděli, které žádosti jejich obec vyřizuje, kde a jakým způsobem mohou své žádosti podávat. To vše vyžaduje i náklady na informační zdroje. Tyto náklady však zejména u menších obcí mohou (a často se tak i děje) převýšit příjmy získané na výkon správních činností. Nároky na efektivní hospodaření obcí jsou značné a finanční autonomie a prostor pro samostatnou činnost se snižuje.

Diskutují se i **jiné formy hodnocení výkonu**, například standardizace činností. Další možností by byla účelová dotace, tzn. uhrazení prokazatelných nákladů, což by bylo ovšem velmi administrativně náročné. Hovoří se i o hrazení těchto nákladů cestou navýšení daňových příjmů, to by ovšem vyžadovalo zavedení dalšího kritéria do zákona o rozpočtovém určení daní. Každá jiná forma než systém příspěvku by s sebou nesla zvýšené administrativní zatížení.

Další zdroj úhrady výdajů na úseku státní správy pak představuje právě podíl na výnosu daní sdílených se státním rozpočtem, a dále příjmy ze správních a sankčních poplatků a odvody v oblasti životního prostředí. Nový zákon o správních poplatcích představuje významný přínos do rozpočtu obcí.

2.2 Správní poplatky jako zdroj příjmů obecních rozpočtů

Správní poplatky vybírají obce v rámci přenesené působnosti při plnění státní správy. **Smyslem** zpoplatnění některých úkonů správních orgánů je vybrat od žadatele příspěvek na činnosti, které se uskutečňují v jeho zájmu a zároveň nezatěžovat státní správu zbytečnými podáními. Správní poplatky jsou proto často definovány jako dobrovolné ekvivalentní platby, kdy zaplacením poplatku obdrží žadatel určitou protihodnotu (např. cestovní pas, osvědčení o registraci vozidla apod.). Tato služba však pro uživatele z jeho pohledu může i nemusí být ekvivalentní výši zaplaceného poplatku. Jako další aspekt tudíž musí platit i to, aby výše poplatku umožnila všem osobám získat to rozhodnutí správního orgánu, které potřebují, a aby pro něj bylo finančně dostupné.

Z hlediska ekonomicko-matematické interpretace jsou tato zdůvodnění pro výběr poplatků obsažena v úloze **optimalizace tří kritérií**, a sice:

1. ekvivalence
2. bariéra před neúměrným zatěžováním státní správy
3. rovný přístup a dostupnost pro každého občana

Výnosy správních poplatků se řadí mezi vlastní příjmy obce, která je na základě zákona vybrala. Na rozdíl od místních poplatků, které jsou pro obec fakultativními příjmy, jsou správní poplatky **obligatorním** příjmem každého územně samosprávného celku, který zpoplatněné úkony provedl a který je také sám spravuje podle zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů. Množství vybíraných správních poplatků odpovídá rozsahu přenesené působnosti, nejvyšší je u obcí s rozšířenou působností a

s pověřeným obecním úřadem. Správní poplatky využívají obce vedle příspěvku ze státního rozpočtu k úhradě nákladů spojených s výkonem státní správy.

Platná právní úprava správních poplatků je obsažena v **zákoně č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích**, který nahradil zákon č. 368/1992 Sb. Kromě sazebníku jednotlivých poplatků jsou v něm vymezeny i druhy úkonů, jež mohou provádět orgány státní správy, tj. ministerstva a jiné ústřední správní úřady a orgány územní samosprávy, tj. obce a kraje při výkonu přenesené působnosti. Nejčastěji jsou poplatky placeny např. za výpis z matrik, vystavení dokladů, povolení stavby, povolení nosit zbraň, za registraci vozidla apod.

Poplatníkem je ten, kdo dá podnět ke správnímu úkonu, nebo v jehož zájmu byl úkon proveden. Může jím být jak fyzická tak právnická osoba. V případě, že je v jedné věci poplatníků více, platí poplatek všichni společně a nerozdílně. **Osvobození** od poplatku se může týkat subjektu poplatku, což znamená, že jsou osvobozeny jednak státní orgány, státní fondy, obce a kraje, osoby požívající výsad mezinárodního práva, nejedná-li se o úkony prováděné v osobním zájmu těchto osob. Osvobození se ale mohou týkat i různých úkonů, například jsou osvobozena elektronická podání, opatřená elektronickým podpisem, a to do výše 2000,- Kč. Další osvobození jsou uvedena v příloze zákona, popřípadě je může správní orgán přiznat na žádost poplatníka.

Sazby poplatků jsou stanoveny pevnou částkou nebo procentem ze základu poplatku. Zpoplatnění procentní sazbou se využívá zejména tam, kde je nutné reagovat na cenu předmětu úkonu, která je podle cenových předpisů⁹ základem procentního poplatku. Je-li poplatek stanoven pevnou částkou, platí se při podání žádosti směřující k provedení úkonu a to bez vyměření. Správní orgán vydá výsledek provedení úkonu až poté, co poplatník prokáže, že poplatek zaplatil.

Od ledna 2005 začaly obce vybírat za některé správní úkony **vyšší poplatky**, jelikož vstoupil v platnost nový zákon č. 634/2004 Sb. Změna na vyšší sazbu se týkala například registrace vozidla, ověření kopií, vydání rybářského listku. Byly zavedeny dokonce i **nové poplatky**, například potvrzení o stavu daňového účtu nebo o bezdlužnosti. Příjmy pro územní samosprávné celky se podle odhadu Ministerstva financí zvýší asi o 100 milionů korun ročně.

Poplatky podražily kvůli inflaci, vstupu České republiky do Evropské unie i z dalších důvodů, avšak otázka je, na základě jakého systému a jakých podkladů byly poplatky navýšeny právě

⁹ Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

o určitou částku. Některé sazby se totiž zvýšily rovnou na dvojnásobek, což rozhodně neodpovídá pouze inflaci. To může vést až k domněnce, že vláda se pouze rozhodla vybírat více peněz a tato cesta se zdála být nejschůdnější. Na druhou stranu se však pro zavedení vyšších sazeb argumentuje v souvislosti s navýšením nákladů na výrobu nových dokladů vyžadujících po vstupu do Evropské unie nové parametry, jako jsou strojově čitelné kódy apod. Z tohoto titulu si také bude muset řada občanů vyměnit občanské a řidičské průkazy, nebo třeba i pasy, což si vyžádá další nároky na činnost státní správy a tím i zvýšení souvisejících nákladů. V tabulce číslo 4 jsou uvedeny příklady platných sazeb některých správních poplatků.

Tabulka č. 4: Příklady správních poplatků a sazby platné od 1. ledna 2005

Položka	Sazba
Vydání potvrzení o bezdlužnosti nebo o stavu osobního daňového účtu	300 Kč ¹⁾
Nahlédnutí do živnostenského rejstříku	20 Kč
Ohlášení změny trvalého pobytu	50 Kč ²⁾
Registrace automobilu	800 Kč
Registrace motocyklu	500 Kč
Přidělení SPZ	200 Kč
Rybářský lístek roční	100 Kč
První kopie rodného, oddacího a úmrtního listu	0 Kč
Ověření stejnopisu, opisu, kopie...	30 Kč/stránka ³⁾
Udělení státního občanství ČR	10 000 Kč ⁴⁾
Přijetí žádosti o vydání povolení k zaměstnání cizinci	500 Kč
Vydání povolení ke zprostředkování zaměstnání na území České republiky	5 000 Kč
Vydání povolení ke zprostředkování zaměstnání cizincům na území České republiky	10 000 Kč
Vydání povolení ke zprostředkování zaměstnání do zahraničí	10 000 Kč
Přijetí žádosti o vydání výpisu z evidence Rejstříku trestů	50 Kč
Vydání povolení uzavřít manželství mimo stanovenou dobu nebo mimo úředně určenou místnost	1 000 Kč
Vydání stavebního povolení	300 Kč až 3 000 Kč

¹⁾ Neplatí se, pokud je povinnost potvrzení předložit v řízení podle zvláštního právního předpisu.

²⁾ Za všechny osoby na jednom přihlašovacím listku; neplatí osoby mladší 15 let.

³⁾ Neplatí např. nadace, občanská sdružení, odborové organizace, obecně prospěšné společnosti...

⁴⁾ Může být sníženo až na 1 tis. Kč.

Zdroj: <http://www.mesec.cz/clanky/spravni-poplatky-past-na-penize/>

Shrnutí kapitoly

Obce kromě samostatné působnosti vykonávají i přenesenou působnost, a to v rámci zákonem stanovených pravomocí. V České republice se rozlišují tři základní stupně obcí dle rozsahu výkonu státní správy. U obcí tzv. třetího stupně představuje přenesená působnost dle počtu úvazku až 60 % všech činností. Na obecních úřadech fungují odbory vykonávající čistě přenesenou působnost (sociální odbor, odbor školství, životního prostředí), většinou se však prolíná státní správa se samosprávou. Na financování státní správy získávají obce příspěvek ze státního rozpočtu. Významným zdrojem jsou u většiny obcí i správní poplatky či jiné doplňkové zdroje (sankční úhrady, příjmy z prodeje, z kopírovacích služeb apod.). Příspěvek na výkon státní správy sice tvoří nejpodstatnější část, ale zdaleka nepokryje veškeré náklady s touto agendou spojené. Navíc určité náklady musí vynaložit každá obec, jedná se zejména o administrativní a mzdové náklady vyplývající ze zákona, avšak dle průzkumu u obcí ze základní působností pokryje příspěvek méně než 50 % výdajů. Tento problém se částečně snaží eliminovat nová metodika stanovení příspěvku, která více zohledňuje počet obyvatel ve správním obvodu a rovněž posiluje příjmy právě menších obcí. Těch je totiž v České republice valná většina.

K posílení příjmů obcí došlo také prostřednictvím navýšení sazeb u některých správních poplatků. Tyto poplatky, přestože spadají do daňových příjmů obcí, se zásadně liší od klasických daní především svojí ekvivalencí. Občan je hradí za úkony státní správy konané v jeho prospěch a na jeho podnět. Sazba poplatku je však dána zákonem a nevyjadřuje tak pravdivě ochotu občanů platit za danou službu. Proto se při stanovení sazeb zohledňuje nejen úhradová stránka, ale také požadavek „levné“ správy, to znamená, aby daný úkon byl dostupný pro všechny občany, kteří jej potřebují.

3 SAMOSTATNÁ PŮSOBNOST A MÍSTNÍ POPLATKY

3.1 Výkon samosprávy a obecná charakteristika místních poplatků

Každá obec podle Ústavy ČR a zákona č. 128/2000 Sb., o obcích má **právo na samosprávu**. Úkoly patřící do samosprávy plní v rozsahu stanoveném zákonem a v souladu s potřebami obce. Do samostatné působnosti (oblasti, ve kterých má obec právo na samosprávu) patří například schvalování programu územního rozvoje obce, územního plánu obce, zřizování příspěvkových organizací a organizačních složek, zřizování obecní policie a vydávání obecně závazných vyhlášek. Obec také pečuje v souladu s místními podmínkami a potřebami o rozvoj sociální péče a další infrastruktury, jako je doprava, bydlení, výchova a vzdělání.

V posledních letech se ukazuje jako výhodné, zejména pro menší obce, vyčlenit některé další úkoly samosprávy formou sdružení několika obcí (tzv. **dobrovolné svazky obcí**). Tímto způsobem lze například zajišťovat čištění odpadních vod, svoz a likvidaci komunálního odpadu a jiné záležitosti z oblasti technické i sociální infrastruktury.

V samostatné působnosti jsou obce rovněž oprávněny vybírat **místní poplatky**. V rámci zákonem stanoveného rozpětí, mohou u některých místních poplatků určovat i konkrétní výši jejich sazeb. Nezbytným zákonným podkladem pro zavedení místních poplatků je zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o místních poplatcích“). Od 1. ledna 2004 nabyl účinnost zákon č. 229/2003 Sb., který je již devátou novelou zmíněného zákona o místních poplatcích.

Místní poplatky na území dané obce mohou být vybírány až na základně nabytí účinnosti **obecně závazné vyhlášky**, která upravuje podrobnosti jejich výběru. To znamená, že obec zde stanoví, které poplatky na svém území zavedla, uvede konkrétní sazby jednotlivých poplatků, ohlašovací povinnosti, splatnost, úlevy i případné osvobození od poplatku. Obec pak sama vykonává správu místních poplatků dle zákona č. 337/1992 Sb.

Na rozdíl od správních poplatků se většina místních poplatků vyznačuje **neekvivalentností** a dalšími prvky charakteristickými pro daňové platby. Místní poplatky nemusí být vybírány ve všech obcích, neboť mají odrážet místní podmínky, priority obce i zvláštnosti daného území, ale tam, kde dojde k jejich zavedení, se stávají stejně závaznými platbami jako daně. Avšak na rozdíl od státních daní, které jsou ve stejné výši na celém území České republiky, by měly být místní poplatky územně diferencované. Obce je vybírají, aby získaly další potřebné

finanční prostředky do svých rozpočtů a ty mohly použít na financování lokálních veřejných statků, většinou úzce spojených s předmětem poplatku.

Přestože místní poplatky nepředstavují pro obce velký zdroj, v průměru nepřesahují 2 % z celkových příjmů municipálních rozpočtů, vhodně doplňují rozpočtové příjmy a pomáhají snižovat napjatost ve finančním hospodaření. Jde většinou o **stabilní příjem**, který je dobře predikovatelný, a který by měl sloužit na pokrytí obcí poskytovaných služeb pro potřeby občanů. Větší výnos z místních poplatků se vyskytuje především v lázeňských městech a místech zvýšeného turistického ruchu, v posledních letech tvoří velký podíl příjmů také poplatek z provozovaných výherních hracích přístrojů.

3.2 Aspekty výběru jednotlivých místních poplatků a jejich funkce

Účelem místních poplatků je zajištění určitých příjmů do rozpočtu obce, čili **fiskální hledisko**. Ovšem místní poplatky plní i **další funkce**, které rozhodně nejsou zanedbatelné a které zastupitelé berou v úvahu při rozhodování o zavedení jednotlivých poplatků. Významné jsou regulační rysy či ochranné prvky. Zavedením nebo naopak nezavedením poplatku může obec ovlivňovat například množství či skladbu podnikatelské činnosti, pořádek v obci, kulturní či jiné veřejně konané akce apod.

Poplatek ze psů patří mezi obecní příjmy s dlouholetou tradicí. Platba byla za stejným účelem vybírána v obcích již před více jak sto lety. Poplatek má především **regulační charakter**, který může být naplňován tím, že obec vyhláškou stanoví konkrétní sazby poplatku diferencovaně a tak například ovlivní zájem o chov psů v hustě zalidněných lokalitách, na sídlištích nebo v lázeňských a historických částech měst.

Tabulka č. 5: Sazby poplatku ze psů ve vybraných městech kraje Vysočina (2006)

Město	poplatek za psa (Kč/rok)
Bystřice nad Pernštejnem	1500, v domku 500
Havlíčkův Brod	1300, v domku 650
Jihlava	1000, v domku 400
Náměšť nad Oslavou	540, v domku 240
Nové Město na Moravě	700, v domku 300
Pacov	700, v domku 300
Pelhřimov	1200, v domku 400
Světlá nad Sázavou	1000, v domku 300
Třebíč	800, v domku 500
Velká Bíteš	1000, v domku 200
Žďár nad Sázavou	900, v domku 300

Pramen: MF DNES ze dne 6. ledna 2005, doplněno z OZV jednotlivých měst.

Poplatníkem je držitel psa, který je povinen platit poplatek za psa staršího 3 měsíce. Držitel psa nemusí být zároveň jeho vlastníkem, důležité je zde hledisko materiální, tedy aby byl poplatek placen té obci, na jejímž území je pes skutečně chován, a aby vlastníci psa záměrně nepřihlašovali na obcích, které mají nižší sazby poplatku. Ani toto řešení však nemusí být pro obec i pro držitele psa ideální, například v případě, že tráví se psem podstatnou část roku v jiných lokalitách, nebo pes často střídá své majitele.

Zákon o místních poplatcích přímo uvádí držitele psů, kteří jsou od poplatku osvobozeni či podléhají snížené sazbě. **Osvobození od poplatku** se týká například osob s různým stupněm postižení, ale také osob s ohledem na specifický účel chovu psů – například osob provozujících útulek nebo osob, jimž stanoví držení psa zvláštní předpis¹⁰. Držitel pouze doloží na obecním úřadě příslušné oprávnění k chovu psů za těmito účely. Vhodnější by sice bylo formulovat osvobození s ohledem na účel chovu konkrétního psa, podle mého názoru by to však vyžadovalo složité zjišťování a důkladnou kontrolu. Navíc by tato skutečnost byla obtížně prokazatelná. **Sníženou sazbu** mají ze zákona poživatelé různých typů důchodů¹¹, pokud je jejich jediným příjmem. Těmto osobám může být stanovena maximální sazba 200 Kč za prvního psa (pro ostatní osoby platí maximální sazba 1500 Kč). U druhého a dalších psů lze zvýšit sazbu až o 50 %. Další úlevy uvede konkrétní obec ve své obecně závazné vyhlášce.

Poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt má především sloužit jako určitá forma úhrady za zvýšené náklady obce s udržováním zařízení a rozvíjením služeb sloužících převážně návštěvníkům lázeňských a rekreačních míst. Plní tedy kromě funkce fiskální i funkci **alokační**. To znamená, že příjmy vybrané na těchto poplatcích by měly být zpět alokovány do oblasti spojené s cestovním ruchem v dané obci.

Poplatníkem jsou fyzické osoby, které pobývají přechodně a za úplaty v lázeňských místech a místech soustředěného turistického ruchu za účelem léčení či rekreace. Pro vybrání poplatku tedy není podstatný charakter zařízení, ve kterém je fyzická osoba ubytována. Lze jej vybrat např. i za ubytování v rodinných domech.

Jako u jediného z místních poplatků se u poplatku za lázeňský nebo rekreační pobyt odděluje role poplatníka a plátce. **Plátcem** je ubytovatel, který zároveň ručí za odvod poplatku obci. Je definován jako fyzická nebo právnická osoba, která přechodně ubytování poskytla.

¹⁰ Např. zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Poživatelé invalidního, starobního, vdovského, vdoveckého důchodu, je-li jejich jediným zdrojem příjmů, a poživatelé sirotčího důchodu.

Ubytovatel je povinen vést v písemné podobě evidenční knihu a uchovat tyto zápisy alespoň po dobu 6 let.

Sazba poplatku je maximálně 15 Kč za osobu a den a to i za započatý den. Do počtu dnů, za které se poplatek vybírá se nezahrnuje pouze den příchodu. Obec může stanovit poplatek týdenní, měsíční nebo roční paušální částkou.

Osvobození od poplatku se podle zákona týká osob mladších 18-ti let, osob starších 70-ti let a osob s těžkým zdravotním postižením, kterým byl přiznán III. stupeň mimořádných výhod podle zvláštního právního předpisu. Obecní vyhláškou lze okruh osob nepodléhajících poplatku dále rozšířit, avšak ne zúžit oproti výčtu, který je obsažen v zákoně.

Poplatek z ubytovací kapacity se vybírá z lůžkové kapacity v zařízeních určených k přechodnému ubytování za úplatu. Na rozdíl od poplatku za lázeňský nebo rekreační pobyt se zde nerozlišuje za jakým účelem je přechodné ubytování poskytováno. Poplatek by měl napomoci co nejúčelnějšímu využití lůžkové kapacity daných objektů, jeho výnos přispívá obci na rozvoj rekreačního místa.

Poplatek **platí i odvádí ubytovatel**, který přechodné ubytování poskytl. Ubytovateli je stanovena povinnost vést evidenční knihu obdobně jako u předchozího poplatku s výjimkou údaje o účelu pobytu. Poplatek se platí podle počtu lůžek v daném objektu, a to v maximální výši 4 Kč za každé využití lůžko a den. To znamená, že poplatku podléhají pouze lůžka, která jsou skutečně využita. Obecní vyhláška může stanovit odlišnou sazbu poplatku po určitou část roku, nebo ji diferencovat podle typu ubytovacích zařízení apod.

Poplatku **nepodléhá** ubytovací kapacita v zařízeních určených pro přechodné ubytování studentů či sloužících jako podnikové ubytovací zařízení pro pracovníky vlastníka tohoto zařízení, ubytovací kapacita ve zdravotnických či lázeňských zařízeních, pokud nejsou užívána jako hotelová zařízení a ubytovací kapacita pro sociální a charitativní účely.

Poučná je praxe obcí ve Francii, které se velmi soustřeďují na rozvoj cestovního ruchu, a proto také veškeré poplatky, které vyberou z ubytování posílají na zřizování a zkvalitnění služeb informačních středisek v dané lokalitě.

Poplatek za užívání veřejného prostranství patří mezi velmi rozšířené platby. Většina obcí přistoupila na jeho zavedení a vybírání, a to ve značně diferencované výši. Vybírá se za zvláštní užívání veřejného prostranství, kterým se rozumí provádění výkopových prací,

umístění dočasných staveb a zařízení sloužících pro poskytování prodeje a služeb, pro umístění stavebních nebo reklamních zařízení, zařízení cirkusů, lunaparků a jiných obdobných atrakcí, umístění skládek, vyhrazení trvalého parkovacího místa, a užívání tohoto prostranství pro kulturní, sportovní a reklamní akce nebo potřeby tvorby filmových a televizních děl.

Poplatek má kromě funkce **regulační** i funkci **výchovnou**. Zábor veřejného prostranství v některých případech ztěžuje udržování veřejného pořádku v obci, a brání jeho užívání způsobem, ke kterému bylo určeno. Vyhláška by měla vždy konkretizovat **vymezení veřejného prostranství**, přičemž jako nejtypičtější místa jsou uváděny náměstí, tržnice, silnice a místní komunikace, parky a veřejná zeleň, jakož i další prostory přístupné každému bez omezení, mohou to však být i další místa v obci.

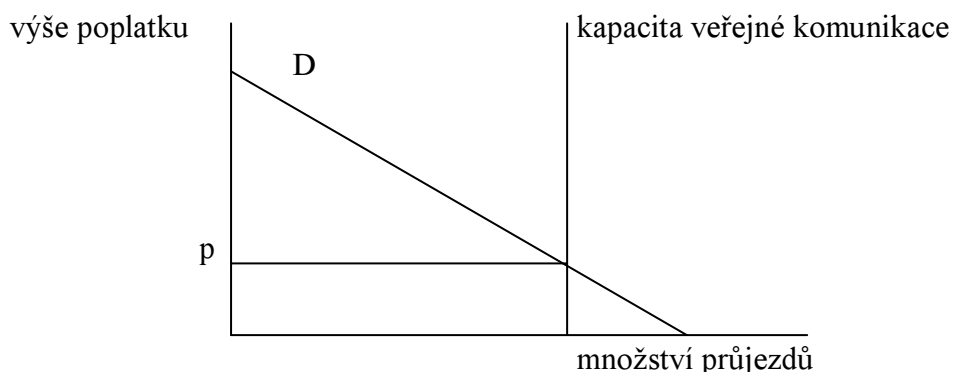
Poplatek je placen každým (tj. fyzickou a právnickou osobou), kdo užívá veřejné prostranství způsobem uvedeným výše. Poplatek se neplatí pouze v případě, kdy jsou na veřejném místě pořádány akce, jejichž výtěžek je určen na charitativní a veřejně prospěšné účely. Poplatku rovněž nepodléhá vyhrazení trvalého parkovacího místa pro osoby zdravotně postižené. **Maximální výše poplatku** je stanovena na 10 Kč za každý i započatý m² užívaného veřejného prostranství a za každý i započatý den. V případech, kdy jde o speciální užívání, např. pro účely umístění reklamních nebo prodejních zařízení, lunaparků a jiných atrakcí, může obec zvýšit sazbu až na její desetinásobek.

Poplatek za povolení vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst má umožnit obcím omezit pohyb motorových vozidel ve vybrané lokalitě, zpravidla historické části místa. Z tohoto důvodu je tento poplatek využíván v poměrně malém počtu obcí, spíše se jedná o velká města, kde je žádoucí vymezit určitý úsek historické zástavby, který by nebyl zatěžován škodlivostí běžné silniční dopravy.

Poplatek tedy plní nejen funkci **ekologickou** spojenou s regulací hladiny hluku i míry znečištění emisemi z osobní dopravy zejména v centru měst, ale ekonomicky lze interpretovat i jako platbu uvalenou v souvislosti s **efektem přetížení**. Znamená to, že i když je použití veřejné komunikace kolektivním statkem, přesto je vyloučení z jeho spotřeby možné a v případě přetížení také efektivní. Pokud je poptávka vyšší než daná kapacita, dochází k záporným užitkům, respektive prodlouží se např. čas průjezdu, a spotřeba začíná být rivalitní. Zpoplatnění tak může generovat optimální počet automobilů v dané lokalitě a zkvalitnit celkový dopravní systém. Tento případ, kdy nastane oprávněnost pro zavedení

poplatku, je znázorněn v grafu č. 3. Poptávané množství je v této situaci efektivnější, než by tomu bylo při nulové ceně.

Graf č. 3: Příklad statku s možným vyloučením ze spotřeby – efekt přetížení

Pramen: Stiglitz, J: Ekonomie veřejného sektoru. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 1997. str. 163

Jako příklad lze uvést hlavní město Velké Británie, kde od začátku roku 2003 funguje systém zpoplatňování vjezdu s motorovým vozidlem do vyznačených míst. Smyslem je omezit dopravní zácpu v centru Londýna a tím dopravu urychlit za současného snížení jejího objemu. Zároveň veškerý výnos, který během prvních deseti let z projektu bude, musí město investovat do zkvalitňování veřejné dopravy. Prokazatelným výsledkem je lepší dopravní situace, častější volba veřejné dopravy a tím i lepší podmínky pro pěší pohyb a cyklistiku. Úmysl zavést obdobná opatření ohlásily z měst EU také Helsinky, Janov, Kodaň, Lisabon a Stockholm¹².

Poplatek je vybírán od osob, kterým bylo vydáno povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do míst označených příslušnou dopravní značkou. Zákon vymezuje okruh osob, které jsou od poplatku **osvobozeny**. Jedná se o osoby, které v místě, kde je stanovena poplatková povinnost mají trvalý pobyt a osoby, které v daném místě vlastní či užívají nemovitosti k hospodářské činnosti. Osvobození se vztahuje i na blízké, manžele a děti těchto osob.

Sazba poplatku může být až 20 Kč za vozidlo a den. Po dohodě s poplatníkem lze stanovit poplatek paušální částkou. Vybírání uvedeného poplatku, které bývá někdy komplikované, se příliš neosvědčilo, a tak se zřejmě tato platba ani neobjeví v případné koncepci obecních daní.

¹² Podrobněji v článku Kurfürst, P.: *Pro program Doprava pro 21. století v dubnu 2003*, dostupné na <<http://doprava21.ecn.cz/londyn.html>>.

Poplatek ze vstupného dává obcím možnost ovlivňovat konání kulturních, sportovních a prodejních akcí na svém území v souladu se správou svých záležitostí. Kromě toho plní poplatek i **fiskální** funkci, přestože se jeho výnos odvíjí zejména od velikosti obce. Díky procentní sazbě však nedochází k jeho reálnému poklesu, jako je tomu v případě ostatních poplatků.

Povinnost platit poplatek se vztahuje na fyzickou či právnickou osobu, která pořádá akci kulturní, sportovní, prodejní nebo reklamní, při které se vybírá vstupné. Poplatek se však neplatí tehdy, pokud bude výtěžek z akce věnován na veřejně prospěšné či charitativní účely. Například zpoplatněno je vstupné na burzu či na fotbalové utkání, ale ne vstupné na hrady a zámky, neboť tyto vybrané prostředky jsou většinou použity k veřejně prospěšným účelům jako je financování oprav a údržba objektů chráněných památkovými úřady. Mimo to zákon předpokládá vybírání poplatku ze vstupného na jednorázovou akci, nikoli na stálou expozici v zařízeních trvalého charakteru.

Obec dále může osvobodit od poplatku různé akce, které chce podpořit, např. taneční kursy, maturitní plesy, sportovní akce pořádané místní tělovýchovnou jednotou apod. Osvobození uvede již ve vyhlášce, nebo o něm může rozhodnout individuálním správním aktem.

Předmětem poplatku je vstupné snížené o DPH, je-li v ceně vstupného obsažena. Výše poplatku je opět limitována a sice na maximálně 20 % z úhrnné částky vybraného vstupného. Konkrétní výši stanoví obec ve vyhlášce s přihlédnutím na místní podmínky, například stanoví vyšší či nižší sazby pro různé druhy akcí. Neměla by však zavádět neadekvátní sazby poplatku, které by mohly odradit poplatníka od pořádání kulturních akcí v takové obci.

Poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj je reakcí na růst společensky nežádoucího množství výherních hracích přístrojů a s tím spojených zdravotních i sociálních problémů těch, kteří hernímu návyku podlehli. Poplatek se platí za každý povolený provozovaný výherní hrací přístroj. To znamená, že je třeba splnit **tři podmínky**.

Za první se musí jednat o výherní hrací přístroj, na který bylo vydáno rozhodnutí o povolení k jeho provozování. Vydání rozhodnutí je správním úkonem a podléhá správnímu poplatku. *Za druhé* musí být přístroj umístěný na konkrétním místě, které je stanoveno v rozhodnutí. *Třetí* podmínkou je jeho uvedení do provozu, čímž se rozumí zahájení činnosti výherního hracího přístroje potvrzené protokolem.

Po splnění kritérií povolení, umístění a zahájení provozu je hrací přístroj zpoplatněn místním poplatkem, a to až do doby ukončení jeho provozu, ke kterému dochází uplynutím doby stanovené ve správním povolení, faktickým ukončením provozu na dané adrese, změnou stálého umístění hracího přístroje v rámci obvodu nebo mimo obvod obce nebo jeho výměnou za stejný model v důsledku prokázaného zničení požárem nebo jinou živelnou pohromou.

Poplatníkem je právnická osoba, která je provozovatelem výherního hracího přístroje. Obec u tohoto poplatku není povinna poskytnout osvobození a také ho zpravidla neposkytuje, neboť jeho výnos často řeší nedostatečné příjmy v obecních rozpočtech. **Sazba** za každý výherní hrací přístroj na tři měsíce je stanovena v rozmezí od 1000 Kč do 5000 Kč a to většinou podle různého stupně atraktivity lokality, kde jsou výherní automaty umístěny.

Tento poplatek může tvořit významnou část příjmů z celkových vybraných místních poplatků, avšak záleží také na postoji obcí, kolik povolí na svém území výherních hracích přístrojů a zda jejich počet bude nějakým způsobem regulovat. Zda zvolí takový přístup, který bude zohledňovat **sociální hledisko** a pomocí regulace vydaných povolení usměrňovat výskyt některých patologických jevů spojených právě s hracími přístroji nebo zda dá přednost vysokým finančním částkám vybraných na tomto poplatku.

Příkladem může být praxe města Bystřice nad Pernštejnem, které obecně závaznou vyhláškou upravuje provozování výherních přístrojů pouze na určitých místech (konkrétně určuje tři ulice) a v určeném čase (8:00 – 12:00 hod. a 21:00 – 05:00 hod.). Naopak nejen ve velkých městech se můžeme setkat se stavem, kdy je často v jednom místě nebo na jedné ulici soustředěno několik desítek těchto přístrojů. Jako příklad lze uvést město Kojetín (zhruba 6 500 obyvatel), které na poplatku za provozovaný výherní hrací přístroj vybralo v roce 2003 téměř 3 mil. Kč. Důvodem je nejspíše právě vysoký počet automatů, v Kojetíně jich bylo v uvedeném roce v provozu celkem 59. Toto číslo je sice nadprůměrné, ale situace v České republice je taková, že lidé ročně prosázejí zhruba 45 mld. Kč, z toho 2/3 připadají právě na hrací automaty.

Poplatkem za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů (dále jen „poplatek za komunální odpad“) dochází ke zpoplatnění obcí zavedeného systému ve smyslu ustanovení § 17 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech. Za odpad se považuje každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má povinnost se jí zbavit a přísluší do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze č. 1 tohoto zákona. Komunálním odpadem se rozumí veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti

fyzických osob, s výjimkou odpadů vznikajících u právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání.

Poplatníkem je fyzická osoba, která má v obci trvalý pobyt a fyzická osoba, která má ve vlastnictví stavbu určenou nebo sloužící k individuální rekreaci na území dané obce, ve které není hlášena k trvalému pobytu žádná fyzická osoba. Poplatek je nastaven jako dvousložkový. Jednu složku tvoří **sazba** v maximální výši 250 Kč za osobu a kalendářní rok a druhá složka je pak stanovena na základě skutečných nákladů obce předchozího roku na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu a může být rovněž v maximální výši 250 Kč za osobu a kalendářní rok. Skutečnými náklady se rozumí finanční prostředky, které byly obcí vynaloženy **pouze za sběr a svoz** netříděného komunálního odpadu, nikoliv na provoz celého systému „nakládání s komunálními odpady“ od fyzických osob.

Účel poplatku je především **fiskální**, tj. získání určitých finančních prostředků na zajištění provozu přijatého systému. Povinnost platit poplatek mají tedy všechny fyzické osoby bez ohledu na množství vyprodukovaného odpadu. I přesto, že tento systém zpoplatnění bývá nazýván jako jakási „daň z hlavy“, zaručuje občanům získat, na rozdíl od daňových plateb, určitou **ekvivalenci**. Ta se projevuje nejčastěji vývozem popelnic a kontejnerů, poplatníkům je rovněž umožněn v určených dnech odvoz rizikových a objemných složek odpadu na náklady obce apod. V dřívějších letech u nás fungoval jiný systém, a sice poplatky stanovené na popelnici, případně na množství vyprodukovaného odpadu. Tato praxe se ovšem neosvědčila z toho důvodu, že se řada lidí snažila mít odpadu co nejméně, a proto jej často pálili nebo se ho zbavovali na černých skládkách.

Dílečnou novelou zákona o odpadech č. 37/2000 Sb., byl zaveden **plošný poplatek za komunální odpad** ve výši 420 Kč na obyvatele a kalendářní rok. Tento poplatek byl ve své podstatě problematický, mj. proto, že existovaly pochybnosti o motivaci lidí k minimalizaci netříděného komunálního odpadu a současně nevytvářel prostor pro volbu optimálního mechanismu financování nakládání s komunálním odpadem dle velikosti a dalších podmínek měst a obcí.

Tyto nedostatky se snaží odstranit právě v současné době využívaný systém podle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, který vstoupil v platnost 1. ledna 2002. Dosavadními výzkumy bylo zjištěno, že více než 90 % obcí musí dotovat systém nakládání s komunálním odpadem zhruba z 10 – 12 % ze svého rozpočtu. Výši nákladů ovlivňuje především druh odpadu, použitý způsob sběru, technické vybavení provozovatele, přepravní výkony dané hustotou

osídlení a vzdáleností sběrné oblasti od místa úpravy či zneškodnění odpadu apod. Celkové náklady na netříděný komunální odpad činí v České republice v průměru na 1 obyvatele 290 – 380 Kč za rok.

Od 1. 1. 2003 má každá obec dle § 17 a § 17a uvedeného zákona možnost zvolit si ze tří rozdílných forem placení poplatku za komunální odpad. Podle výše zmíněného zákona o odpadech mohou vybírat úhradu na základě smlouvy či **poplatek za komunální odpad**, kdy zpoplatněna je každá fyzická osoba, při jejíž činnosti odpad vzniká. To znamená, že předmětem zpoplatnění je prokázaná produkce, avšak zjištění této skutečnosti je mnohdy problematické. **Úhradu na základě smlouvy** bych označila za nejméně výhodnou, neboť vyžaduje součinnost obou smluvních stran. Občané platí v tomto případě úhradu za celý systém nakládání s komunálním odpadem, což sice odlehčí obci ve financování tohoto systému, avšak v konečném důsledku může vést až k černým skládkám a zatajování skutečné produkce odpadu.

Je tedy zřejmé, že prakticky nelze stanovit universální optimální částku poplatku k vytvoření dostatečného zdroje financování systému nakládání s komunálním odpadem ve všech obcích. Proto zákon č. 185/2001 Sb., upravuje tzv. poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů, který je konstruován jako dvousložkový a je začleněn do zákona o místních poplatcích. Právě druhá složka tohoto poplatku by měla vést občany ke snižování objemu odkládaného netříděného odpadu. Motivace občanů ke třídění odpadu by však měla být doplněna a podpořena rovněž metodami pozitivní stimulace, osvěty a výchovy.

Poplatky za komunální odpad se v obcích různí. Zákon určuje maximální výši, ta nesmí překročit 500 Kč na osobu a rok, stanovení konkrétní výše poplatku je pak pravomocí zastupitelstva obce. V některých obcích se snaží, aby sazba pokryla skutečné náklady, jinde výrazně doplácí ze svých rozpočtů. Převážně větší města se ročně setkávají také s **nedoplatky**, proto často přistupují k jejich vymáhání, které může končit až obstavením účtu či exekucí majetku.

Konkrétní sazby poplatku a jejich vývoj u zástupců měst kraje Vysočina ilustruje následující tabulka, ze které lze pozorovat jak ovlivnilo původní nastavení sazby vývoj poplatku v dalších letech. Nejnižší sazbu měl pro rok 2003 Žďár nad Sázavou, ta se však také nejvíce měnila, a to na současných 440 Kč. Naopak trvale nejvyšší sazba je v Náměšti nad Oslavou, kde se do

poplatku promítá velká vzdálenost skládky uložení odpadu. Města s vyššími sazbami většinou ponechaly letošní výši poplatku na úrovni minulých let.

Tabulka č. 6: Roční poplatky za komunální odpad v pověřených městech kraje Vysočina

Město	Počet obyvatel	Poplatek za rok 2003	Poplatek za rok 2004	Poplatek za rok 2005	Poplatek za rok 2006
Bystřice nad Pernštejnem	9 022	400 Kč	380 Kč	450 Kč	450 Kč
Havlíčkův Brod	24 320	396 Kč	432 Kč	432 Kč	480 Kč
Humpolec	10 889	420 Kč	450 Kč	480 Kč	480 Kč
Chotěboř	9 872	350 Kč	350 Kč	350 Kč	372 Kč
Jihlava	50 174	420 Kč	420 Kč	480 Kč	480 Kč
Moravské Budějovice	7 983	390 Kč	432 Kč	480 Kč	480 Kč
Náměšť nad Oslavou	5 263	492 Kč	492 Kč	492 Kč	492 Kč
Nové Město na Moravě	10 505	420 Kč	420 Kč	420 Kč	440 Kč
Pelhřimov	16 537	380 Kč	380 Kč	426 Kč	426 Kč
Světlá nad Sázavou	7 088	300 Kč	360 Kč	384 Kč	420 Kč
Telč	5 966	300 Kč	350 Kč	400 Kč	400 Kč
Třebíč	38 963	360 Kč	360 Kč	432 Kč	432 Kč
Velká Bíteš	4 843	432 Kč	432 Kč	432 Kč	432 Kč
Žďár nad Sázavou	23 601	280 Kč	350 Kč	400 Kč	440 Kč

Pramen: Údaje získané z obecně závazných vyhlášek jednotlivých měst, zpracováno autorkou.

Poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace není příliš běžný, neboť podmínkou jeho zavedení a vybírání je skutečnost, že stavebníkem vodovodu nebo kanalizace je přímo samotná obec. Poplatek platí vlastník stavebního pozemku zhodnoceného možností připojení na obcí vybudovanou stavbu vodovodu nebo kanalizace po nabytí účinnosti zákona č. 241/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích.

Lze konstatovat, že tato možnost přináší vlastníkovu **pozitivní externalitu** právě v podobě zhodnocení jeho pozemku. I když teorie definuje pozitivní externalitu jako vedlejší efekty nějaké činnosti, za které daný subjekt z objektivních důvodů neplatí, v tomto případě však existence **ekvivalence** pro konkrétního poplatníka opravňuje obec vybírat poplatek a získat tak část finančních prostředků, které na vybudování vynaložila. Stanovení výše poplatku bývá náročné a často diskutabilní, neboť jeho **sazba** nesmí přesáhnout rozdíl ceny stavebního pozemku bez možnosti připojení na obcí vybudovanou stavbu vodovodu nebo kanalizace a ceny stavebního pozemku s touto možností.

3.3 Navrhovaný systém místních daní – komparace se Slovenskem

V České republice nebyla prozatím uzákoněna pravomoc obcí vybírat daně, i když návrh zákona o obecních daních byl již v parlamentu několikrát neúspěšně předložen. Tento návrh obsahoval **následující daně**: daň infrastrukturní, daň za lázeňský nebo rekreační pobyt, daň

z odpadu, daň ze psa, daň z reklamy, daň z ubytování, daň ze vstupného, daň z nevýherních hracích přístrojů, daň z výherních hracích přístrojů a daň za zvláštní způsob užívání veřejného prostranství.

Na rozdíl od České republiky řada vyspělých evropských zemí příjmy z obecních daní využívá. Je také zdůrazněn v Evropské chartě místní samosprávy. **Argumenty proti** zavedení místních daní se zase opírají o fakt, že by se jimi zvýšila celková daňová zátěž obyvatelstva a zprostředkovaně by mohlo dojít i k negativnímu dopadu na státní rozpočet. Jako problematické se rovněž jeví převedení správy daní do samostatné působnosti obce a tím pádem i možnost vzniku rozdílných podmínek a rozdílné praxe ve výběru daní v jednotlivých obcích. Otázkou zůstává i to, zda by zavedení obecních daní vedlo k levnější správě a účinnější kontrole i k efektivnějšímu výběru pro občany. Nicméně **pro uzákonění místních daní** hovoří posílení samostatné působnosti obcí ve smyslu možnosti ovlivnit výši svých daňových příjmů. Obce mají právo určovat si sazby místních daní, avšak proti případnému neúměrnému navýšení daňové zátěže existují ve většině evropských zemí limity či dobrovolné dohody s asociacemi místní správy o daňovém zmrazení.

Obce ve většině zemí **Evropské unie** mají určitou skladbu příjmů právě z místních daní. Jejich význam je však značně rozdílný, což souvisí s charakterem daňového základu. Např. v Dánsku, Finsku a Švédsku se na příjmech nejvíce podílejí příplatky pro místní správu k dani z osobních příjmů. Ve Finsku reprezentují 5,7 % HDP, v Dánsku 15,9 % a ve Švédsku 16,5 % HDP. Ve Francii a v Německu se zase využívají místní daně z podnikatelské činnosti. Ty přinášejí příjmy rovnající se 1,4 % HDP ve Francii a 1,2 % HDP v Německu. Zavedení příplatků k dani z osobních příjmů je však v případě velkého množství malých obcí výhodnější a snáze přijatelné na regionální úrovni.

Rovněž na **Slovensku** dovoluje zákon obcím vybírat místní daně. Do roku 2005 vybíraly města a obce jednu daň a 12 místních poplatků, od 1. ledna 2005 platí nová legislativa¹³, která obcím umožňuje vybírat **8 daní a 1 místní poplatek**. Finanční zdroje obcí na Slovensku se pro rok 2005 odhadují na 77 miliard slovenských korun, z toho příjmy z místních daní a poplatků tvoří zhruba 7,5 miliardy SK. To představuje téměř **10 %**, obce tak získávají z těchto zdrojů podstatně větší částky než u nás. V České republice však obcím plynou nadále větší výnosy ze sdílených daní.

¹³ Zákon č. 582/2004 Z. z., o místních daních a místním poplatku za komunální odpady a drobné stavební odpady.

Přitom zde platí, že obec může zavést jen tu místní daň a místní poplatek, které vymezuje zákon o místních daních a místním poplatku. Zákon ukládá povinnost obcím zavést **poplatek za komunální odpady a drobné stavební odpady**. Tento poplatek kromě fyzických osob s trvalým či přechodným pobytem na území obce platí také právnické osoby užívající nemovitosti na území obce za jiným účelem než je podnikání a podnikatelé. Sazba poplatku je stanovena na množství vyprodukovaného komunálního odpadu.

Při zavádění místních daní mají obce volbu, zda zavedou všechny nebo pouze některé. Přitom zákon upravuje **tyto místní daně**: daň z nemovitostí, daň ze psa, daň za užívání veřejného prostranství, daň z ubytování, daň za prodejní automaty, daň za nevýherní hrací přístroje, daň za vjezd a parkování motorového vozidla v historické části města a daň za jaderné zařízení. Obce si rovněž v rámci zákona samy stanovují sazby a případné úlevy a osvobození od placení daní. Osvobození a úlevy musí být vymezeny všeobecně závazným nařízením pro určitou skupinu občanů, to znamená, že nelze poskytovat tyto úlevy v individuálních případech. Správa i vymáhání těchto daní je plně v kompetenci samotné obce.

Místní daně a poplatky plní více funkcí. Kromě **fiskální funkce**, čili získávání plánovaných prostředků do obecních rozpočtů, plní navíc i **funkci regulativní**, kterou se usměrňuje určitá činnost, **preventivně-kontrolní funkci** např. daň za užívání veřejného prostranství vytváří podmínky na bezpečný a kontrolovatelný systém a eliminování případných rizik. Místní daně a poplatky slouží i jako **nástroj na řízení a efektivní spravování území** a mají i funkci zabezpečování kompetencí a poskytování služeb, jako je např. nakládání s komunálním odpadem.

Jedním ze základů uplatnění principu fiskální decentralizace je, aby si obce mohly samy v rámci určitého rozmezí, stanovit sazby obecních daní, a to se zřetelem na zvláštnosti svého území a konkrétní ekonomické i sociální poměry v dané lokalitě. To ovšem může vést také k riziku, že některé obce neúměrně zvýší tyto sazby a k riziku disproporcí mezi platbami v různých obcích. Tuto skutečnost kritizují zejména slovenští podnikatelé, kteří také platí místní daně, zvláště velkou část odvodů tvoří daň z nemovitostí. Ti navrhuji, aby stát v zákoně uvedl alespoň horní hranici sazeb.

Otázka zavedení obecních daní se v České republice řeší i na poli odborném. Pro tento systém se na své 8. celostátní konferenci „Finanční správa a rozvoj měst a obcí v ČR“ vyjádřil i Svaz měst a obcí. Obecní daně by měly vést k větší stabilitě příjmů i lepší možnosti ve financování obcí.

Shrnutí kapitoly

Místní poplatky představují fakultativní příjem obce. Obce je vybírají na základě obecně závazné vyhlášky vydané v souladu se samostatnou působností. Příjmy z místních poplatků doplňují vlastní zdroje obcí a slouží tak především k udržování a rozvoji jejich území. Na základě zákonného rozmezí si sama obec může určit sazby v souladu s její velikostí, platebními schopnostmi obyvatelstva i zvláštnostmi dané lokality. V České republice se tyto příjmy řadí mezi poplatky, i když se vyznačují spíše neekvivalencí jako klasické daně. Na rozdíl od daní se však nevybírají pouze za fiskálním účelem, ale plní i jiné funkce, například regulační, alokační a jejich vybírání je někdy spojeno i s výskytem externalit. V řadě zemí Evropské unie je oproti naší praxi obvyklé uzákonění systému místních daní. Například obce na Slovensku jsou oprávněny vybírat osm daní, u kterých si samy mohou určovat i konkrétní sazby. Příjmy jsou také mnohem vyšší než v České republice, představují zhruba 10 % z rozpočtových zdrojů, zatímco u nás tvoří místní poplatky pouze 2 % celkových příjmů obcí.

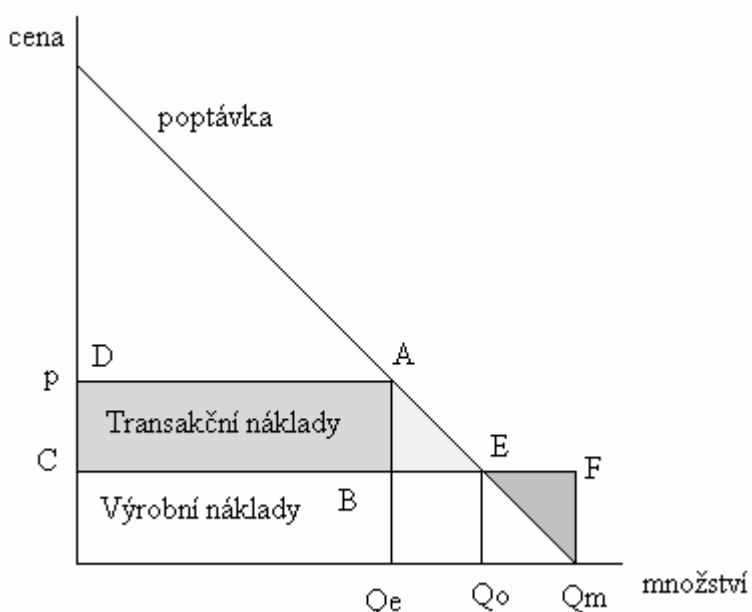
Česká legislativa umožňuje vybírat devět místních poplatků, v praxi většiny obcí se však vyskytují zejména poplatek ze psů, poplatek za užívání veřejného prostranství a poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů, jež představuje zpravidla nejvyšší podíl vybraných poplatků a plní tak zejména funkci fiskální. Je také určitou protihodnotou, kterou občané platí za svoz odpadu. Kromě tohoto poplatku není zvykem obcí sledovat náklady v oblastech spojených s poplatkovou povinností. Bylo by zřejmě obtížné vyčíslit například nakolik se v nákladech na čištění veřejných prostranství podílí skutečný chov psů v obci apod. U poplatku za komunální odpad je však sledování nákladů nezbytné, neboť se podle nich určuje část sazby. Problémem řady obcí je, že musí nakládání s komunálním odpadem dotovat ze svých rozpočtů.

4 OSTATNÍ POPLATKY

4.1 Uživatelské poplatky

Uživatelské poplatky spadají do **nedaňových příjmů** obcí. Jejich pojem je definován v teoretické rovině a používán odbornou veřejností, avšak v praxi měst a obcí se s tímto označením většinou nesetkáme. Také z toho důvodu, že u nás nejsou tolik rozšířeny jako v jiných zemích Evropské unie. Obce je vybírají jako cenu za poskytované služby či za spotřebu smíšených veřejných statků a v podstatě tak snižují náklady na některé tyto činnosti. Někdy se můžeme setkat i s označením **poplatkové služby**. Tyto poplatky lze zavést pouze u statků, u nichž je možné měřit spotřebu jednotlivými uživateli. Je to efektivnější a spravedlivější přístup, poněvadž uživatelé, kteří spotřebovávají více tohoto statku rovněž více zaplatí. Uživatelský poplatek je i nástrojem omezujícím **nadspotřebu**. Pokud by totiž u těchto statků, jak je znázorněno v následujícím grafu, docházelo k bezplatnému poskytování, zvýšily by občané spotřebu až na úroveň Q_m , při které by však docházelo ke ztrátě EFQ_m . Na druhou stranu není výhodné prodávat statky na trhu, jelikož je vyloučení jedinců nákladné v důsledku tzv. transakčních nákladů. Ty mohou být představovány např. mzdou prodáváče, administrativou, stavebními úpravami apod. Při rozhodování o zavádění uživatelského poplatku je důležité porovnat užitek představovaný plochou $AECD$ právě se ztrátami z neefektivní výše produkce (tj. nadměrné spotřeby veřejného statku).

Graf č. 4: Vliv transakčních nákladů na efektivní poskytování statků

Pramen: Stiglitz, J: *Ekonomie veřejného sektoru*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 1997. str. 165

Uživatelský poplatek je takzvanou modifikovanou cenou, neboť se o jeho výši nerozhoduje na trhu na základě nabídky a poptávky, ale rozhoduje se o něm veřejnou volbou na zasedání zastupitelstva obce. Obec může smíšený veřejný statek zajišťovat různým způsobem. Buď jej poskytuje obcí zřízená organizace (příspěvková organizace, organizační složka obce) nebo je zajištěn veřejnou zakázkou. Uživatelské poplatky se nejčastěji stanovují za odvoz komunálního odpadu, za dodávky pitné vody (vodné), za čištění odpadních vod (stočné), za vyprazdňování septiků, za služby městské hromadné dopravy, za sportovní, rekreační, kulturní, parkovací, hřbitovní a jiné služby.

Významným problémem v této oblasti je **úhrada nákladů** na poskytování těchto typů statků a s tím spojené rozhodnutí o výši uživatelského poplatku. To znamená, zda uživatelské poplatky mají plně krýt ekonomicky nutné náklady vynaložené na zajištění statků či služeb, nebo jen část nákladů. Zbývající část by pak obec pokryla vlastními příjmy, zejména daňovými.

Pro volbu nízkého uživatelského poplatku se zastupitelé rozhodnou většinou na základě faktu, že spotřeba některých kolektivních statků je spojena s **externalitou**. Problémem jsou především negativní externality. Například, je-li na odvoz a likvidaci komunálního odpadu stanoven vysoký poplatek za odvoz jedné sběrné nádoby, může se stát, že lidé budou ukládat odpad na černé skládky a to bude mít negativní dopad na životní prostředí.

Při kalkulaci výše uživatelského poplatku je vhodné vycházet z **metody analýzy nákladů a výnosů** (cost-benefit analýza). Obec by měla zejména vyhodnotit možný vznik externalit spojený s poskytováním smíšeného veřejného statku, problém „černého pasažéra“ a výši možných transakčních nákladů, dostupnost spotřeby statku pro občany s ohledem na spravedlnost a platební schopnost občanů a zpracovat koncepci rozvoje a využívání smíšených veřejných statků (tzn. především strukturu, rozsah a kvalitu).

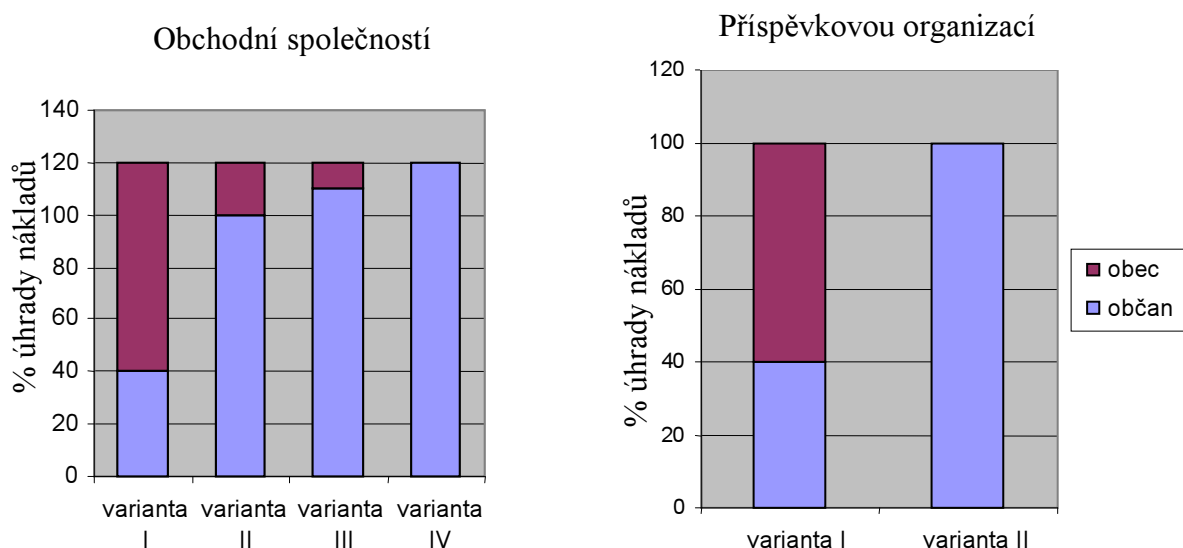
Uživatelské poplatky lze stanovit:

- **v jednotné výši** (bez ohledu na spotřebu a platební schopnost uživatele);
- **v diferencované výši** (v závislosti na rozdílné platební schopnosti, velikosti spotřeby nebo podle druhu smíšeného veřejného statku);
- **v individuální výši**.

Nejčastěji se poplatky konstruuji v jednotné výši, neboť diferenciacie poplatku či stanovení individuální úhrady by bylo spojeno s vysokými transakčními náklady, které by mohly převýšit výnos z tohoto poplatku. U poplatku stanoveného v jednotné výši je však třeba zvážit již zmíněný problém, tj. zda zvolit **částku, která pokryje náklady** na produkci smíšeného veřejného statku a nízkopříjmovým domácnostem vypomoci sociálními dávkami či zda zvolit **částku, která je nižší než náklady** a produkci dotovat z rozpočtu obce.

Zpoplatněnou službu může obec poskytovat různým způsobem, a to buď prostřednictvím svých organizačních složek či příspěvkových organizací nebo také obchodní společnosti, kde je většinovým vlastníkem. Lze zvolit i variantu zajištění služby cestou veřejné zakázky. Tyto způsoby ovlivňují i stanovení ceny. V zásadě může dojít k následujícím situacím:

Graf č. 5: Způsoby úhrady nákladů za poskytované služby

Pramen: autorka

Varianta I zachycená v grafech znamená, že občané platí za službu poplatek, který je nižší než náklady na její poskytování a obec ji tak z větší části dotuje. V případě zajišťování služby prostřednictvím obcí založené obchodní společnosti nebo veřejnou zakázkou musí obec hradit i část zisku. Varianta II odpovídá situaci, kdy občané zaplatí cenu pokrývající náklady. Příspěvková organizace není založená za účelem zisku, avšak v případě obchodní společnosti musí obec zisk nebo část zisku (což zachycuje varianta III) doplácet z vlastního rozpočtu. Varianta IV, kdy občané hradí plnou cenu umožňující tvorbu zisku, může z teoretického hlediska nastat jen tehdy, neexistují-li k danému statku či službě reálné substituty.

Samotná změna uživatelského poplatku je spojena se substitučním, důchodovým a distribučním efektem. **Substituční efekt** nastane, jestliže růst uživatelského poplatku vyvolá

snížení poptávky po daném smíšeném statku a dojde k růstu poptávky po podobných statcích (tzv. substitutech). **Důchodový efekt** je spojen s poklesem reálného příjmu uživatele, pokud poplatek roste. Vliv na výši důchodového efektu má dotování uživatelského poplatku z ostatních veřejných příjmů. Důchodový efekt je doprovázen **distribučním efektem**. Plošná dotace na produkci smíšeného statku působí na růst reálných příjmů i bohatších vrstev obyvatelstva, takže dochází k přerozdělování veřejných příjmů ve prospěch bohatých. Pro zajištění spravedlnosti jsou pak často zvoleny adresné sociální dávky jako kompenzace pro chudší vrstvy obyvatel.

Uživatelské poplatky jsou nejčastěji **vlastním příjmem** obce a slouží k financování běžných výdajů. Ve vyspělých zemích se podílejí v průměru kolem 10 % na celkových příjmech rozpočtu obcí. V České republice se tyto odhady různí, neboť termín uživatelský poplatek se uplatňuje pouze v odborné literatuře, ale v praxi bývají tyto platby označovány jinak a je tudíž obtížné určit, co vše je možné pod tento pojem zařadit. V průměru ale tvoří menší podíl než ve vyspělých zemích, je to zhruba v rozmezí 5-7 % celkových příjmů. Občané však mohou uživatelské poplatky platit i organizaci, která provozuje smíšený veřejný statek či službu. V tomto případě se však nebude jednat o příjem obce, ale o příjem samotné organizace.

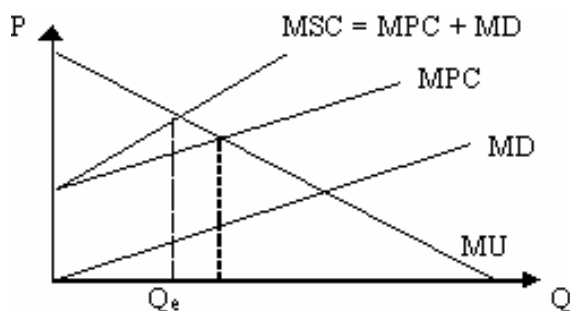
4.2 Poplatky související se životním prostředím

Poplatky mající vztah k životnímu prostředí, souhrnně označované jako **ekologické poplatky**, se začaly ukládat zejména v posledních letech s přijetím dílčích zákonů, které tyto platby definují. Jedná se o zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší, který povoluje dle § 19 vybírat poplatky za znečišťování ovzduší od provozovatelů tzv. malých stacionárních zdrojů, dále je to zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech, upravující poplatek za uložení odpadů na skládkách a poplatek za likvidaci komunálního odpadu, a zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, na základě kterého lze uložit poplatek za vypouštění odpadních vod do vod podzemních. Dalšími příjmy obcí mohou být i odvody za odnětí zemědělské půdy a poplatky za odnětí pozemků plnících funkci lesa. O některé tyto příjmy se obce dělí se Státním fondem životního prostředí.

Vybírání ekologických poplatků má především dva cíle – **výchovný a fiskální**. To znamená, že nutí ty subjekty, které nějakým způsobem poškozují životní prostředí, podílet se na úhradě nákladů souvisejících s jeho udržováním a zlepšením. Ukládání poplatku souvisí s existencí **negativní externality**. Vypouštění škodlivých látek do ovzduší či jiné znečišťování životního prostředí přináší nezamýšlené náklady jiným subjektům, nelze však zjistit množství škodlivých látek ani vyjádřit cenu za jednotku množství a tudíž subjekty, kteří znečištění

způsobují to nemohou z objektivních důvodů odpovídajícím způsobem kompenzovat či platit odškodné. Proto je efektivní ukládat takovým subjektům poplatky. Tím se jim zvýší náklady a bude tak omezena alokace těchto škodlivin.

Graf č. 6: Negativní externalita spojená se znečišťováním životního prostředí

Pramen: Strecková, Y., Malý, I. a kol.: Veřejná ekonomie pro školu i praxi. 1. vyd. Praha: Computer Press, 1998. str. 39.

V případě produkce s negativní externalitou není množství v průsečíku soukromých mezních nákladů (MPC) a mezního užitku (MU) optimální. Efektivnější by bylo tudíž množství, do jehož nákladů na výrobu by byla zahrnuta i mezní ztráta plynoucí z externality (MD) a které by pak odpovídalo mezním společenským nákladům (MSC). Proto je často výrobcům ukládán poplatek, aby tohoto stavu bylo dosaženo. Výše poplatku by měla být ale stanovena tak, aby pro hospodářský subjekt nebylo výhodnější platit tyto poplatky za znečišťování než investovat do nákupu a provozu příslušných čistících zařízení.

Asi nejrozšířenějším je v této oblasti **poplatek za uložení odpadů na skládkách**. Ten má za úkol finančně kompenzovat obce, v jejichž obvodu se skládka nachází. Poplatek platí původce, sazba se skládá ze dvou složek a měla by být stanovena na úrovni nákladů nutných k zajištění skládky pro příslušnou kategorii odpadu. Základní složka poplatku se platí za uložení odpadu. Za uložení nebezpečného odpadu se dále platí tzv. riziková složka. Základní složka poplatku je příjmem obce, na jejímž katastrálním území je skládka umístěna a riziková složka je příjmem Státního fondu životního prostředí.

Shrnutí kapitoly

Uživatelské poplatky se od správních a místních poplatků liší tím, že nejde o daňové příjmy, jelikož nejsou stanoveny zákonem a jejich vybírání nevyžaduje zvláštní právní předpis. Pod tímto označením se skrývají spíše jakési modifikované ceny za spotřebu veřejně poskytovaných statků či služeb. Nelze však hovořit o veřejných statcích, neboť uložení

uživatelského poplatku předpokládá měřitelnost spotřeby konkrétním uživatelem. Na druhou stranu ne vždy je za poskytování takovýchto statků efektivní vybírat poplatek. V případě, že by s výběrem byly spojeny vysoké transakční náklady, je lepší ponechat nulovou cenu. Rozhodnutí o uložení a konkrétní výši poplatků je v kompetenci zastupitelstva obce, nebo v případě, že je daný statek či služba poskytována příspěvkovou organizací, potom o něm rozhoduje vedení této organizace po dohodě s radou obce. Nejobtížnější při tomto rozhodování je stanovení konkrétní částky poplatku, kdy je třeba vzít v úvahu řadu hledisek. Nejde jen o to, aby poplatek pokryl náklady, ale jelikož jde o specifické služby občanům, zvažují se i situace spojené se substitučním a důchodovým efektem. To znamená, zda existují i jiné možnosti pro dodávky těchto služeb či jiní poskytovatelé a zda nastavená výše ceny neúměrně nezatíží rozpočty domácností. Poplatky tak často nepokryjí náklady na poskytování těchto služeb a obce musejí zbylé částky doplácet ze svých rozpočtů.

V poslední době, s rostoucí aktuálností ochrany životního prostředí, mohou obce vybírat i některé poplatky ekologické, jako je například poplatek za znečišťování ovzduší. Tyto poplatky je efektivní ukládat v důsledku řešení objektivní existence tzv. negativní externality. Zpoplatněním je dosaženo jednak nižší produkce statků, při níž dochází ke vzniku externalit a jednak jsou zajištěny určité finanční prostředky pro alespoň částečnou kompenzaci negativních dopadů na životní prostředí.

5 POPLATKY V PRAXI VYBRANÝCH OBCÍ

5.1 Analýza příjmů z místních poplatků

V praktické části diplomové práce vycházím z analýzy poplatkových příjmů zástupců různých kategorií obcí v kraji Vysočina, v okrese Žďár nad Sázavou. Jako zástupce obcí s rozšířenou působností jsem si zvolila **Žďár nad Sázavou**, bývalé okresní město s 23 600 obyvateli a **Nové Město na Moravě** s přibližně 10 500 obyvateli. Žďár nad Sázavou vykonává státní správu pro 47 obcí ve správním obvodu a Nové Město na Moravě pro 30 obcí. Jako příklad obce II. stupně, tedy obce s pověřeným obecním úřadem, uvádím město **Velká Bíteš** s 4 843 obyvateli spravující 14 obcí ve svém obvodu a na nejnižším stupni výkonu státní správy prezentují obce **Radešínská Svatka** s 602 obyvateli a **Nová Ves u Nového Města na Moravě** s 545 obyvateli.

V následujícím textu se nejprve zmíním o struktuře místních poplatků v těchto obcích, rozeberu hlediska, jež byla volena při zavedení jednotlivých poplatků a provedu komparaci podílů příjmů vybraných na poplatcích v jednotlivých obcích, případně upozorním na to, jak jsou tyto příjmy obcemi využívány. V další podkapitole je pojednáno o specifickém poplatku za komunální odpad, analyzuji zde problematiku stanovení sazby poplatku i výši nákladů na odpadové hospodářství v jednotlivých obcích. Poté je věnován prostor i správním poplatkům a podílu přenesené působnosti ve vybraných kategoriích obcí a v poslední části se zaměřím na analýzu užitelských poplatků a identifikaci oblastí, kde je možné za poskytované služby poplatek stanovit a vybírat.

Ze zjištěných údajů vyplývá, že obce přistupují různým způsobem k volbě zavedení jednotlivých místních poplatků a zvažují i různá **hlediska a funkce**, jež se promítají do sazby poplatku. Je však obtížné najít nějaké společné kritérium pro toto rozhodnutí. Zatímco v menších obcích se více poukazuje na přiměřenou výši poplatku pro občany, ve větších městech je podstatnější hledisko regulační při zavádění poplatků. Nejvíce se to asi projevuje u poplatku ze psů, kde jsou často voleny velmi diferencované sazby pro chov psů v různých lokalitách města.

Obce ani větší města většinou **nesledují náklady v oblasti místních poplatků**, nezabývají se z objektivních i hospodárných důvodů oddělenou kalkulací administrativních nákladů na výběr a správu jednotlivých poplatků. Snaha, aby příjmy z poplatků pokryly nejen tyto náklady, ale také aby se podílely na úhradě činností souvisejících s oblastí, na kterou je

poplatek uložen, je v současných podmínkách nereálná. Například město Nové Město na Moravě vybralo v roce 2005 z poplatku ze psů částku ve výši 184 tis. Kč. Naopak při pokusu vyjádřit výdaje mající úzkou vazbu na tento poplatek dospělo k celkovému objemu 405 tis. Kč, z toho největší položka 266,5 tis. Kč byla vynaložena na čištění veřejných prostranství. Další prostředky byly vydány na nákup sáčků na psí exkrementy a evidenčních známek pro psy.

Ze zákona však obce **musí sledovat náklady na sběr a svoz komunálního odpadu**, jejichž výše je podstatná pro určení sazby poplatku. V této oblasti je naopak agenda vedení odpadového hospodářství velmi rozsáhlá a důkladná. Blíže bude o dané problematice pojednáno v další kapitole. Sazby ostatních poplatků se ponechávají většinou na **stabilní** úrovni. A to jednak ze zmíněných hospodárných důvodů, kdy vzhledem k nízkým sazbám, pravidelnému výnosu i samotné správě poplatků, by bylo neefektivní je často měnit. Především jde ale o sociální hledisko. Poplatky jsou stejně jako daně citlivým tématem a mělo by být věcí důsledného uvážení, zda jimi zvyšovat daňovou zátěž občanů dané obce. Žďár nad Sázavou má například stejné sazby místních poplatků již pět let. V některých jiných městech došlo v roce 2004 k úpravě pouze poplatku ze psa v souvislosti se změnou zákona o místních poplatcích, který umožnil navýšení horní hranice sazby z 1000,- Kč na 1500,- Kč.

Příjmy obcí z místních poplatků korespondují nejen s velikostí dané obce, ale také se skladbou zavedených poplatků a s výší jejich sazby. Skutečně vybrané částky za rok 2005 ve sledovaných obcích znázorňuje tabulka č. 7.

Tabulka č. 7: Rozpis příjmů z místních poplatků vybraných obcí za rok 2005 (v Kč)

Poplatky	III. stupeň		II. stupeň	I. stupeň	
	Žďár nad Sázavou (23 601)	Nové Město na Moravě (10 505)	Velká Bíteš (4 843)	Radešinská Svatka (602)	Nová Ves (545)
poplatek ze psů	595 000	184 444	80 100	8 959	5 950
poplatek za rekreační pobyt	134 000	210 580	není	4 205	není
poplatek za užívání veřejného prostranství	1 245 000	195 322	219 125	2 290	1 750
poplatek ze vstupného	není	není	není	0	není
poplatek z ubytovací kapacity	158 000	130 984	16 220	1 682	není
poplatek za výherní hrací přístroje	2 850 000	729 064	468 152	není	není
Celkem	4 982 000	1 450 394	783 597	17 136	7 700

Pozn.: údaj v závorce za názvem města/obce znamená počet obyvatel k 31. 12. 2005

Pramen: rozpočty vybraných měst a obcí k 31.12.2005, zpracováno autorkou.

Zatímco větší města jako je Žďár nad Sázavou mají bohatší skladbu poplatků, jelikož je pro jejich výběr oprávněné odůvodnění, menší obce jsou o tyto příjmy často „ochuzeny“ a celková získaná suma je tak podstatně nižší. To platí zejména u nejvýnosnějšího z místních poplatků, kterým je poplatek za výherní hrací přístroje. Avšak ani hledisko velikosti sídla nemusí být, jak je patrné z tabulky, definitivní. Fakt, že místní poplatky často plní i **jiné funkce než fiskální**, se projevuje například na poplatku za rekreační pobyt, za který se v Novém Městě na Moravě vybralo o zhruba 76 000,- Kč více než ve Žďáře nad Sázavou. Roli zde hraje atraktivita rekreačního místa a tím pádem i množství ubytovacích zařízení. Této situaci na druhou stranu neodpovídají příjmy z poplatku z ubytovací kapacity. Ačkoli sazby těchto poplatků jsou v obou městech stejné, je velmi obtížné hledat klíč k tomu, proč se objevují rozdíly ve vybraných částkách. Zřejmě je to dáno tím, že ačkoli je Nové Město na Moravě turisty upřednostňováno, nacházejí se zde menší ubytovací kapacity.

Některé poplatky jsou významnější (poplatek za VHP, za užívání veřejného prostranství), jiné by naopak představovaly jen nepatrný podíl, tudíž se obcím nevyplatí jejich zavedení. To je patrné v případě poplatku ze vstupného, který je v tabulce zahrnut z toho důvodu, že obec Radešinská Svratka jej sice definuje obecně závaznou vyhláškou, avšak příjmy jsou tak malé, že se ani v některých letech v rozpočtu neobjevují. V takovém případě by podle mého názoru bylo vhodnější následovat příkladu některých měst a obcí, která již přistoupila ke zrušení místních poplatků, u nichž náklady na jejich výběr přesahují finanční přínos. Je ale třeba počítat s možností budoucího legislativního zavedení místních daní a dopadu na daňovou zátěž občanů.

Nejvíce odůvodnitelný je **poplatek ze psů**, u kterého se projevuje především regulační funkce a také zájem obce o evidenci psů na jejím území. Poplatek je zaveden ve všech obcích, na které se autorka zaměřila v této analýze. Sazby se však liší podle velikosti obce a tam, kde je zájem na diferenciaci sazeb se přihlíží i k různým skupinám obyvatelstva. Malé obce volí s ohledem na jednodušší správu většinou jednotné nízké sazby tohoto poplatku. Radešinská Svratka vybírá poplatek ve výši 100,- Kč za jednoho psa a Nová Ves ve výši 150,- Kč. U ostatních sledovaných obcí jsou sazby diferencované podle typu bydlení i lokality. Velká Bíteš má nejvyšší sazbu pro držitele psa v bytových domech ve výši 1 000,- Kč, Žďár nad Sázavou ve výši 900,-Kč a Nové Město na Moravě 700,- Kč. Různým způsobem se také přistupuje k evidenci a označování psů. Zatímco malé obce nevyužívají žádný způsob značení psů, ve městech se osvědčily evidenční známky a v posledních letech se dokonce přistupuje k čipování psů. Ve větších městech (např. České Budějovice) je v počátečních fázích zavádění

tohoto systému čipování zdarma, nebo je držitelům takto označených psů po určitou dobu snížen základní poplatek. Přináší to totiž nespornou výhodu efektivnější evidence psů i rychlého dohledání jejich majitelů, pokud se například pes zatoulá.

Dalším velmi rozšířeným a často zaváděným poplatkem je **poplatek za užívání veřejného prostranství**, jehož úhrada je však nejméně předvídatelná. Jeho účelem je platit určitou částku z plochy záboru veřejného prostranství, může se ale stát, že v některých letech nebude naplněna rozpočtová částka příjmů za tento poplatek. Složitější je také správa poplatku, neboť obce ve své obecně závazné vyhlášce vymezují různé způsoby záboru veřejného prostranství na různých lokalitách města a podle toho také diferencují sazby poplatku. Pouze obec Nová Ves zavedla jeden plošný poplatek ve výši 50,- Kč. Radešínská Svratka diferencuje užívání veřejného prostranství k prodejním účelům, k poskytování služeb a pro provoz lunaparku, sazba je však stejná ve výši 10,- Kč/m², pouze u poskytování služeb s připojením na elektrickou energii činí sazba 20,- Kč/m². Města Velká Bíteš, Nové Město na Moravě a Žďár nad Sázavou ve svých obecně závazných vyhláškách dělí nejen způsoby záboru veřejných prostranství, ale uplatňují i různé sazby pro různé lokality či pásma. Oddělují tak vlastní město či centrum od místních částí.

Poplatky za lázeňský nebo rekreační pobyt a poplatky z ubytovací kapacity vybírají obce, jejichž území je příznivé pro rozvoj cestovního ruchu. Jejich sazby jsou malé, a proto i částky vybrané na těchto poplatcích tvoří nejmenší podíly z místních poplatků. Avšak z hlediska péče o rozvoj turistické atraktivity území, zlepšení služeb a dostupnosti informačních středisek pro turisty, a celkové podpory cestovního ruchu je každá částka, kterou obec na tyto aktivity může použít, přínosem. Jelikož vybrané obce se nacházejí na území Českomoravské vrchoviny, jež je vyhledáváno turisty a zejména milovníky přírody, nabízí se zde z důvodu existence řady rekreačních středisek i účelnost výběru uvedených poplatků. Kromě Nové Vsi byl také tento příznivý stav využit a poplatek zaveden. Je často uplatňován i v malých obcích, příkladem může být obec Radešínská Svratka vybírající oba poplatky. Příjmy z těchto poplatků však nebývají příliš velké, jak ukazuje také tabulka č. 7.

Méně častým je **poplatek ze vstupného**, poplatek za povolení vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst a poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace. Poplatek ze vstupného má z těchto sledovaných obcí zavedena pouze Radešínská Svratka. Do roku 2004 se vybíral i ve Žďáře nad Sázavou, avšak z důvodu dlouhodobého nenaplnění rozpočtových příjmů tohoto

poplatku a z důvodu nízkého výnosu byl zrušen. Ostatní dva místní poplatky se v žádné ze zástupců těchto obcí nevybírají.

Ve větších městech je zpravidla nejvýnosnějším z místních poplatků **poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj**. Sazba poplatku je většinou stanovena na horní hranici 5 000,- Kč na tři měsíce za každý provozovaný výherní hrací přístroj. Na území města Nového Města na Moravě je provozováno celkem 30 VHP, na území Žďáru nad Sázavou se jejich počet pohybuje okolo 160. Města se většinou nesnaží jejich provoz nějakým způsobem omezovat, tudíž se výherních hracích přístrojů objevuje rok od roku více, přibývá sázejících i prosázených částek, což dokládají i zvyšující se příjmy obcí z poplatku. Tato situace je patrná zejména u města Žďár nad Sázavou, kde se počet výherních hracích přístrojů zvýšil z 98 ks v roce 2001, na 120 ks v roce 2002, v dalších letech jich přibýlo zhruba 12 za každý rok a k 31. 12 2005 jich bylo evidováno 162.

Místní poplatky jsou spravovány na rozdíl od daní samotnou obcí, ve většině případů leží největší podíl správy na bedrech finančních odborů městských úřadů. Jednotná **správa místních poplatků** také pomáhá snižovat administrativní náklady. Příkladem snahy o snižování nákladů na výběr a správu poplatků může být i magistrát města Karviné, který je prozatím prvním úřadem svého druhu v České republice, který zavedl při úhradě poplatků poštovní poukázky s čárovým kódem. Občané, kteří již využili možnosti uhradit platbu za komunální odpad nebo za psa přímo na pokladnách magistrátu, oceňují především zkrácení doby čekání.

Důležitým problémovým okruhem v oblasti placení poplatků je také **informovanost občanů** o tom, kolik na těchto typech plateb příslušné obci odvádějí ze svých příjmů. Sice zde neexistuje skryté zdanění nebo fiskální iluze tak výrazně jako je tomu v případě daní, přesto například občané, kteří se ubytují v některém typu rekreačního zařízení mnohdy nemusí tušit, že z ceny, kterou zaplatí, odvádí ubytovatel určitý podíl obci, jež zavedla poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt. Tento případ je však výjimkou, neboť občané platí pevnou a přesně stanovenou roční, pololetní či čtvrtletí částku přímo na městských úřadech či převodem z účtu, navíc za poplatek ze psů obdrží evidenční známku a za poplatek za komunální odpad známku na popelnici. Ostatní poplatky jsou pak vázány spíše na podnikatelský subjekt, než na samotného občana.

Z provedeného průzkumu se bohužel nepodařilo zjistit, na financování kterých oblastí města a obce příjmy z místních poplatků využívají. Zpravidla jsou jako vlastní příjmy použity obecně

na financování činností v samostatné i přenesené působnosti. Navíc se jedná o tak malé částky, tj. asi 2 % daňových příjmů, že slouží pouze jako doplňující zdroj místních rozpočtů.

5.2 Specifika poplatku za komunální odpad

Všechny analyzované obce zavedly obecně závaznou vyhláškou **místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů** (dále jen „poplatek za KO“). U všech těchto obcí tvoří také nejvýnosnější položku ze všech poplatkových příjmů, neboť jeho úhrada se týká většiny obyvatel žijících v dané obci. Na druhou stranu je tento poplatek spojen s nejvyššími náklady i se složitou správou a výběrem. Sběr a přeprava netříděného komunálního odpadu je pouze částí nakládání s odpady na území obce. Obec tak musí na tomto úseku zajišťovat souhrn činností ve prospěch všech obyvatel. Jde například o vývoz nádob na směsný odpad, odvoz odpadu a uložení na skládku, provoz recyklačního dvora určeného pro likvidaci nebezpečných a objemných složek odpadu a služby spojené s tříděným sběrem. Výše poplatku často nepokryje veškeré náklady, obce tak musejí zbytek dotovat ze svého rozpočtu.

Poplatek je v každé z uvedených obcí stanoven jako **dvousložkový**, přičemž jedna složka poplatku je tvořena z částky na základě skutečných nákladů obce předchozího roku na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu. Zákon v tomto případě neupravuje osvobození pro žádný okruh osob, obec si tak sama může dle vlastních podmínek a uvážení toto **osvobození či snížení poplatku** stanovit. Ve Žďáře nad Sázavou jsou osvobození rekreanti, kteří mají zároveň trvalé bydliště ve městě, 50 % osvobození náleží fyzickým osobám s trvalým pobytem v místních částech, Nové Město na Moravě dále osvobozuje i občany žijící trvale v zahraničí, děti do 2 let a z 50 % potom studenty pobývajících přechodně mimo obec a fyzické osoby nad 70 let. V Nové Vsi mají poloviční sazbu poplatku děti do 15 let.

Různá osvobození je vhodné volit také s ohledem na výši sazby, kdy zejména u vícečlenných rodin s malými dětmi může jít o významnou částku z rozpočtu domácnosti. Často se obce také setkávají s **neplatiči**. Nejvýrazněji byl tento problém zaznamenán při samotném zavádění poplatku v roce 2002, lidé často protestovali, že musí platit pevnou částku poplatku, když každý produkuje jiné množství komunálního odpadu. Poté co byla obcím rozšířena pravomoc v oblasti vymáhání poplatků, byl počet neplatičů usměrněn a v současné době je i ve větších městech stabilizovaný. Jedná se totiž většinou o lidi bez domova či delší dobu pobývajících mimo obec. Pokud má fyzická osoba velké nedoplatky za komunální odpad, mohou obce využít v krajním případě až institutu exekuce.

Zatímco sazby většiny místních poplatků jsou stabilní, u poplatku za komunální odpad hrají velkou roli **náklady** a ceny za svoz odpadu v závislosti na míře inflace, ale například i na DPH. Proto obce tyto poplatky mnohdy navyšují téměř každý rok. Záleží také na tom, jaká sazba byla nastavena v době zavádění poplatku. Například Žďár nad Sázavou nastavil velmi nízkou sazbu 260,- Kč, zatímco Nové Město na Moravě již 400,- Kč. Pro rok 2006 mají obě města sazbu 440,- Kč, avšak Žďár nad Sázavou mohl více zohlednit růst nákladů a tím pádem vynaložit i méně prostředků na dotování neuhrazených výdajů.

Ve **Žďáře nad Sázavou** se do poplatku za komunální odpad promítají zvyšující se množství vyprodukovaného odpadu a vyšší ceny za uložení komunálního odpadu na skládce v Ronově. Za jednu uloženou tunu odpadu muselo v roce 2005 platit město 620,- Kč. Přitom v roce 2004 to bylo o 100 Kč méně, tedy 520,- Kč za 1 tunu. Dále se do poplatku promítají i výdaje za nákup a opravy kontejnerů, likvidace černých skládek a nebezpečného odpadu. V roce 2004 činily celkové **výdaje v odvětví odpadového hospodářství** 10,7 mil. Kč, z toho položka nakládání s komunálním odpadem 9,5 mil. Kč, s nebezpečným odpadem 630 tis. Kč a výdaje spojené se sběrným dvorem a kompostárnou představovaly 500 tis. Kč. V rozpočtu na rok 2005 byla čerpána částka 12 mil. Kč na odpadové hospodářství, z toho 10,9 mil. Kč bylo vydáno za svoz komunálního odpadu.

Inkaso příjmů zahrnuje jednak příjmy z místního poplatku (v roce 2004 to bylo 8,1 mil. Kč a v roce 2005 částka 9,2 mil. Kč) a také příjmy za vytríděný odpad od společnosti EKO-KOM (v uvedených letech 2,1 mil. Kč). Město na základě smluvního vztahu s touto společností získává tím více prostředků, čím větší množství z celkového odpadu se vytrídí. Takto ušetřené peníze se pak mohou odrazit i na výši poplatku, což má motivovat občany právě k třídění odpadu. Avšak ze zjištěných údajů vyplývá, že „finanční odměny“ od společnosti EKO-KOM se pohybují na zhruba stejné úrovni. Rostoucí příjmy se projevují na výši vybraných poplatků, což souvisí také se zvýšením sazby. Přesto výdaje rostou rychlejším tempem, tudíž se domnívám, že zatím příznivý stav, kdy příjmy z poplatků jsou vyšší než náklady na sběr a svoz netříděného odpadu, nemusí trvat dlouho. Proto bych obcím doporučila pokusit se nalézt efektivnější způsoby na úseku hospodaření s komunálním odpadem, to znamená přesnou kalkulaci možného snížení nákladů, lepší kontrolu a důslednější způsoby při vymáhání poplatků i zaměření větší pozornosti na úroveň třídění odpadů.

Následující tabulka č. 8 zachycuje **změny sazeb poplatku za komunální odpad** ve městě Žďár nad Sázavou od jeho zavedení až do současného roku. Jsou zde uvedeny obě složky sazby, to znamená pevná částka za poplatníka a kalendářní rok i částka stanovená na základě

skutečných nákladů města na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu v předchozím roce. Na výši této složky sazby poplatku tak mají podstatný vliv náklady, které zaznamenali v roce 2004 výrazný růst také díky změně DPH z 5 % na 19 % u souvisejících služeb. Vliv na přepočet nákladů na jednoho obyvatele má také stále se snižující počet obyvatel Žďáru nad Sázavou. Roste rovněž počet obyvatel hlášených k trvalému pobytu na adrese Městského úřadu. Na druhou stranu se město potýká s poměrně nízkým počtem neplatičů (cca 80) v porovnání s jinými obdobně velkými městy. Z třetího sloupce tabulky vyplývá, že pro rok 2006 již město zvolilo horní hranici druhé složky sazby, tudíž bude muset v dalších letech ponechat sazbu na stejné úrovni nebo změnit pevnou částku, aby poplatek pokryl i nadále náklady na hospodaření s komunálním odpadem. Řada měst má s touto skutečností problémy, neboť zákonná hranice sazby neumožňuje pravdivě zohlednit a tudíž i pokrýt náklady na jednoho obyvatele a celý systém tak ztrácí svoji podstatu.

Tabulka č. 8: Vývoj sazeb poplatku za komunální odpad ve Žďáře nad Sázavou

Rok	Sazba	pevná částka dle nákladů	Náklady před. roku ^{*)}	Počet obyvatel	Příjmy z poplatku
2002	260 Kč	66 Kč	4 719 938 Kč	24317	6 166 000 Kč
		194 Kč			
2003	280 Kč	126 Kč	3 718 650 Kč	24180	6 581 000 Kč
		154 Kč			
2004	350 Kč	156 Kč	4 605 491 Kč	23780	8 141 000 Kč
		194 Kč			
2005	400 Kč	163 Kč	5 598 246 Kč	23635	9 212 000 Kč
		237 Kč			
2006	440 Kč	190 Kč	7 784 136 Kč	23601	10 252 000 Kč ^{**)}
		250 Kč			

^{*)} náklady se rozumí finanční prostředky, které byly vynaloženy pouze za sběr a svoz netříděného komunálního odpadu

^{**)} pro rok 2006 je uvedena předpokládaná částka příjmů z poplatku za KO

Pramen: Obecně závazné vyhlášky a rozpočty města Žďár nad Sázavou.

Na sazbu poplatku za netříděný komunální odpad má však vliv i **úroveň systému tříděného odpadu** v daném městě. Za poslední roky se sice iniciativa občanů při třídění skla, plastu a papíru zlepšila, přesto ve městech a převážně menších obcích chybí dostatek příslušných kontejnerů. Ty složky, které mohou domácnosti z komunálního odpadu vytřídit, totiž snižují objem netříděného odpadu a tudíž i náklady na jeho svoz. Obce si uvědomují, že je třeba ochotu třídit odpad podporovat, a tak například kraj Vysočina spolu se společností EKO-KOM a.s. vyhlašují pro všechny obce v kraji soutěž „My třídíme nejlépe“. Obce se vyhodnocují ve čtyřech velikostních kategoriích podle celkové výtěžnosti vytříděného papíru, skla a plastu na jednoho obyvatele. V kategorii s počtem obyvatel nad 10 tisíc se například Nové Město na Moravě umístilo ve sběru a třídění skla a plastů na prvním a ve sběru papíru

na druhém místě za Žďárem nad Sázavou. To dokazuje i to, že se město snaží vytvářet vhodné podmínky pro sběr a třídění těchto složek odpadu.

Na závěr této podkapitoly uvádím přehled sazeb poplatku za komunální odpad i porovnání skutečných nákladů na sběr a svoz netříděného komunálního odpadu s příjmy z poplatku u vybraných zástupců různých velikostních kategorií obcí. Jak vyplývá z tabulky, sazby jsou v případě menších obcí voleny na nižší úrovni, avšak příjmy z poplatku zde většinou nepokryjí nebo jen těsně pokryjí náklady. Do těch se zejména promítá doprava do vzdálenější lokality skládky a úložiště komunálních odpadů, což značně zatěžuje obecní rozpočty. Například obec **Radešínská Svatka** dotuje svoz komunálního odpadu částkou převyšující 100 000,- Kč. Ze svého rozpočtu však musí hradit i svoz separovaného odpadu (tj. sklo, papír a plasty). V této oblasti vynaložila celkem 27 164,- Kč a jako částečná úhrada slouží odměna od firmy EKO-KOM a.s za třídění odpadu, která v roce 2005 činila 18 646,- Kč. Další náklady vznikají obci svozem nebezpečného odpadu, v roce 2005 to bylo 20 470,- Kč. Celkové výdaje na odpadové hospodářství v Radešínské Svatce představují částku 286 587,- Kč. Ve větších městech lze využít výnosy z rozsahu, kdy náklady v přepočtu na 1 obyvatele jsou mnohdy nižší, na druhou stranu se ve městech produkuje podstatně větší množství komunálního odpadu.

Příjmy z poplatku za komunální odpad se podílejí zhruba 4 % na celkových daňových příjmech obcí, u menších obcí je jejich podíl přesto nepatrně větší (v případě Žďáru nad Sázavou je to 3,9 %, zatímco u obce Nová Ves je tento podíl 4,5 %). Ze všech místních poplatků má tento nesrovnatelně vyšší výnosy, tudíž bývá do rozpočtu zařazován jako samostatná položka, u větších měst jako je Žďár nad Sázavou se podílí cca 65 %, u obcí jako je Nová Ves až 95 % na celkové sumě vybraných místních poplatků.

Tabulka č. 9: Komparace nákladů a příjmů za sběr a svoz netříděného komunálního odpadu

Město/obec	počet obyvatel	sazba poplatku (2006)	skutečné náklady (2005)	příjmy (2005)
Žďár nad Sázavou	23 601	440 Kč	7 784 136 Kč	9 212 000 Kč
Nové Město na Moravě	10 505	440 Kč	3 770 845 Kč	4 050 345 Kč
Velká Bíteš	4 843	432 Kč	3 680 878 Kč	2 092 163 Kč
Radešínská Svatka	602	300 Kč	238 953 Kč	138 159 Kč
Nová Ves	545	320 Kč	160 706 Kč	167 520 Kč

Pramen: Údaje z OZV a rozpočtů jednotlivých obcí, zpracováno autorkou.

5.3 Analýza správních poplatků

Rozsah výkonu státní správy a tedy i příjmy ze správních poplatků se u sledovaných obcí značně liší. Obce vykonávají ze zákona státní správu v přenesené působnosti a z tohoto titulu mají pravomoc vybírat správní poplatky. Tuto částku mohou jen stěží ovlivnit, sazby jsou dány zákonem a suma vybraných prostředků závisí i na počtu správních podání, který koresponduje také s počtem obyvatel ve správním obvodu. Je obtížné tudíž srovnávat jednotlivé obce mezi sebou, spíše bych u jednotlivých kategorií obcí poukázala na to, kolik se správní poplatky podílejí na úhradě nákladů spojených s výkonem státní správy.

Nejmenší kategorii sledovaných obcí představují obce **Nová Ves** a **Radešínská Svratka**. Vzhledem ke své velikosti mají jen velmi malý okruh správních činností týkající se pouze evidence obyvatel. **Nová Ves** s 545 obyvateli vybírá správní poplatky za přihlášení k trvalému pobytu ve výši 50,- Kč, za ověření podpisu v částce 30,- Kč/podpis a za ověřování listin také 30,- Kč/1 strana. Celkově bylo vybráno v roce 2005 za tyto poplatky 6 660,- Kč. Spolu s prostředky ze správních poplatků slouží k úhradě výkonu státní správy dotace ze státního rozpočtu pro rok 2005 ve výši 90 685,- Kč. Celkem tedy 97 345,- Kč, což představuje jen asi 20 % podíl úhrady výdajů na činnost místní správy v celkové výši 431 162,- Kč. Obec **Nová Ves** jako představitel nejnižšího stupně výkonu státní správy tak musí výrazně doplácet na tuto agendu z vlastních zdrojů.

Rovněž obec **Radešínská Svratka** s 602 obyvateli hospodá s výrazným deficitem mezi výdaji na činnost místní správy a příjmy ze správních poplatků a z neinvestičních dotací ze státního rozpočtu. V roce 2005 vybrala za správní poplatky celkem 10 380,- Kč a na výkon státní správy obdržela dotaci v částce 67 319,- Kč. Celkové příjmy 77 699,- Kč se tak opět podílejí na úhradě výdajů ve výši 414 266,- Kč necelými 20 %, z toho podíl připadající na správní poplatky je pouhých 2,5 %.

Velká Bíteš spadá do správního obvodu obce s rozšířenou působností Velké Meziříčí. Avšak jako obec s pověřeným obecním úřadem vykonává správu pro 14 obcí. Z tohoto titulu je rovněž oprávněna vybírat správní poplatky, jejichž úhrn pro rok 2005 činí celkem 719 820,- Kč. Správní poplatky se na celkových příjmech k financování místní správy podílejí zhruba 24 %, největší podíl, tj. 70 %, připadá na dotaci na výkon státní správy v částce 2 099 800 Kč, zbývající část tvoří příjmy z pronájmu, prodeje apod. Celkové příjmy ve výši 3 mil. Kč opět nepokrývají v plném rozsahu výdaje. Ty v roce 2005 dosáhly téměř 12 mil. Kč, to znamená,

že příjmy získané na financování státní správy se podílejí na úhradě výdajů asi 26 %, z toho na správní poplatky připadá již 6 %. Jejich význam tudíž roste s velikostí správního obvodu.

Z hlediska rozsahu přenesené působnosti představuje největší správní obvod město **Žďár nad Sázavou**. Je to bývalé sídlo okresního úřadu, nyní spadá mezi obce s rozšířenou působností a vykonává státní správu pro 47 obcí s celkovým počtem 43.831 obyvatel. Na příkladu města Žďáru nad Sázavou bych ráda ilustrovala také vývoj příjmů ze správních poplatků v letech 2002 až 2005. V těchto příjmech se totiž odráží dopad reformy veřejné správy i částečně problémy obcí s uhrazením nákladů. Do nákladů se promítá řada činností, nejde jen o služby občanům, vyřizování správních podání a administrativní práce, ale také o mzdové náklady, náklady na technické vybavení, na údržbu, vybavení kanceláří i provoz úřadu.

Město Žďár nad Sázavou vybíralo některé správní poplatky již před rokem 2003, ale v té době se ještě dělilo o státní správu s okresním úřadem, kam spadala většina činností. Do příjmů města tak nebyly zahrnuty například poplatky za vydané pasy a občanské průkazy, za změny v evidenci motorových vozidel, lovecké listky, poplatky za vydané průkazy ZTP a podobně. Zatímco v roce 2002 vybralo město ve správním řízení 3 538 782 Kč, v roce 2003 to bylo o zhruba 3,2 mil. Kč více. Zde se promítlo především to, že u některých poplatků došlo ke zvýšení z důvodu přechodu pravomocí z bývalého okresního úřadu na města s rozšířenou působností. Tak například poplatek za vystavení živnostenských listů se zvýšil o 43 % a poplatky za vydání stavebního povolení o 4 %. V roce 2004 došlo rovněž k navýšení příjmů z těchto poplatků, které však již nebylo tak výrazné. Meziroční nárůst příjmů ze správních poplatků v roce 2004 činil 754 tis. Kč tedy 11 %. V roce 2005 došlo opět ke skokovému růstu vybraných správních poplatků, a to o více jak 2 mil. Kč, zejména kvůli povinné výměně některých dokladů dle platných norem Evropské unie.

Tabulka č. 10 podává právě **přehled správních poplatků** vybíraných Městským úřadem ve Žďáře nad Sázavou a vývoj příjmů z těchto poplatků. Lze pozorovat, že činnost správy významně narůstá, do značné míry to kompenzují zvyšující se příjmy ze správních poplatků, přesto se odvažují tvrdit, že tyto příjmy se zdaleka nezvýšily úměrně vyššímu počtu správních podání i administrativních výdajů. Je to do značné míry dáno i tím, že sazby zůstávají několik let na stejné úrovni, pouze od roku 2005 došlo u některých poplatků k jejich růstu. Z tabulky lze vyčíst, že dlouhodobě největší podíl na celkových správních poplatcích tvoří poplatky za vydaná povolení k provozování výherních hracích přístrojů. Zatímco v roce 2002 bylo provozováno ve městě 120 automatů, v roce 2003 jejich počet vzrostl na 131, v roce 2004 na 147 a v roce 2005 dokonce na 165. Sazba poplatku přitom činí za kalendářní rok 30 000 Kč

za každý výherní hrací přístroj, z toho 50 % připadá obci a 50 % jde do státního rozpočtu. Dalším neméně důležitým poplatkem je poplatek za evidenci vozidel, jeho podíl na celkových správních poplatcích představuje 28 %. Zanedbatelné nejsou ani poplatky za vydané živnostenské listy a cestovní pasy.

Tabulka č. 10: Přehled vybraných částek za správní poplatky města Žďár nad Sázavou (v Kč)

Vybrané správní poplatky		skutečnost 2002*	skutečnost 2003	skutečnost 2004	skutečnost 2005
ST a VV	pasy	0	627 050	1 010 000	1 002 000
	občanské průkazy	0	2 300	1 000	64 000
	evidence obyvatel	0	34 450	45 000	55 000
	ověřování	342 870	302 170	356 000	465 000
	matrika	38 050	29 650	47 000	70 000
KS	komunální služby	4 000	1 000	0	1 000
OS	sociální	0	8 784	10 000	8 000
Ost	stavební	593 879	617 299	704 000	636 000
OF	tombola	20 500	31 300	30 000	37 000
	automaty	1 801 000	2 086 000	2 287 000	2 416 000
OD	doprava	0	1 881 070	2 013 000	3 783 000
Oživ	živnostenské listy	691 334	986 000	888 000	822 000
OŽP	rybářské lístky	33 965	27 000	29 000	79 000
	lovecké lístky	0	37 105	27 000	15 000
	vodoprávní řízení	0	89 000	64 000	140 000
	místní šetření	13 184	2 000	6 000	6 000
Činnost správy celkem		3 538 782	6 762 178	7 517 000	9 599 000

* tam, kde je uvedena nula se jednalo o příjmy okresního úřadu

Vysvětlivky zkratk: ST a VV = odbor sekretariátu tajemníka a vnitřních věcí, KS = odbor komunálních služeb, OS = odbor sociální, Ost = odbor stavební, OF = odbor finanční, OD = odbor dopravní, Oživ = odbor živnostenský, OŽP = odbor životního prostředí

Pramen: Závěrečné účty města Žďár nad Sázavou za roky 2002-2005.

Při sestavování rozpočtu je pro obce velmi **obtížné odhadnout** přesné příjmy za správní poplatky, neboť se neustále hledají efektivnější postupy činností v přenesené působnosti. Rovněž dotace poskytované ze státního rozpočtu se mohou v průběhu roku na základě určitých skutečností měnit. Například některé agendy mohou přejít na jiné úřady či na jiné obce a tím pádem dojde k poklesu rozpočtovaného příspěvku. Výrazné změny a úpravy rozpočtových příjmů lze sledovat zejména u správních poplatků, kdy například v roce 2003 se skutečně vybraná částka navýšila téměř o 100 %. Tyto rozdíly znázorňuje tabulka č. 11, na které bych ráda ilustrovala nesnadnost odhadu i nestabilitu příjmů ze správních poplatků. Přestože jsou příjmy téměř v každém roce překročeny, nestačí spolu s dalšími finančními prostředky na pokrytí všech výdajů spojených se státní správou, jak bude na příkladu města Žďár nad Sázavou uvedeno v dalším textu.

Tabulka č. 11: Předpokládané a skutečně vybrané částky za správní poplatky ve městě Žďár nad Sázavou (v tis. Kč)

	2001		2002		2003		2004		2005	
	P	S	P	S	P	S	P	S	P	S
Správní poplatky	3 122	2 533	2 500	3 539	3 500	6 763	6 000	7 517	7 000	9 599

Pozn. P = předpokládaná částka, S = skutečně vybraná částka

Pramen: Materiály o hospodaření města Žďár nad Sázavou, zpracováno autorkou.

Jak bylo již zmíněno, správní poplatky slouží jako částečná úhrada za úkony státní správy prováděné na podnět občanů. Podílejí se na financování přenesené působnosti. Ovšem ani v případě obcí s rozšířenou působností, kam spadá právě město Žďár nad Sázavou, nestačí tyto příjmy na celkovém pokrytí výdajů. Následující tabulky č. 12 a č. 13 zobrazují **příjmy a výdaje odvětví vnitřní správa** na Městském úřadě Žďár nad Sázavou. Jedná se o finanční prostředky právě na výkon státní správy. Přenesené působnosti se týká zhruba 60 % činnosti pracovníků úřadu, při přepočtu na počet úvazků to představuje zhruba 130 úvazků, z toho 46 se týká státní sociální podpory, která od roku 2004 přešla pod Úřad práce.

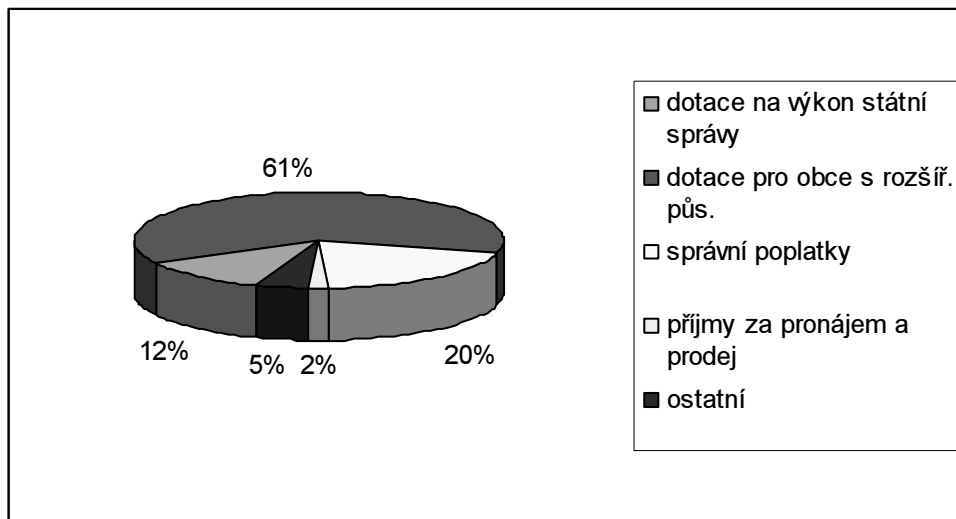
Příjmy pro rok 2002 již zahrnují dotace městu na přípravu výkonu přenesené působnosti. Město dostalo rovněž účelový příspěvek 7 400 tis. Kč v souvislosti s využitím budovy okresního úřadu. Do příjmů v roce 2003 je zahrnuta dotace pro obce s rozšířenou působností. Jedná se o dotaci na celkem 102 funkčních míst vytvořených k zabezpečení podmínek pro výkon státní správy – celkem 34 067 tis. Kč a účelovou neinvestiční dotaci na úhradu nákladů spojených se zabezpečením výkonu státní správy ve výši 8 805 tis. Kč. Do ostatních příjmů spadají například dotace na úhradu nákladů spojených s budovou bývalého Okresního úřadu, dotace na rozšíření počítačové sítě, náhrady pojišťoven za pojistná plnění a příjmy za kopírování a poskytování informací. V roce 2004 došlo ke snížení dotace na výkon státní správy i příspěvku na výkon státní správy obcím s rozšířenou působností právě o přesun agendy dávek státní sociální podpory. Porovnáme-li tedy příjmy s rokem 2003 došlo k jejich výraznému poklesu, a to o částku 26 641 tis. Kč, což představuje 41 %.

Tabulka č. 12: Příjmy odvětví vnitřní správa města Žďár nad Sázavou (v tis. Kč)

	2002	2003	2004
dotace na výkon státní správy	9 598	9 573	4 463
dotace pro obce s rozšířenou působností	7 400	42 872	23 672
dotace Úřadu práce na absolventská místa	430	269	226
správní poplatky	3 539	6 764	7 517
příjmy za pronájem a prodej	819	416	691
ostatní	0	5 064	1 748
Celkem	21 786	64 958	38 317

Pramen: Závěrečné účty hospodaření města Žďár nad Sázavou.

Graf č. 7: Podíl jednotlivých příjmů odvětví vnitřní správa ve Žďáře nad Sázavou

Pramen: zpracováno autorkou dle závěrečného účtu o hospodaření města Žďár nad Sázavou v roce 2004.

Výdaje spojené s výkonem státní správy jsou ve všech sledovaných letech podstatně vyšší než příjmy. Nejvýznamnější položku představují mzdové výdaje, které zaznamenaly v roce 2003 znatelný růst v souvislosti s navýšením počtu úředníků nutných k výkonu všech činností obce s rozšířenou působností. V roce 2004 v porovnání s rokem 2003 výdaje sice mírně klesly, avšak pokles není tak prudký jako v případě příjmů. Je to dáno odvodem příspěvku na úhradu nákladů spojených se zabezpečením přípravy pro výkon státní správy při přechodu pravomocí z okresních úřadů na obce s rozšířenou působností ve výši 16 205 tis. Kč do státního rozpočtu, jelikož město využívá pro výkon státní správy budovu bývalého OkÚ. Do položky ostatní jsou zahrnuty i nevyčerpané prostředky. V roce 2003 byla celková ztráta na tomto úseku hospodaření v částce 20 138 tis. Kč, v roce 2004 vzrostla až na 43 298 tis. Kč. Data pro rok 2005 bohužel nebyla ještě k dispozici, předpokládám ale, že dojde ke snížení rozdílu mezi příjmy a výdaji. Přesto za stávajících podmínek plná úhrada výdajů není proveditelná a většina měst a obcí proto musí zbývající položky hradit ze svých vlastních příjmů. Analýza prokázala, že v případě města Žďár nad Sázavou se správní poplatky podílejí na úhradě výdajů na výkon státní správy již 9,2 %.

Tabulka č. 13: Výdaje odvětví vnitřní správa města Žďár nad Sázavou (v tis. Kč)

	2002	2003	2004
věcné výdaje	7 643	16 985	14 762
osobní výdaje	23 226	53 801	47 814
informatika - městský informační systém	1 748	2 119	2 230
ostatní	7 400	12 191	604
vrácení účelových finančních prostředků	0	0	16 205
Celkem	40 017	85 096	81 615

Pramen: Závěrečné účty hospodaření města Žďár nad Sázavou.

5.4 Uživatelské poplatky jako forma úhrady za poskytované služby

V praktické části týkající se uživatelských poplatků vycházela autorka z teoretického konceptu uváděného v odborné literatuře¹⁴ též pod označením poplatkové služby. Ty jsou **dle teorie** vybírány za spotřebu smíšených veřejných statků (nejčastěji se jedná o vodné, stočné a odvoz odpadu). Jestliže tyto statky či služby zajišťuje sama obec, potom jsou vybrané prostředky zahrnuty do nedaňových příjmů a tvoří součást rozpočtu. Většinou však jde o souhrn činností, které je výhodnější zabezpečovat formou příspěvkové organizace nebo obchodní společnosti ve vlastnictví obce. Pokud se naopak jedná o službu jednorázového charakteru, ať už například sportovní či kulturní, lze zvolit její poskytnutí také prostřednictvím veřejné zakázky.

V praxi, při analýze těchto poplatků u konkrétních obcí, se vyskytla řada problémů a nejasností. Ty se týkaly zejména samotné identifikace příjmů, jež by bylo možné zařadit právě do kategorie uživatelských poplatků. Toto označení obce nepoužívají ani při sestavování rozpočtu ani při hodnocení svého hospodaření. Jelikož mezi kompetentními pracovníky panuje rovněž neznalost teoretické roviny týkající se uživatelských poplatků, bylo nutné pomocí metody řízených rozhovorů vyčlenit z rozpočtu ty nedaňové příjmy, jejichž finanční prostředky byly získány jako úhrady cen od občanů. Tuto analýzu jsem provedla u všech vybraných obcí, avšak s různými výsledky.

Ve městě **Žďár nad Sázavou** se mi nepodařilo identifikovat žádné příjmy mající charakter uživatelských poplatků, které by plynuly přímo do rozpočtu města. Město zajišťuje většinu služeb formou příspěvkových organizací – jedná se např. o sociální a pečovatelské služby, knihovnické služby a různé kulturní a sportovní služby. I za tyto služby se vybírají poplatky a ceny, které si buď určuje vedení konkrétní příspěvkové organizace po dohodě s radou města nebo se jedná o ceny regulované např. vyhláškami ministerstev. Společným znakem těchto finančních prostředků je to, že plynou přímo příspěvkové organizaci, nejedná se tedy o příjmy města a tudíž se jimi dále nezabývám, neboť to není cílem mé diplomové práce.

Rovněž město **Nové Město na Moravě** deleguje poskytování služeb z větší části na své příspěvkové organizace. V nedaňových příjmech města lze však mezi uživatelské poplatky zařadit tzv. hřbitovní poplatky neboli příjmy z pronájmu hrobových míst. Ty představovaly pro rok 2005 celkovou částku 114 270,- Kč a nepokrývají tak náklady na provoz pohřebnictví

¹⁴ Viz. např. Peková, J.: Hospodaření a finance územní samosprávy. 1. vyd. Praha: Management Press, 2004. str. 119 – 124.

a poskytování souvisejících služeb, které ve stejném roce činily celkem 352 073,- Kč. To znamená, že v tomto případě pokryjí poplatky pouze zhruba 30 % nákladů a zbytek město financuje z ostatních příjmů. Jedná se však o relativně malou položku z celkového rozpočtu města, tudíž není nutné provádět hlubší analýzu a město se rovněž nezabývá podrobnější kalkulací nákladů a stanovením efektivní ceny.

Město **Velká Bíteš** spravuje Městskou knihovnu jako svou organizační složku. Její provoz je plně financován z rozpočtu, v roce 2005 si tato činnost vyžádala celkové výdaje ve výši 464 465,- Kč. Na zajištění poskytování knihovnických služeb a částečné úhradě osobních a věcných nákladů se vybírá od občanů poplatek ve výši 50,- Kč za rok. Celkem bylo vybráno 41 137,- Kč, což odpovídá pouze necelému 9 % podílu na celkové úhradě výdajů. V této oblasti tedy musí město výrazně doplácet z jiných příjmů, například z pronájmu a prodeje majetku. Menší ztráty dosahuje město v oblasti pohřebnictví, kde příjmy ve výši 26 477,- Kč představují asi 37 % podíl úhrady výdajů v celkové částce 72 167,- Kč.

Jako úhradu za poskytované služby lze v obci **Radešínská Svatka** definovat dva tzv. uživatelské poplatky. Od roku 2006 je vybírán poplatek za přístup k internetu provozovaném obcí, a sice ve výši 0,50 Kč za minutu. Tuto službu obec doplácí ze svého rozpočtu. Dále je vybíráno vodné za dodávky pitné vody. Sazba ceny za vodné činí 12,- Kč/m³. V roce 2005 vybrala obec celkové příjmy z vodného ve výši 171 114,- Kč. Naopak výdaje vážící se k dodávkám pitné vody se pohybovaly ve výši 137 152,- Kč. Lze tedy konstatovat, že v tomto případě cena hrazená za vodné pokryje náklady.

Uvedené informace, které se mi podařilo získat, implikují tyto poznatky. Obce zajišťují buď samy nebo prostřednictvím svých příspěvkových organizací ty služby, u kterých by poskytování soukromými firmami nebylo efektivní. Důvody jsou víceméně dva. Za prvé se jedná o taková odvětví, jejichž rozvoj je ve veřejném zájmu, to znamená, že slouží či přispívají ke kultivaci lidského potenciálu, nebo je z objektivních či solidárních důvodů potřeba, aby k nim měli přístup všichni občané. To souvisí podle mého názoru také z druhým důvodem. A tím je právě dostupnost těchto služeb prostřednictvím stanovení nízké ceny, která pak zpravidla nepokryje veškeré náklady. Proto jsou většinou tato odvětví ztrátová. Jejich delegace na tržní poskytování by pak vyústila v nedostatečné množství či neúměrně vysokou cenu. Naopak tam, kde lze dosahovat zisku (např. u vodného a stočného) se osvědčilo převést kompetence na obchodní společnosti (např. Vodárenská a.s. poskytující pitnou vodu pro okres Žďár nad Sázavou).

5.5 Komparace příjmů z poplatků u vybraných obcí

V posledním oddílu praktické části je cílem autorky doplnit souhrnné údaje o příjmech z jednotlivých poplatků a komparací těchto příjmů deklarovat hospodaření v jednotlivých typech vybraných obcí. Na příkladu města Žďár nad Sázavou a Nového Města na Moravě analyzuji rovněž **vývoj příjmů z poplatků** v posledních letech¹⁵. Těmito údaji poukazují na to, že příjmy z místních poplatků se pohybují zhruba na stejné úrovni. To je dáno také neměnností sazeb. Výraznější změny jsou však patrné u poplatku za výherní hrací přístroje, jejichž počet narůstá.

Zajímavé je rovněž srovnání finančních prostředků vybraných na poplatcích za komunální odpad. Zatímco v rozpočtu města Žďár nad Sázavou dochází k navyšování těchto částek, příjmy Nového Města na Moravě z poplatku za komunální odpad spíše stagnují a v posledních letech je zaznamenán dokonce jejich pokles. Důvodem je menší prostor pro změnu sazby, která již v roce 2002 byla nastavena na poměrně vysoké úrovni, zatímco Žďár nad Sázavou měl ve stejném roce jednu z nejnižších sazeb v celém kraji Vysočina. Domnívám se tudíž, že lze očekávat výrazné problémy v rozpočtových zdrojích města Nového Města na Moravě, jelikož náklady na sběr a svoz komunálního odpadu dlouhodobě rostou a při stávající situaci tak bude docházet k rozevírání nůžek mezi příjmy a výdaji. Tuto skutečnost si již uvědomují i sami zastupitelé města, neboť se přistoupilo k důsledné kontrole a následnému vymáhání dlužných částek. Doporučovala bych hledat rovněž jiné možnosti snižování nákladů.

Nejnápadnější změny lze pozorovat u příjmů ze správních poplatků, zejména jejich skokový nárůst po převedení některých správních činností na města po zániku okresních úřadů. V případě Nového Města na Moravě byl zaznamenán jejich 70 % nárůst oproti roku 2002, ve Žďáru nad Sázavou se příjmy zvýšily dokonce o více jak 90 %. Kromě toho se stále hledají efektivnější způsoby pro výkon státní správy a vyhodnocují se výsledky provedené reformy. Růst správních poplatků by se tak měl v následujících letech ustálit, bude však záležet i na počtu správních podání. Z provedeného průzkumu také vyplývá, že vybrané částky za správní poplatky přibližně korespondují s počtem obyvatel i velikostí správního obvodu dané obce. Srovnáním obou uvedených měst se ukázalo, že příjmy ze správních poplatků u Žďáru nad Sázavou jsou téměř třikrát větší než příjmy Nového Města na Moravě, což odpovídá právě poměru jejich správních obvodů.

¹⁵ Souhrnné údaje o vývoji příjmů z poplatků jsou uvedeny v přehledných tabulkách v příloze č. 2 na závěr diplomové práce.

Příloha č. 3 diplomové práce doplňuje **komparaci příjmů z místních, správních a ekologických poplatků** ve vybraných obcích. Rozdíly mezi jednotlivými položkami jsou dány velikostí obce i jejího správního obvodu. Zajímavé je však vyjádření podílu poplatků k daňovým i celkovým příjmům jednotlivých obcí. U větších měst je tento podíl procentně významnější, jelikož jsou zde stanoveny i vyšší sazby a větší spektrum a pravomoc při výběru správních poplatků. Zatímco tedy ve Žďáře nad Sázavou se na poplatcích vybere až 10 % ze všech daňových příjmů, v případě obce Radešinská Svratka je to pouze kolem 4 %.

S velikostí sídla roste tedy podíl správních poplatků na celkových poplatkových příjmech, naopak menší obce získávají drtivou většinu příjmů z poplatku za komunální odpad, který je také v těchto obcích jedním z důležitých zdrojů. Toto tvrzení deklaruji přehlednými grafy uvedenými taktéž v příloze č. 3. Přesto, že každá obec získává alespoň část příjmů z poplatků, je obtížné hledat faktory či konkrétní důvody pro zavedení či naopak nezavedení zejména místních poplatků. Vyjádřením podílu vybraných poplatků na jednoho obyvatele lze dospět k závěru, že důležitým hlediskem je platební schopnost občanů, která bývá ve městech zpravidla vyšší. Avšak následnou komparací malých obcí se ukázalo, že významnou roli hraje také samotné rozhodnutí zastupitelstva o zavedení jednotlivých poplatků. Dalším z možných identifikovatelných faktorů je velikost sídla, u poplatku za komunální odpad sledují obce i výši nákladů a změny souvisejících cen, které je ovlivňují. Z uvedené komparace příjmů z poplatků u vybraných obcí nelze vyvodit obecné závěry, cílem je však poukázat především na rozmanitost a podíl poplatků v rozpočtech obcí.

Shrnutí kapitoly

Cílem praktické části diplomové práce bylo zhodnotit hospodaření s poplatkovými příjmy u vybraných obcí. Autorka se zde zaměřila na analýzu místních a správních poplatků a na identifikaci tzv. uživatelských poplatků. Rovněž byla provedena komparace těchto příjmů mezi různými velikostními kategoriemi obcí. Výsledky provedeného průzkumu i informace získané přímo od samotných pracovníků na obecních či městských úřadech prokázaly, že výše vybraných místních poplatků i velikost jejich sazeb závisí především na velikosti obce. Ovšem podstatný vliv při výběru místních poplatků mají i jejich funkce. Ty nezohledňují pouze fiskální stránku, ale také regulační, ochranné či sociální prvky. Proto menší obce získávají finanční prostředky pouze z poplatku ze psů a z poplatku za užívání veřejných prostranství. Rozšířenou platbou ve všech obcích je poplatek za komunální odpad, který je většinou vybírán jako dvousložkový místní poplatek. Z údajů o hospodaření vyplývá, že především menší obce se potýkají na tomto úseku s problémem nedostatečné úhrady výdajů.

V neposlední řadě jsou obce oprávněny vybírat také správní poplatky. Jejich skladbu ani sazby však nemohou ovlivnit, ty jsou striktně dány zákonem, to znamená, že prokazatelně závisí na velikosti správního obvodu. Zatímco malé obce evidují jen několik druhů správních poplatků, u obcí s rozšířenou působností je jejich agenda tak rozsáhlá, že se sleduje jejich výše pouze v rámci jednotlivých odborů. Navíc neustále dochází k úpravám pravomocí i delegaci dalších úkolů na samosprávné celky, a s tím také korespondují narůstající příjmy ze správních poplatků.

ZÁVĚR

Diplomová práce „Poplatky jako příjmy obecních rozpočtů“ se zabývá identifikací a analýzou jednotlivých druhů poplatků, jež jsou oprávněny vybírat nižší samosprávné celky, tedy obce. Spadají sem zejména místní poplatky, některé správní poplatky, ekologické poplatky i tzv. uživatelské poplatky za poskytované služby. Přestože se označují souhrnným názvem poplatek, každá z těchto plateb má rozdílnou ekonomickou podstatu. Rozdílný je také způsob výběru, což autorka deklaruje zejména v praktické části na příkladu vybraných obcí v okrese Žďár nad Sázavou.

V posledních letech se promítl i do těchto poplatkových plateb probíhající proces decentralizace a zkvalitňování veřejné správy. Od 1. ledna 2004 vstoupily v platnost některé změny v zákoně o místních poplatcích opravňující obce k účinnějšímu vymáhání poplatků a od ledna 2005 se navýšila řada sazeb správních poplatků. Ovšem průzkum, který autorka provedla u různých velikostních kategorií obcí, potvrdil problémy zejména malých obcí se získáváním vlastních příjmů, potažmo právě příjmů z poplatků. Zákon sice umožňuje obcím zvolit si skladbu **místních poplatků**, které na svém území zavedou, přesto existuje i řada limitujících hledisek, jež musí brát v úvahu. Těmi jsou zejména platební schopnost občanů, velikost sídla i přírodní, kulturní a podnikatelské podmínky v dané lokalitě.

Nejvýznamnějším poplatkovým příjmem pro většinu obcí je **poplatek za komunální odpad**. Obce mohou v současné době dle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech volit ze dvou variant výběru tohoto poplatku. První možností je koncepce poplatku na základě skutečně prokázané produkce komunálního odpadu fyzickými osobami. Jako daleko výhodnější forma je drtivou většinou obcí využívaný místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. Nespornou výhodou je rozčlenění jeho sazby na dvě složky. Ovšem v posledních letech dochází k vysokému nárůstu cen za svoz odpadu i souvisejících služeb, do kterých se promítl přechod na 19 % DPH, a na které má každoročně vliv také inflace. Tím ztrácí motivační složka sazby svůj smysl a obce jsou nuceny doplácet odvětví odpadového hospodářství ze svých rozpočtů. Tato skutečnost vyžaduje nároky na efektivní hospodaření, neboť se prokázalo, že u menších obcí tvoří poplatek za komunální odpad až 90 % ze všech vybraných poplatkových příjmů.

Dalším možným zdrojem příjmů obcí jsou **správní poplatky**. Jejich skladba závisí na rozsahu přenesené působnosti, kterou obec vykonává pro stát, a tudíž jejich výnos nelze ovlivnit. U sledovaných obcí s rozšířenou působností, Žďáru nad Sázavou a Nového Města na Moravě,

tvoří výkon státní správy až 60 % všech činností, naproti tomu příjmy ze správních poplatků se na úhradě výdajů podílejí pouze zhruba 12 %. Malé obce jako je například Radešinská Svratka musejí rovněž ze zákona zajišťovat určité úkoly na úseku státní správy, ovšem podíl příjmů a tedy i správních poplatků je o poznání menší. Z provedené analýzy vyplývá, že u obcí I. stupně tvoří správní poplatky jen asi 2 % úhrady výdajů na poskytování těchto činností.

V diplomové práci je poukázáno i na méně běžné druhy poplatků. Mezi ně lze zařadit také **ekologické poplatky**, jejichž příjmy jsou sice nízké, které však mají důležitý efekt na životní prostředí. Zpoplatněním činností, při nichž dochází k výskytu negativních externalit lze docílit nižší produkce škodlivých látek. Poplatky tak lze vybírat například za znečišťování ovzduší či za povolení k vypouštění odpadních vod. Obce se o takto získané příjmy většinou dělí se Státním fondem životního prostředí. Jako další možný zdroj obecních příjmů lze identifikovat i tzv. **uživatelské poplatky** uváděné v teoretickém konceptu mnoha odbornými autory. Výzkum v obcích však ukázal, že zajišťování těchto služeb je ve většině případů delegováno na příspěvkové organizace či obchodní společnosti.

Cílem diplomové práce bylo podrobněji analyzovat funkce, vývoj a efektivnost poplatkových příjmů a na příkladu hospodaření vybraných obcí I., II. a III. stupně zhodnotit způsob výběru místních, správních a uživatelských poplatků. Uvedeného cíle autorka dosáhla rozбором finančních prostředků z jednotlivých druhů poplatků a řízenými rozhovory s kompetentními pracovníky v obcích s rozšířenou působností Žďáru nad Sázavou a Nového Města na Moravě, v obci s pověřeným obecním úřadem Velká Bíteš a obcích Radešinská Svratka a Nová Ves u Nového Města na Moravě. Z těchto údajů jsou implikovány poznatky shodující se s teoretickou rovinou řešeného problému a zdůvodněna rozdílná ekonomická podstata každého z těchto druhů poplatků. Bylo prokázáno, že podíl poplatků na celkových příjmech je u větších měst zhruba 5 % a u malých obcích tvoří asi 3 %. Tudíž identifikace určitých závislostí či kritérií, na základě kterých lze určit odlišnosti ve výběru i výši poplatků v jednotlivých obcích, jsou často obtížná. Evidence je v této oblasti poměrně jednoduchá a pro hlubší analýzu nedostatečná. Problémy při plnění cíle diplomové práce se vyskytly zejména při určení uživatelských poplatků, jelikož uvedené obce většinou tyto příjmy nemají nebo je dostatečně nevyužívají.

Diplomová práce s pomocí použitých metod komparace, analýzy a syntézy poukazuje na rozmanitost i praktické problémy spojené s výběrem poplatků. Následný možný vývoj v této oblasti lze očekávat v souvislosti s procedurou uzákonění systému obecních daní, případnými

dalšími změnami správních poplatků nebo postupným využíváním kvalitativních metod hodnocení výkonu a zefektivněním procesu decentralizace i samotného financování územních samosprávných celků. Proto bych doporučovala, aby se obce také více zaměřovaly na výdajovou stránku vztahující se k oblasti výběru jednotlivých poplatků a hledaly způsoby možného snižování nákladů. Například lepší kalkulací a následnou kontrolou, spoluprací s jinými obcemi, i cestou vytváření podmínek pro podnikání, pro třídění komunálních odpadů apod.

Tato diplomová práce by tak mohla nalézt využití zejména u zájemců o problematiku obecních příjmů, to znamená nejen u studentů veřejné ekonomie, ale i u pracovníků obecních úřadů či zastupitelstev obcí, a v neposlední řadě obohatit poznatky široké veřejnosti. Přínosem práce je především uceleně podaný koncept všech poplatkových příjmů, které plynou do obecních rozpočtů a praktická ukázka hospodaření s těmito příjmy, tudíž by mohla sloužit jako podklad pro výzkum v dalších obcích či při zpracování diplomových prací na podobné téma.

SEZNAM TABULEK, SCHÉMAT A GRAFŮ

Tabulka č. 1: Daňové příjmy obecních rozpočtů (v mld. Kč).....	12
Tabulka č. 2: Rozdělení příspěvku na výkon státní správy obcím podle jednotlivých působností.....	18
Tabulka č. 3: Průměrné výdaje a příjmy na 1000 obyv. související s výkonem státní správy (2003).....	18
Tabulka č. 4: Příklady správních poplatků a sazby platné od 1. ledna 2005	23
Tabulka č. 5: Sazby poplatku ze psů ve vybraných městech kraje Vysočina (2006).....	26
Tabulka č. 6: Roční poplatky za komunální odpad v pověřených městech kraje Vysočina...	35
Tabulka č. 7: Rozpis příjmů z místních poplatků vybraných obcí za rok 2005 (v Kč).....	46
Tabulka č. 8: Vývoj sazeb poplatku za komunální odpad ve Žďáře nad Sázavou.....	52
Tabulka č. 9: Komparace nákladů a příjmů za sběr a svoz netříděného komunálního odpadu	53
Tabulka č. 10: Přehled vybraných částek za správní poplatky města Žďár nad Sázavou (v Kč)	56
Tabulka č. 11: Předpokládané a skutečně vybrané částky za správní poplatky ve městě Žďár nad Sázavou (v tis. Kč)	57
Tabulka č. 12: Příjmy odvětví vnitřní správa města Žďár nad Sázavou (v tis. Kč).....	57
Tabulka č. 13: Výdaje odvětví vnitřní správa města Žďár nad Sázavou (v tis. Kč)	58
Schéma č. 1: Druhy poplatků, které mohou obce vybírat do svých rozpočtů	9
Schéma č. 2: Příjmy obecních rozpočtů	11
Schéma č. 3: Různý definiční obsah kategorie poplatek.....	13
Graf č. 1: Struktura příjmů obcí na výkon státní správy	19
Graf č. 2: Struktura výdajů obcí na výkon státní správy.....	19
Graf č. 3: Příklad statku s možným vyloučením ze spotřeby – efekt přetížení	30
Graf č. 4: Vliv transakčních nákladů na efektivní poskytování statků	39
Graf č. 5: Způsoby úhrady nákladů za poskytované služby	41
Graf č. 6: Negativní externalita spojená se znečišťováním životního prostředí.....	43
Graf č. 7: Podíl jednotlivých příjmů odvětví vnitřní správa ve Žďáře nad Sázavou	58

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

Literatura:

- [1] BAKEŠ, M. a kolektiv: *Finanční právo*. 3. aktualizované vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. 721 s. ISBN 80-7179-667-0
- [2] HAMERNÍKOVÁ, B., KUBÁTOVÁ, K.: *Veřejné finance – učebnice*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. 402 s. ISBN 80-902752-1-4
- [3] JIRÁSKOVÁ, Z., ŠNEBERKOVÁ, A.: *Místní poplatky v praxi*. 2. dopl. vydání. Praha: Polygon, 2002. 180 s. ISBN 80-7273-072-X
- [4] MARKOVÁ, H.: *Finance obcí, měst a krajů*. 1. vyd. Praha: ORAC s.r.o., 2000. 190 s. ISBN 80-86199-23-1
- [5] MELION, M.: *Finance územních samospráv*. 1. vyd. Hradec Králové: E. I. A. – Ekonomická a informační agentura, 2000. 213 s. ISBN 80-85490-79-X
- [6] PEKOVÁ, J.: *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vyd. Praha: MANAGEMENT PRESS, 2004. 375 s. ISBN 80-7261-086-4
- [7] REKTOŘÍK, J., ŠELEŠOVSKÝ, J. a kolektiv: *Jak řídit kraj, město a obec II. díl*. 1. vydání. Brno: MU, 2002. 135 s. ISBN 80-210-2955-5
- [8] STIGLITZ, J.: *Ekonomie veřejného sektoru*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1997. 661 s. ISBN 80-7169-454-1
- [9] STRECKOVÁ, Y., MALÝ, I. a kolektiv: *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*. 1. vyd. Praha: Computer Press, 1998. 214 s. ISBN 80-7226-112-6

Legislativa:

- [10] ZÁKON č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
- [11] ZÁKON č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích
- [12] ZÁKON č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích
- [13] ZÁKON č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
- [14] ZÁKON č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů
- [15] ZÁKON č. 675/2004 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2005 (příloha č. 9)
- [16] ZÁKON č. 543/2005 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2006 (příloha č. 9)
- [17] ZÁKON č. 185/2001 Sb., o odpadech
- [18] VYHLÁŠKA MV ČR č. 388/2002 Sb., o stanovení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a správních obvodů obcí s rozšířenou působností
- [19] VYHLÁŠKA MF ČR č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě

Odborné časopisy:

- [20] KROUPA, J.: Aktuální změny zákona o místních poplatcích. *Veřejná správa*, 2003, roč. XIV, č. 44, s. 28-29. ISSN 0027-8009
- [21] Příspěvek na výkon státní správy. *Obec a finance*, 2005, č. 5, s. 22. ISSN 1211-4189

Internet:

- [22] NEUMANNOVÁ, H.: Novelizace zákona o místních poplatcích. *Veřejná správa* [on-line]. 2003, č. 39 [cit. 12. února 2006]. Dostupný na WWW: <<http://www.mvcr.cz/casopisy/s/2003/0039/konzult.html>>
- [23] MARKOVÁ, H.: Případné zavedení místních daní rozpoutává u nás diskusi. *Moderní obec* [on-line]. 10. 12. 2003 [cit. 1. března 2006]. Dostupný na WWW: <http://moderniobec.ihned.cz/3-13987990-poplatky-C00000_detail-87>.
- [24] GEUSS, Erik.: Ekonom v říši komunálních odpadů. *Moderní obec* [on-line]. 13. 3. 2002 [cit. 17. března 2006]. Dostupný na WWW: <http://www.moderniobec.ihned.cz/3-10826150-Ekonom+%F8%ED%9Ai-C00000_detail-39>. ISSN 1213-7693
- [25] *Měšec: elektronický časopis o financích* [online]. Dostupný na WWW: <<http://www.mesec.cz/>>. ISSN 1213-4414
- [26] Dokumenty města Žďár nad Sázavou dostupné na www.zdarns.cz
- [27] Dokumenty města Nového Města na Moravě dostupné na www.nmmn.cz
- [28] Dokumenty města Velká Bíteš dostupné na www.vbites.cz

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Výpis z rozpočtové skladby – položka daně a poplatky

Příloha č. 2: Vývoj příjmů z jednotlivých druhů poplatků

Příloha č. 3: Podíly poplatků ve vybraných obcích

Příloha č. 4: Podíly zavedených poplatků na celkovém výnosu z místních poplatků v roce 2005

Příloha č. 5: Ukázka obecně závazné vyhlášky o místních poplatcích

Příloha č. 1: Výpis z rozpočtové skladby – položka daně a poplatky

Třída	Seskupení položek	Podseskupení položek	Položka	Název a náplň
1				DAŇOVÉ PŘÍJMY <i>Daňové příjmy se na příslušnou jmenovitou položku zaznamenávají včetně příslušenství (penále, zvýšení daně, náklady daňového řízení, úroky a pokuty), pokud příslušenství není vykazováno odděleně.</i>
	13			Daně a poplatky z vybraných činností a služeb
		132		Daně a poplatky z provozu motorových vozidel
			1321	Daň silniční <i>Zahrnuje daň podle zákona o dani silniční.</i>
			1322	Poplatek za užívání dálnic a rychlostních silnic <i>Zahrnuje poplatek za užívání dálnic a rychlostních silnic podle zákona o komunikacích a nařízení vlády, kterým se stanoví výše poplatku za užívání dálnic a rychlostních silnic silničními motorovými vozidly.</i>
		133		Poplatky a odvody v oblasti životního prostředí <i>Jednotlivé položky zahrnují i příslušenství ukládané v řízení o poplatku, pokud není evidováno samostatně. Nepatří sem však pokuty za porušení předpisů a opatření k ochraně životního prostředí.</i>
			1331	Poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových <i>Poplatek za znečištění vypouštěných odpadních vod a poplatek z objemu vypouštěných odpadních vod podle vodního zákona.</i>
			1332	Poplatky za znečišťování ovzduší <i>Zahrnuje poplatky za vnášení znečišťujících látek do ovzduší za zvláště velké, střední a malé zdroje znečišťování podle zákona o ochraně ovzduší.</i>
			1333	Poplatky za uložení odpadů <i>Zahrnuje poplatky za ukládání odpadů na skládky podle zákona o odpadech a odvody od původců radioaktivních odpadů podle atomového zákona. Nepatří sem poplatek za likvidaci komunálního odpadu (je na položce 1337).</i>
			1334	Odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu <i>Zahrnuje odvody za dočasně a trvale odnímanou půdu.</i>
			1335	Poplatky za odnětí pozemků plnění funkcí lesa <i>Zahrnuje poplatky za dočasné nebo trvalé odnětí pozemků plnění funkcí lesa.</i>
			1336	Poplatek za povolené vypouštění odpadních vod do vod podzemních <i>Představuje pevný poplatek za odpadní vody podle vodního zákona.</i>
			1337	Poplatek za likvidaci komunálního odpadu <i>Patří sem poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů vybíraný obcemi.</i>
			1338	Registrační a evidenční poplatky za obaly <i>Zahrnuje poplatky podle zákona o obalech.</i>
		134		Místní poplatky z vybraných činností a služeb <i>Zahrnuje místní poplatky ukládané za účelem zdanění (často i regulace) určité aktivity či vyjadřující určité místní specifikum, nemající charakter platby za službu vykonanou vybírající institucí podle zákona o místních poplatcích. Nepatří sem poplatek za komunální odpad (ten patří na podseskupení položek 133).</i>

Třída	Seskupení položek	Podseskupení položek	Položka	Název a náplň
			1341	Poplatek ze psů
			1342	Poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt
			1343	Poplatek za užívání veřejného prostranství
			1344	Poplatek ze vstupného
			1345	Poplatek z ubytovací kapacity
			1346	Poplatek za povolení k vjezdu do vybraných míst <i>Místní poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst.</i>
			1347	Poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj <i>Nezahrnuje se sem správní poplatek za povolení k provozování výherních hracích přístrojů (ten patří na položku 1361).</i>
			1348	Poplatek za zhodnocení stavebního pozemku <i>Místní poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu a kanalizace.</i>
			1349	Zrušené místní poplatky <i>Zahrnuje doplatky zrušených místních poplatků.</i>
		135		<u>Ostatní odvody z vybraných činností a služeb</u>
			1351	Odvod výtěžku z provozování loterií <i>Zahrnuje odvod části výtěžku z provozování loterií a jiných podobných her na veřejně prospěšné účely.</i>
			1352	Odvod za státní dozor <i>Zahrnuje odvod za státní dozor nad loteriemi a jinými podobnými hrami.</i>
		136		<u>Správní poplatky</u> <i>Zahrnuje poplatky stanovené zákonem o správních poplatcích za správní úkony a správní řízení, jehož výsledkem jsou vydaná povolení, rozhodnutí apod. upravená zvláštními zákony.</i>
			1361	Správní poplatky

Pramen: Příloha vyhlášky č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě – druhové třídění.

Příloha č. 2: Vývoj příjmů z jednotlivých druhů poplatků

Vývoj poplatkových příjmů v rozpočtu města Žďár nad Sázavou (v tis. Kč)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
<i>poplatek ze psů</i>	475	499	518	568	595	550
<i>poplatek za rekreační pobyt</i>	179	166	153	137	134	160
<i>poplatek za užívání veřejného prostranství</i>	2 156	1 968	1933	1521	1 245	1 700
<i>poplatek ze vstupného</i>	211	292	231	196	zrušen	zrušen
<i>poplatek z ubytovací kapacity</i>	61	71	94	145	158	70
<i>poplatek za výherní hrací přístroje</i>	1 807	2 202	2300	2654	2 850	2 200
Místní poplatky celkem	4 889	5 198	5 229	5 221	4 982	4 680
Poplatky za komunální odpad	5 497	6 166	6 581	8 141	9 212	10 252
Správní poplatky	2 533	3 539	6 764	7 517	9 599	7 000
za ŽP a využití přírod.zdrojů	75	145	157	334	325	100
POPLATKY CELKEM	12 994	15 048	18 731	21 213	24 118	22 032

*) návrh rozpočtu

Pramen: Hospodaření města Žďár nad Sázavou, zpracováno autorkou.

Vývoj poplatkových příjmů v rozpočtu města Nového Města na Moravě (v tis. Kč)

	2002	2003	2004	2005	2006*
<i>poplatek ze psů</i>	150	170	170	184	180
<i>poplatky za lázeňský nebo rekreační pobyt</i>	200	200	200	211	200
<i>poplatky z ubytovací kapacity</i>	200	200	100	131	150
<i>poplatky za užívání veř. prostranství</i>	200	230	165	195	120
<i>poplatek za provozovaný VHP</i>	500	600	500	729	500
Místní poplatky celkem	1 250	1 400	1 135	1 450	1 150
Poplatek za komunální odpad	4 000	4 400	4 100	4 050	4 370
Správní poplatky	1 100	1 885	2 270	3 740	3 440
POPLATKY CELKEM	6 350	7 685	7 505	9 240	8 960

*) návrh rozpočtu

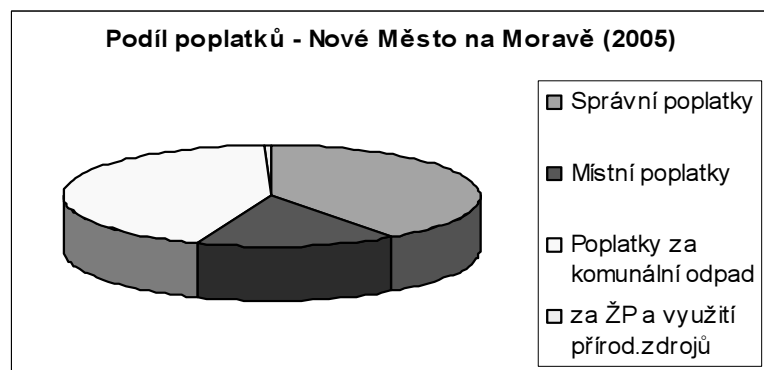
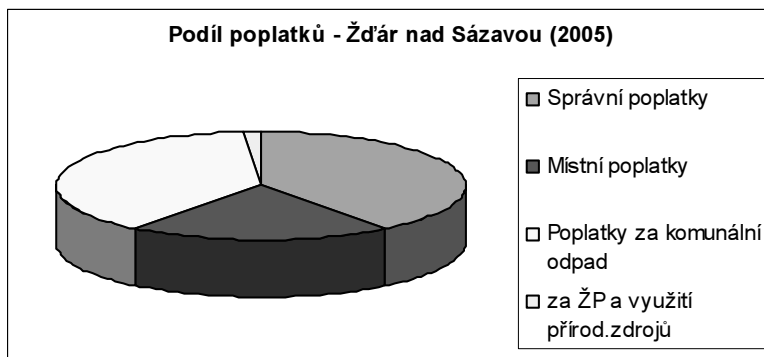
Pramen: Hospodaření města Nového Města na Moravě, zpracováno autorkou.

Příloha č. 3: Podíly poplatků ve vybraných obcích

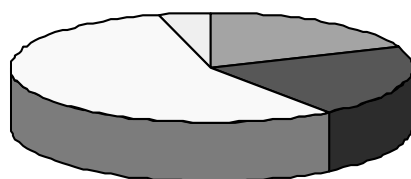
Poplatky správní, místní, ostatní a vyjádření jejich podílů ve vybraných obcích (rok 2005)

(v tis. Kč)	III. stupeň		II. stupeň	I. stupeň	
	Žďár nad Sázavou	Nové Město na Moravě	Velká Bíteš	Nová Ves	Radešinská Svratka
Správní poplatky	9 599,00	3 740,10	719,82	6,66	10,38
Místní poplatky	4 982,00	1 450,40	783,60	7,70	17,14
Poplatky za komunální odpad	9 212,00	4 050,35	2 092,16	167,52	138,16
za ŽP a využití přírod.zdrojů	325,00	64,34	151,19	18,15	0,00
Celkové daňové příjmy	235 228,00	96 640,00	50 924,90	3 762,07	3 966,64
Celkové příjmy	524 774,00	165 293,00	97 758,33	5 427,20	4 970,56
podíl poplatků k daňovým příjmům (v %)	10,25%	9,63%	7,36%	5,32%	4,18%
podíl poplatků k celkovým příjmům (v %)	4,60%	5,63%	3,83%	3,69%	3,33%
podíl poplatků na 1 obyv. (v Kč)	1 021,91	885,79	773,65	367,03	275,22

Pramen: Rozpočty vybraných obcí, zpracováno autorkou.

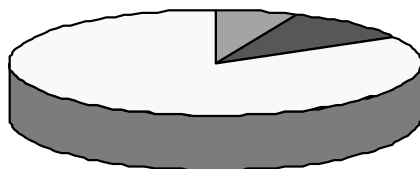

Podíl poplatků - Velká Bíteš (2005)

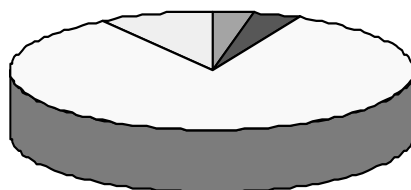
- Správní poplatky
- Místní poplatky
- Poplatky za komunální odpad
- za ŽP a využití přírodních zdrojů

Podíl poplatků - Radešinská Svatka (2005)

- Správní poplatky
- Místní poplatky
- Poplatky za komunální odpad

Podíl poplatků - Nová Ves (2005)

- Správní poplatky
- Místní poplatky
- Poplatky za komunální odpad
- za ŽP a využití přírodních zdrojů

Příloha č. 4: Podíly zavedených poplatků na celkovém výnosu z místních poplatků v roce 2005

Podíly místních poplatků v rozpočtu města Žďár nad Sázavou

Místní poplatky	Výnos	Podíl
Poplatek ze psů	595 000 Kč	4,2%
Poplatek za lůž. nebo rek. pobyt	134 000 Kč	0,9%
Poplatek z ubytovací kapacity	158 000 Kč	1,1%
Poplatek za užívání veř. prostranství	1 245 000 Kč	8,8%
Poplatek za provozovaný VHP	2 850 000 Kč	20,1%
Poplatek za komunální odpad	9 212 000 Kč	64,9%
Místní poplatky celkem	14 194 000 Kč	100,0%

Podíly místních poplatků v rozpočtu města Nového Města na Moravě

Místní poplatky	Výnos	Podíl
Poplatek ze psů	184 444 Kč	3,4%
Poplatek za lůž. nebo rek. pobyt	210 580 Kč	3,8%
Poplatek z ubytovací kapacity	130 984 Kč	2,4%
Poplatek za užívání veř. prostranství	195 322 Kč	3,6%
Poplatek za provozovaný VHP	729 064 Kč	13,3%
Poplatek za komunální odpad	4 050 345 Kč	73,6%
Místní poplatky celkem	5 500 739 Kč	100,0%

Podíly místních poplatků v rozpočtu města Velká Bíteš

Místní poplatky	Výnos	Podíl
Poplatek ze psů	72 397 Kč	3,3%
Poplatek za užívání veř.prostranství	217 085 Kč	9,8%
Poplatek z ubytovací kapacity	14 734 Kč	0,7%
Poplatek za výherní hrací přístroje	395 000 Kč	17,8%
Poplatek za komunální odpad	1 519 979 Kč	68,5%
Místní poplatky celkem	2 219 195 Kč	100,0%

Podíly místních poplatků v rozpočtu obce Radešinská Svratka

Místní poplatky	Výnos	Podíl
Poplatek ze psů	8 959 Kč	5,8%
Poplatek za lůž. nebo rekr. pobyt	4 205 Kč	2,7%
Poplatek za užívání veř.prostranství	2 290 Kč	1,5%
Poplatek z ubytovací kapacity	1 682 Kč	1,1%
Poplatek za komunální odpad	138 159 Kč	89,0%
Místní poplatky celkem	155 295 Kč	100,0%

Podíly místních poplatků v rozpočtu obce Nová Ves

Místní poplatky	Výnos	Podíl
Poplatek ze psů	5 950 Kč	3,4%
Poplatek za užívání veř.prostranství	1 750 Kč	1,0%
Poplatek za komunální odpad	167 520 Kč	95,6%
Místní poplatky celkem	175 220 Kč	100,0%

Pramen: rozpočty jednotlivých obcí na rok 2005, zpracováno autorkou.

Příloha č. 5: Ukázka obecně závazné vyhlášky o místních poplatcích

OBECNĚ ZÁVAZNÁ VYHLÁŠKA MĚSTA NOVÉHO MĚSTA NA MORAVĚ

č. 2/2005

o místních poplatcích

Zastupitelstvo města Nové Město na Moravě vydalo dne 1.11.2005 podle ustanovení § 14 zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů a v souladu s ustanoveními § 10, § 84 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, tuto obecně závaznou vyhlášku:

ČÁST PRVNÍ

Základní ustanovení

Čl. 1

(1) Město Nové Město na Moravě vybírá tyto místní poplatky (dále jen poplatky):

1. poplatek ze psů
2. poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt
3. poplatek za užívání veřejného prostranství
4. poplatek z ubytovací kapacity

(2) Výkon správy místních poplatků provádí Městský úřad v Novém Městě na Moravě (dále jen správce poplatku). Na řízení o poplatcích se vztahuje zákon č. 337/1992 Sb. o správě daní a poplatků ve znění pozdějších předpisů, není-li zákonem č. 565/1990 Sb. o místních poplatcích ve znění pozdějších předpisů, stanoveno jinak.

ČÁST DRUHÁ

HLAVA I

Poplatek ze psů

Čl. 2

Předmět poplatku

Poplatek ze psů se platí ze psů starších tří měsíců.

Čl. 3

Poplatník

Poplatek ze psů platí držitel psa. Držitelem je fyzická nebo právnická osoba, která má na území obvodu města Nové Město na Moravě trvalý pobyt nebo sídlo.

Čl. 4

Sazby poplatku činí ročně:

za prvního psa	za druhého a každého dalšího psa téhož držitele
300,- Kč	400,- Kč v domech s jedním až dvěma byty v Novém Městě na Moravě
100,- Kč	150,- Kč v domech s jedním až dvěma byty v místních částech
700,- Kč	1.300,- Kč v domech s více než dvěma byty v Novém Městě na Moravě
150,- Kč	200,- Kč v domech s více než dvěma byty v místních částech
200,- Kč	300,- Kč poživatel invalidního, starobního, vdovského nebo vdoveckého důchodu, který je jeho jediným zdrojem příjmů, anebo poživatel sirotčího důchodu v Novém Městě na Moravě
100,- Kč	150,- Kč osamělý důchodce v Novém Městě na Moravě

Čl. 5

Zdržuje-li se v územním obvodu města Nové Město na Moravě přechodně na dobu delší než 15 dnů držitel psa se psem, z něhož platí poplatek v místě svého trvalého pobytu, je povinen na výzvu Městského úřadu v Novém Městě na Moravě prokázat, že poplatek (jeho splatnou část) zaplatil.

Čl. 6

Osvobození

(1) Od poplatku je osvobozen držitel psa, kterým je

- a) osoba nevidomá, bezmocná a osoba s těžkým zdravotním postižením, které byl přiznán III. stupeň mimořádných výhod podle zvláštního právního předpisu
- b) osoba provádějící výcvik psů určených k doprovodu těchto osob
- c) osoba provozující útulek zřízený obcí pro ztracené nebo opuštěné psy

- d) osoba, které stanoví povinnost držení a používání psa zvláštní právní předpis
 - e) osoba, která drží psa sloužící Policii ČR a městské policii.
- (2) Požadavek na osvobození poplatku ze psů musí držitel psa uplatnit a důvody prokázat u správce poplatku. Poplatník je též povinen prokázat, že důvod osvobození trvá. Osvobození od poplatku ze psů zaniká, zanikne-li důvod, pro který osvobození bylo povoleno. O osvobození poplatku je zmocněn rozhodnout finanční odbor MěÚ.

Čl. 7

Vznik a zánik poplatkové povinnosti

- (1) Poplatková povinnost vzniká v kalendářním měsíci, ve kterém pes dovršil stáří tří měsíců. Poplatek se platí za každý i započatý kalendářní měsíc. Pokud vypočtená poměrná sazba poplatku činí méně než 50,- Kč, poplatek se neplatí.
- (2) Zanikne-li poplatková povinnost (např. úhyn psa, jeho ztráta, darování nebo prodej), poplatek se platí i za započatý kalendářní měsíc.
- (3) Zanikne-li poplatková povinnost, musí tuto skutečnost poplatník oznámit správci poplatku nejpozději do 15 dnů. Zjištěný přeplatek na poplatku ze psů se vrátí na základě písemné žádosti poplatníka, činí-li více než 50,- Kč a nemá-li poplatník nedoplatek na jiném poplatku u správce poplatků.

Čl. 8

Přiznání k poplatku a oznamovací povinnost

- (1) Poplatník je povinen do 15 dnů oznámit správci poplatku vyplněním tiskopisu vznik své poplatkové povinnosti, tj. dovršení stáří psa tří měsíců nebo započetí držení psa staršího. Předepsaný tiskopis přiznání k poplatku ze psa je k dispozici na finančním odboru MěÚ v Novém Městě na Moravě. Stejným způsobem a ve stejné lhůtě je poplatník povinen oznámit zánik své poplatkové povinnosti.
- (2) Povinnost oznámit držení psa má i osoba, která je od placení poplatku podle zákona o místních poplatcích nebo podle této vyhlášky osvobozena. Důvod pro osvobození musí poplatník správci poplatku prokázat.
- (3) Poplatník je rovněž povinen oznámit písemně správci poplatku každou skutečnost, která má vliv na výši jeho poplatkové povinnosti nebo na vznik a zánik osvobození, a to do 15 dnů ode dne, kdy tato skutečnost nastala.
- (4) Při plnění oznamovací povinnosti je poplatník povinen současně sdělit správci poplatku příjmení, jméno nebo název právnické osoby, trvalý pobyt nebo sídlo, rodné číslo nebo IČO.
- (5) Vlastník domu, nájemce nebo organizace, která má k domu právo hospodaření, jsou povinni na výzvu ohlásit správci poplatku písemně všechny psy v domě chované a uvést jejich držitele.

Čl. 9

Splatnost poplatku

Poplatek je splatný nejpozději do 31.3. příslušného kalendářního roku na účet města Nové Město na Moravě nebo do pokladny městského úřadu. Vznikne-li poplatková povinnost po termínu splatnosti, je poplatek splatný nejpozději do patnácti dnů ode dne, kdy povinnost poplatek platit vznikla.

Čl. 10

Identifikace psů

Správce poplatku vydá poplatníkovi evidenční známku pro psa s vyznačením názvu města a evidenčního čísla psa bez ohledu na to, zda pes poplatku podléhá nebo je od poplatku osvobozen. Evidenční známka je nepřenosná na jiného psa, i kdyby šlo o psa téhož držitele.

Ztrátu nebo odcizení této známky je poplatník povinen správci poplatku nahlásit nejpozději do 15 dnů.

HLAVA II

Poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt

Čl. 11

Předmět poplatku

Předmětem poplatku je přechodný pobyt za úplatu v lázeňských místech a místech soustředěného turistického ruchu za účelem léčení nebo rekreace.

Čl. 12

Poplatník

Poplatek platí fyzická osoba, která přechodně a za úplatu v územním obvodu města Nové Město na Moravě pobývá za účelem léčení nebo rekreace, pokud neprokáže jiný důvod svého pobytu.

Čl. 13

Plátce

Poplatek ve stanovené výši vybírá pro město ubytovatel, kterým je fyzická nebo právnická osoba, která přechodně ubytování poskytl; tato osoba za poplatek ručí.

Čl. 14

Sazba poplatku

Sazba poplatku činí:

10,- Kč za osobu a každý i započatý den pobytu, není-li tento dnem příchodu.

Čl. 15

Osvobození

Poplatku nepodléhají:

- a) osoby nevidomé, bezmocné a osoby s těžkým zdravotním postižením, kterým byl přiznán III. stupeň mimořádných výhod podle zvláštního právního předpisu a jejich průvodci,
- b) osoby mladší 18 let a starší 70 let nebo osoby, na které náleží přídavky na děti (výchovné) anebo vojáci v základní službě a osoby, které vykonávají civilní službu,
- c) osoby, u kterých je rekreační pobyt kratší než 12 hodin.

Čl. 16

Oznamovací povinnost

- (1) Ubytovatel je povinen písemně oznámit správci poplatku - finančnímu odboru MěÚ zahájení činnosti, spočívající v poskytování přechodného ubytování ve lhůtě do 15 dnů ode dne právní moci povolení k této činnosti, v ostatních případech do 15 dnů ode dne faktického zahájení této činnosti. Stejným způsobem a ve stejných lhůtách oznámí ubytovatel správci poplatku změnu nebo ukončení činnosti spočívající v poskytování přechodného ubytování.
- (2) Při plnění oznamovací povinnosti je ubytovatel povinen sdělit správci poplatku příjmení, jméno, nebo název právnické osoby, bydliště nebo sídlo, rodné číslo nebo IČO. Jde-li o fyzickou nebo právnickou osobu, která je podnikatelským subjektem, uvede též čísla účtů u peněžních ústavů, na nichž jsou soustředěny peněžní prostředky z její podnikatelské činnosti.
- (3) Ubytovatel je povinen vést v písemné podobě evidenční knihu, do které zapisuje dobu ubytování, účel pobytu, jméno, příjmení, adresu místa trvalého pobytu nebo místa trvalého bydliště v zahraničí a číslo občanského průkazu nebo cestovního dokladu fyzické osoby, které ubytování poskytl. Zápisy do evidenční knihy musí být vedeny přehledně a srozumitelně. Tyto zápisy musí být uspořádány postupně z časového hlediska. Evidenční knihu ubytovatel uchovává po dobu 6 let od provedení posledního zápisu. Na vyžádání správce poplatku je ubytovatel povinen předložit evidenční knihu ubytovaných osob k nahlédnutí, ke kontrole apod.

Čl. 17

Splatnost poplatku

Ubytovatel poplatek odvede správci poplatku na účet města (případně v hotovosti do pokladny MěÚ) čtvrtletně, nejpozději do 15 dnů po uplynutí každého čtvrtletí.

HLAVA III

Poplatek za užívání veřejného prostranství

Čl. 18

Předmět poplatku

- (1) Poplatek se vybírá za zvláštní užívání veřejného prostranství, kterým se rozumí provádění výkopových prací, umístění dočasných staveb a zařízení sloužících pro poskytování prodeje a služeb, umístění stavebních nebo reklamních zařízení, vyhrazení parkovacího místa umístění zařízení cirkusů, lunaparků a jiných obdobných atrakcí, umístění skládek nebo stavebních materiálů, užívání prostranství pro kulturní, sportovní a reklamní akce, pro potřeby tvorby filmových a televizních děl.
- (2) Veřejným prostranstvím se pro účely této vyhlášky rozumí zejména náměstí, ulice, chodníky, místní komunikace, parky, veřejná zeleň, popř. další prostory ve vlastnictví města nebo státu, přístupné každému bez omezení a umožňující tak obecné užívání způsobem uvedeným v předchozím odstavci.

Čl. 19

Poplatník

Poplatníkem je fyzická osoba, fyzická osoba oprávněná k podnikání a nebo právnická osoba, která užívá veřejné prostranství způsobem uvedeným v Čl.18 a v souladu se souvisejícími právními předpisy.

Čl. 20

Skupiny veřejného prostranství

Veřejné prostranství je pro účely této vyhlášky rozděleno do následujících skupin:

I. skupina: Centrum města - Palackého náměstí, Vratislavovo náměstí, Komenského náměstí, Masarykova ulice, Kříčková ulice, Smetanova ulice, Tyršova ulice, Žďárská ulice od služebny PČR po Palackého náměstí.

II. skupina : ostatní části města Nové Město na Moravě

III. skupina: místní části Nového Města na Moravě (Hlinné, Jiřkovice, Maršovice, Olešná, Petrovice, Pohledec, Rokytno, Slavkovice, Studnice).

Čl. 21

Sazby poplatků

Poplatek činí za každý dotčený m² a každý i započatý den užívání veřejného prostranství při:

1. provádění výkopových prací, včetně umístění výkopku

- I. skupina 4,- Kč
 - II. skupina 3,- Kč
 - III. skupina 2,- Kč
2. umístění dočasného zařízení k poskytování prodeje, ke skládce prodávaného zboží a poskytování služeb, pouze na místech k tomu určených (odstavná plocha u firmy Elektroservis Sedlický na ulici Budovatelů, prostranství u silnice I/19 na ul. Brněnská)
- I. skupina 25,- Kč
 - II. skupina 15,- Kč
 - III. skupina 8,- Kč
3. umístění dočasného zařízení k poskytování prodeje, ke skládce prodávaného zboží a poskytování služeb při pouti, trhu a jarmarku
- I. skupina 50,- Kč
 - II. skupina 30,- Kč
 - III. skupina 15,- Kč
4. dočasné umístění reklamního zařízení a jiného obdobného zařízení pro samostatné prezentační a obdobné akce, pro potřeby tvorby filmových a televizních děl a v jiných obdobných případech:
- I. skupina 20,- Kč
 - II. skupina 15,- Kč
 - III. skupina 10,- Kč
5. umístění lunaparků, cirkusů a jiných obdobných zábavných atrakcí na místech k tomu určených (prostranství u silnice pod nemocnicí na ulici Pavlovova, hřiště u katolického hřbitova)
- I. skupina 4,- Kč
 - II. skupina 3,- Kč
 - III. skupina 2,- Kč
- za každý i započatý týden pak paušální částkou za všechny atrakce:
- I. skupina 3.000,- Kč
 - II. skupina 2.300,- Kč

- III. skupina 1.500,- Kč

6. užívání veřejného prostranství pro umístění skládek různých materiálů nebo stavebních zařízení:

I. skupina II. skupina III. skupina

- stavební materiál a stavební zařízení 6,- Kč 4,- Kč 2,- Kč

- ostatní materiál 8,-Kč 6,- Kč 4,- Kč

- lešení – po 14 dnech umístění 3,- Kč 2,-Kč 1,-Kč

7. vyhrazeném parkování osobních vozidel, za každý měsíc paušální částkou:

I. skupina II. skupina III. skupina

-- vozidla právnických osob 700,- Kč 400,- Kč 200,- Kč

Čl. 22

Ohlašovací povinnost, správce poplatku a splatnost poplatku

- (1) Poplatník je povinen písemně požádat o povolení zvláštního užívání veřejného prostranství v souladu se souvisejícími právními předpisy.
- (2) Povolení ke zvláštnímu užívání veřejného prostranství vydává správce poplatku, tj. odbor investic a správy majetku, v případě vyhrazeného parkování odbor dopravy MěÚ v Novém Městě na Moravě.
- (3) Poplatník ohlásí začátek, konec a rozsah užívání veřejného prostranství příslušnému správci poplatku, který povolení vydal. Na tuto dobu se vztahuje poplatková povinnost.
- (4) Při plnění oznamovací povinnosti je poplatník povinen sdělit správci poplatku příjmení, jméno nebo název právnické osoby, bydliště nebo sídlo, datum narození nebo IČ.
- (5) Poplatek je splatný při ohlášení užívání přímou úhradou v hotovosti správci poplatku, který povolení vydal, nebo na pokladně MěÚ. Při užívání veřejného prostranství po dobu delší než 10 dnů je poplatek splatný nejpozději v den, kdy užívání skončilo.

Čl. 23

Osvobození a úlevy

Poplatku za užívání veřejného prostranství nepodléhá:

1. užívání veřejného prostranství pro kulturní, sportovní a náboženské akce pořádané na veřejném prostranství bez vstupného, nebo jejichž výtěžek je určen na charitativní a veřejně prospěšné účely

2. umístění stavebního zařízení a provádění výkopových prací pro investiční a údržbové akce pod investorstvím města Nové Město na Moravě
3. umístění lešení, které je průchodné v celé jeho délce a v minimální šíři 1,5m a které není postaveno déle než 14 dnů.
4. umístění jednoho přenosného reklamního zařízení s nabídkou vlastních služeb před provozovnou, pokud nezabírá plochu větší než 1m² a umožňuje průchod chodcům v minimální šíři 1,5m
5. umístění pohostinské zahrádky před vlastní provozovnou, umístění prodejního pultu a vystavení prodávaného zboží před vlastní provozovnou, pokud nezabírá plochu větší než 8m² a umožňuje průchod chodcům v minimální šíři 1,5m
6. zvláštní užívání veřejného prostranství pro umístění řemeslných stánků při pořádání jarmarku v rámci oslav Nova Civitas.
7. organizace zřízená městem, VAS a.s. Žďár nad Sázavou, SvaK Žďársko
8. osoba, která je držitelem průkazu ZTP (ZTP/P) a má zřízené vyhrazené parkování.

HLAVA IV

Poplatek z ubytovací kapacity

Čl. 24

Předmět poplatku

Poplatek se vybírá v lázeňských místech nebo místech soustředěného turistického ruchu z ubytovací kapacity v zařízeních určených k přechodnému ubytování za úplatu. Poplatek se platí za každé využití lůžko a den.

Čl. 25

Poplatník

Poplatek platí ubytovatel, kterým je fyzická nebo právnická osoba, která přechodné ubytování poskytla.

Čl. 26

Sazba poplatku

Sazba poplatku je stanovena takto:

- **2,- Kč** za každé využití lůžko a den,
- roční paušální částkou, kterou stanoví finanční odbor MěÚ po dohodě s poplatníkem.

Čl. 27

Osvobození

(1) Poplatku nepodléhá:

1. ubytovací kapacita v zařízeních sloužících pro přechodné ubytování studentů a žáků
2. ubytovací kapacita v zařízeních sloužících pro ubytování pracovníků fyzických a právnických osob, které toto zařízení vlastní nebo k němu mají právo hospodaření
3. ubytovací kapacita ve zdravotnických nebo lázeňských zařízeních, pokud nejsou užívána jako hotelová zařízení
4. ubytovací kapacita v zařízeních sloužících sociálním a charitativním účelům

(2) Vznik nároku na osvobození od placení poplatku je poplatník povinen správci poplatku oznámit písemně ve lhůtě do 15 dnů ode dne, kdy nastala skutečnost zakládající nárok na osvobození. Stejným způsobem a ve stejné lhůtě je poplatník povinen oznámit zánik nároku na osvobození.

Čl. 28

Oznamovací povinnost

- (1) Ubytovatel je povinen písemně oznámit finančnímu odboru MěÚ zahájení činnosti spočívající v poskytování přechodného ubytování nejpozději do 15 dnů ode dne právní moci povolení k této činnosti, v ostatních případech do 15 dnů ode dne faktického zahájení této činnosti. Ubytovatel obdobným způsobem a ve stejných lhůtách oznámí změnu nebo ukončení činnosti spočívající v poskytování přechodného ubytování.
- (2) Při plnění oznamovací povinnosti je ubytovatel povinen sdělit správci poplatku příjmení, jméno nebo název právnické osoby, bydliště nebo sídlo, rodné číslo nebo IČO. Jde-li o fyzickou nebo právnickou osobu, která je podnikatelským subjektem, uvede též čísla účtů u peněžních ústavů, na nichž jsou soustředěny peněžní prostředky z její podnikatelské činnosti.
- (3) Ubytovatel je povinen vést v písemné podobě evidenční knihu, do které zapisuje dobu ubytování, jméno, příjmení, adresu místa trvalého pobytu nebo místa trvalého bydliště v zahraničí a číslo občanského průkazu nebo cestovního dokladu fyzické osoby, které ubytování poskytl. Zápisy do evidenční knihy musí být vedeny přehledně a srozumitelně. Tyto zápisy musí být uspořádány postupně z časového hlediska.
- (4) Na vyžádání správce poplatku je ubytovatel povinen předložit knihu ubytovaných osob k nahlédnutí, ke kontrole apod..

Čl. 29

Splatnost poplatku

Ubytovatel poplatek odvede správci poplatku na účet města (případně v hotovosti do pokladny MěÚ) čtvrtletně, nejpozději do 15 dnů po uplynutí každého čtvrtletí.

Paušální výše poplatku je splatná nejpozději do 31.8. běžného roku předem, bez vyměření a bez vyzvání, na účet města Nového Města na Moravě.

ČÁST TŘETÍ

Ustanovení společná

Čl. 30

- (1) Nebudou-li poplatky zaplacený (odvedeny) včas nebo ve správné výši, vyměří obec poplatek platebním výměrem. Včas nezaplacené (neodvedené) poplatky nebo jejich nezaplacenou (neodvedenou) část může obec zvýšit až na trojnásobek.

Vyměřené poplatky se zaokrouhlují na celé koruny nahoru.

- (2) Pokud poplatník nesplní ve stanovené lhůtě svoji oznamovací povinnost vyplývající z této vyhlášky nebo uloženou rozhodnutím podle zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, může mu správce poplatku opakovaně uložit pokutu za nepeněžitě plnění ve smyslu ustanovení 37 a 37a citovaného zákona.

Čl. 31

- (1) Pokud poplatník nebo plátce nesplní svoji poplatkovou povinnost stanovenou touto obecně závaznou vyhláškou, lze dlužné částky vyměřit nebo doměřit do 3 let od konce kalendářního roku, ve kterém poplatková povinnost vznikla.
- (2) Byl-li před uplynutím této lhůty učiněn úkon směřující k vyměření nebo doměření poplatku, běží tříletá lhůta znovu od konce roku, v němž byl poplatník nebo plátce o tomto úkonu písemně uvědomen. Vyměřit nebo doměřit poplatek však lze nejpozději do 10 let od konce kalendářního roku, ve kterém poplatková povinnost vznikla.

Čl. 32

Správce poplatku může na písemnou žádost poplatníka z důvodů odstranění tvrdosti poplatků nebo jeho příslušenství zcela nebo částečně prominout.

ČÁST ČTVRTÁ

Ustanovení zrušovací

Čl. 33

Ruší se obecně závazná vyhláška města Nového Města na Moravě č. 4/2003 o místních poplatcích ze dne 18.11.2003.

ČÁST PÁTÁ

Účinnost

Tato obecně závazná vyhláška o místních poplatcích nabývá účinnosti dne 1.1.2006